DAMIAN STĂNOIU

UCENICII SFÂNTULUI ANTONIE

ROMAN

EDIȚIA II-a

EDITURA·CARTEA ROMÂNEASCĂ·BUCUREȘTI

Damian Stănoiu

Ucenicii Sfântului Antonie

Roman

Ediţia a II-a

Editura CARTEA ROMÂNEASCĂ Bucureşti
Comanda 2234 – 1934

———————

Corectură [V1.0]: martie 2017

———————

I. După lăsata-secului…

Cuviosul Ghelasie, obosit de seara lăsatului de sec, pe care, împreună cu vecinul său de chilie, Ghervasie, o prelungise până spre slujba utreniei, deschise un ochi abia când soarele de început de martie, obosit şi el, aruncă o privire roş-gălbuie pe fereastră. Apoi îl închise la loc, căscă în rate şi încercă să-şi continue somnul ca omul fără griji prea mari şi fără ceasuri fixe.

Deşteptaţi de căscatul stăpânului, Matei şi Năstase – doi cotoi voinici şi norocoşi, căscară la rândul lor tot aşa de lenevos dar nu-şi mai regăsiră somnul. Matei, care dormea sub plapumă, avu gust să-şi ascută limba-i aspră de degetele lui Ghelasie care pesemne încă nu-şi pierduseră mirosul de sos şi de friptură.

Măgulit de linguşirea cotoiului, cuviosul Ghelasie se lăsă gâdilat, abia înăbuşindu-şi râsul sub mustăţile-i sărace şi galbene.

Ca să nu rămână mai prejos de fratele său, Năstase, care odinea la capul stăpânului, scoase o coadă lungă de sub el, o trânti de câteva ori de pernă ca s-o scuture de scame şi de purici, apoi o întinse către nasul cuviosului. Acesta, foarte simţitor la atenţia motanilor, râse căscând şi amânând somnul îi răsplăti cu mângâieri duioase pe spinare şi pe sub burtă.

Apoi iar căscă. Un căscat de mântuială care aduce cu lătratul unui câine muşcat de purici – şi vru să afle cât e ceasul. Pentru acest lucru însă trebuia să se ridice în capul oaselor şi să privească peste tăblia patului, osteneală la care renunţă.

Îi veni mai lesne să crape uşa şi să întrebe pe vecinul de dincolo de sală.

— Frate Ghervasie!

Dar cuviosul Ghervasie doarme greu – un somn cu gemete, plesnituri şi sforăieli.

— Ghervasie!

— Hmmm?

— Cască ochii şi uite-te la ceas.

Dar Ghervasie nu căscă nimic, ci se întoarse pe partea cealaltă. Ghelasie se scărpina a ciudă după ureche şi încercă din nou să se ridice. Şi iar îşi luă seama.

— Băăi Ghervasie!

— Mmm?

— Ia vezi, mă, cât e ceasul?

— Ncrooo…

Înfuriat, Ghelasie slobozi o mână pe marginea patului şi făcând un act de voinţă apucă un lemn răsnit de lângă sobă şi izbi cu el în uşa de vis-à-vis, care sări din clanţă şi se deschise la perete. Ghervasie se trezi

speriat şi scoase un „hău” din burta-i ţestoasă de se mişcară ferestrele din ţâţâni.

— Ci te deşteaptă, omule, că s-apropie vremea de toacă! Ce e somnul ăsta pe tine?

Cunoscând de unde i se trase sperietura, Ghervasie pufni prin buzele-i răsfrânte – aşa de supărat că zbârli mustăţile şi barba şi legănă păianjenul de deasupra care, după obiceiul locului, nici el nu se prea scula cu noaptea în cap.

— He, da ce ai căpiat? Vrei să-mi spargi uşa?

— Scoal’ în sus că e târziu. Ce înseamnă atâta somn? Ai uitat ce-i scrie călugărului? Să postească mult şi să doarmă puţin…

Părintele Ghervasie opri un căscat ce nu se mai isprăvea şi apoi răspunse.

— A postit sfântul Antonie – şi au privegheat cei de la Mănăstirea Neadormiţilor şi pentru un păcătos ca mine… Dar tu te-ai sculat?

— Eu… nu ştii cum sunt? Mă îngrijesc mai mult de sufletul altora…

— Eşti un făţarnic.

— Eşti un fariseu.

— După ce mănânci cât şapte, e foarte drept să dormi măcar cât doi…

— Cuvioasa Anastasia gusta numai seara puţină pâine de orz şi dormea cu capul pe pietre…

— Se prea poate… Dar sfânta Anastasia se trăgea din singlitici şi înainte de a se face călugăriţă a înghiţit destule bunătăţi şi a dormit numai pe moale. Dar păcătosului de mine, care m-am născut în sărăcie, trăiesc în lipsă şi o să mor în mizerie, mi se cade să uit legile măcar la lăsatul secului de brânză…

Ghelasie râse tare.

— Taci, că te trăsneşte Dumnezeu! Ai o sută douăzeci de kilograme, ticălosule!

— Nu bârfi, Ghelasie, că dai în păcatul celor care osândesc. Osânza mea s-a adunat din inimă largă şi din duh umilit, după cum uscăciunea ta vine din răutate şi din mândrie…

— O să ţi se tragă moartea din lăcomie şi iadul din somn.

— Mai bine din lăcomie şi din somn decât din pizmă şi din defăimare. Tot o să fie dracu mai îndurător. Cei şapte coconi din Efes au dormit trei sute şi şaptezeci şi doi de ani – şi tot au moştenit împărăţia cerului…

— Pe ei i-a adormit Dumnezeu ca să arate oamenilor precum că învierea morţilor nu e lucru de şagă.

— Pentru asta nu era nevoie să doarmă patru veacuri, mă săracule cu duhul!

— Taci, ticălosule, că nu eşti în stare să tâlcuieşti scripturile, nu

vezi? Mai bine te-ai uita la ceas.

Ghervasie îşi dezlipi genele şi-şi trimise ochii în căutarea orologiului. Îl descoperi pe scrin, adică la locul lui, dar aşezat într-o dungă, aşa că, cu toate sforţările făcute, nu izbuti să-şi servească vecinul.

— Da' ce, tu n-ai ceas?

— Al meu… a stat.

— Foarte bine. Călugărul nu se cade să trăiască după ceas. Nu-l sileşte nici slujba, nu-l gâdilă nici nevasta…

— Parcă nu erai aşa prost la vorbă, mă Ghervasie! Se vede că tulburelul ăla d-aseară… Hei, ridică-te în sus şi spune-mi cât e ceasul!

— Unsprezece…

— Minţi!

— Scoal' şi controlează.

— Te-a părăsit îngerul smereniei. Vai de sufletul tău, Ghervasie!

— Te-ai tâmpit din mâncare şi din somn.

— Asta să mi-o spui când îi dormi pe scaun ca ucenicii sfântului Pahomie, nu acuma când ai făcut bureţi la gură, bârfitorule!

— Achindineanule!

— Clevetitorule!

— Defăimătorule!

— Vameşule!

— Desfrânatule!

— Somnorosule!

— Asta să mi-o spui când îi dormi spânzurat de funie, ca sfântul Eftimie.

— „Omul să facă ce poate", grăieşte fericitul Augustin.

— „Călugărul să doarmă îmbrăcat şi încins cu frânghii", porunceşte cuviosul Venedict.

— Da-ţi-ar Domnul duhul umilinţei…

— Şi de la tine să-l ia pe-al neputinţei…

— „Când sunt slab atunci sunt puternic", a grăit marele Antonie.

— Sfântul Antonie s-a gândit la uscăciunea trupului iar nu la slăbiciunile firii… Ţi-am spus de-atâtea ori să nu te mai încurci în scripturi, zăbavnicule la minte!

— Hei, lasă acum scripturile şi spune-mi cât e ceasul, că trebuie să plec pe lac, blogoslovule!

Ghelasie se opinti să se ridice dar îl prididi un căscat teribil – şi se lăsă din nou pe pernă.

— Mi-e lene. Uită-te tu.

— Şi mie…

— Da' bine, mă Ghervasie, azi intrăm în postul cel mare! Ti, da' păcătoşi mai suntem! La vremea asta se cădea să fim în rugăciune… Să fi făcut măcar câte-o sută de mătănii până acu…

Ghervasie se îngrijoră la faţă. Iar când auzi de mătănii se înfioră tot şi începu să cânte pe glasul al 6-lea – urmat îndată de Ghelasie:

„Suflete al meheu, suflete gal meu, pentru cehe dormi? Sfârşitul se apropie şi vei să tee tuhuhurburi. Deşteaptă-te dar ca să se milostivească spre tine Hristoogos Dumneezeeeu, cel ce este pretutindenea şi pre toaaate lehe-pliineeee-eşteee…”

— Hai să ne sculăm, Ghelasie.

— Scoal’ întâi tu că trebuie să cauţi vârşele.

— Da’ tu nu trebuie să faci rugăciunea pentru amândoi?

Ghelasie zbârci din nas, căscă şi se frecă pe frunte.

— Nu ştiu de ce mi-e capul cam greu…

— Dacă ai băut două clondire…

— Minţi, c-am băut patru amândoi. Adică… eu unu şi tu trei.

— Fie şi aşa, dar scoal’ odată!

— Trebuie curaj, mă Ghervasie…

— „Să nu fii somnoros!” – porunceşte Solomon.

— Solomon… mai bine şi-ar fi văzut de păcatele lui. Aauaah!

— Căscat de om prost. Scoal’ în sus, n-auzi? Când voi zice trei, să fim amândoi în picioare. Un, doi, trei!

Nu se mişcară niciunul.

— Trebuie curaj, mă Ghervasie. Ia numără pân’ la douăzeci.

Ghervasie numără până la treizeci, dar tot nu se ridicară. Izbucniră în râs.

— Ticăloşi mai suntem, mă Ghelasie!

— Mai bine zi: leneşi. Aauuah! Ia vezi, Năstase taică, e ceasul nouă?

Cotoiul căscă şi închise dintr-un ochi.

— S-au molipsit şi cotoii de la noi… Ia te uită tu Matei.

Matei mişcă uşor din gene şi continuă să toarcă din caieru-i închipuit.

— Hei, Ghelasie! Scoal’ odată, n-auzi? Că râde dracu de noi.

— Las’ să râdă, că-l înfundăm noi în postul ăsta…

— Aşa e. Şapte săptămâni…

— Lungi şi grele…

— Grea e călugăria, mă Ghelasie…

— Scoal’, mă Ghervasie, că trebuie să mergem şi la biserică. Ce e lenea asta pe tine?

— Azi începe slujba mai târziu. S-au gândit bine Sfinţii Părinţi… Că după lăsata de sec – cât de călugăr să fii şi tot mai atârni în pat…

— Aşa e… dar atârnatul ăsta s-a cam făcut lege la unii călugări.

Ghervasie strânse un căscat între dinţi şi începu să cânte:

„Lege s-au făcut mie poruhuncilee ta-gale Doaagoagoahoaamneee…”

— Ghervasie!

— Eeee!

— Hai să ne sculăm.

— Hai.

Cuviosul Ghervasie îşi trecu degetele prin leasa de pe piept, apoi prin barbă, îşi frecă ochii, nasul, căscă, se întinse – şi rămase pe loc.

Ghelasie se scărpină în creştet, în barbă, scoase un picior deasupra plăpumii şi aducându-şi aminte de când era diacon, se umflă în pieptu-i slab şi chel şi dădu drumul unui chiot de sperie motanii:

„Scu-la-ha-ha-haţi-văăăăă!”

Ca şi când s-ar fi găsit în biserică, la început de privighere, ieromonahul Ghervasie îşi netezi gâtul cu un tuşit energic şi cântă pe glasul al 8-lea – prelung, scârţâit şi nazal:

„Venihiţi să ne îâââânchiiiinăăăăăm şiihi-hihiii săă căăhăhădeeeeem… Veniii…

— Ghervasie!

— Heeeee!

— Ce, ai înnebunit? N-ai citit în Pidalion că Sfinţii Părinţi opresc pe clerici să zbiere ca boii şi ca vacile? Nelegiuitule!

— Ştiu: canonul 75 al sinodului al 6-lea…

— Uite-te, mă, că nu eşti chiar aşa de prost…

— Eşti un măgar.

— Îţi mai lipsesc urechile.

— Şi ţie coada.

— Şi ţie samarul.

— Măi frate Ghelasie!

— Ce e, mă frate Ghervasie?

— Hai să ne sculăm…

— N-avem încotro…

Ghervasie îşi răscoli pieptul în răspăr, mai căscă o dată, ghimoti plapuma cu picioarele, apoi îşi dădu o comandă de unul singur şi se ridică pe marginea patului. Aci, zăbovi să-şi facă planul.

Îşi privi picioarele-i groase ca un butuc şi împodobite cu păr aspru şi creţ – şi socoti, pe bună dreptate, că are nevoie mai întâi de izmene. Le căută cu ochii şi le dovedi aruncate peste ceaslovul de pe analog… Se scârbi în sufletul cuvioşiei sale şi ceru iertare cărţii sfinte că săvârşise necuviinţa fiind netreaz.

După izmene îi trebuiau ciorapii. Descoperi unul stâlcit într-un ungher iar pe celălalt urma să-l caute.

Mai dădu o comandă energică şi plecă după izmene. Le ridică, mulţumit că nu le găsise într-o poziţie şi mai necuvioasă – şi sărută ceaslovul fără să-şi facă cruce. Se închină abia după ce-şi vârî picioarele în sidile.

Al doilea ciorap îl găsi în cofa cu apă. Nu-l supără faptul că era leoarcă, fiindcă mai avea curaţi, cât pricina că toată noaptea îşi

potolise setea din apă murdară…

Scrâşni din măsele şi-şi vărsă focul pe vecin.

— Ghelaasie!

— Ei!

— Trăsni-te-ar Dumnezeu!

— De ce, mă rog?

— Las' că-ţi spun eu.

Pantalonii, după multă căutare, îi dovedi… sub plapumă; pieptenele – un fel de greblă mai mică – îl găsi sub masă, prosopul sub pat, anteriul după sobă şi culionul în lighean…

— Ghelasie!

— Hău!

— Trăsni-te-ar Maica Domnului!

— Să te trăsnească pe tine.

Ieromonahul Ghelasie rezolvă problema îmbrăcatului mult mai uşor, pentru motivul că se culcase cu hanţele pe el. N-avu nevoie decât să-şi tragă ghetele în picioare şi să-şi lege părul. Să-şi toarne o oală cu apă pe faţă şi să se şteargă cu prosopul curat pe care-l ţinea spânzurat aproape de tavan ca să nu-l înhaţe motanii.

— Gata?

— Gata.

— Blagosloveşte şi iartă.

— Dumnezeu şi Maica Domnului să ne ierte pe amândoi şi să ne blagoslovească.

— Amin.

Părintele Ghervasie privi resturile de pe masă şi înghiţi în sec. Părintele Ghelasie, privi şi el fără să dea vreun semn. Priviră şi cotoii – şi se linseră pe bot. Apoi, ochii tuturor se pironiră asupra a două crâmpeie de cârnat rămase în fundul unei străchini – şi avură cam acelaşi gând criminal…

— E post, taică, grăi Ghelasie către cotoi.

— Şi ce post! – întări Ghervasie cu gând de cârtire.

— Trei zile numai toacă şi clopot…

— Ba chipu' ni se dă seara o felie de varză acră…

— Să fie în pomana părintelui Isidor…

— Mă ia frigurile când mă gândesc că tocmai joi o să căpătăm fiertură de la cazan.

— Cinci boabe de fasole…

— Hm, e bună şi fasolea… dacă ar avea cârnaţi deasupra…

— Lasă, mă frate Ghervasie, că măcar aşa siliţi dacă nu ne-om mai netezi şi noi drumul către mântuire…

— Drept e. Ş-apoi – ne-am îndopat aseară să ne ţină o săptămână…

— Numai carne şi carne. Parcă dracu n-a avut altă treabă, zilele astea, decât să sperie peştele ca să nu intre în vârşe…

— Să vezi, Ghelasie, că astăzi o să umplu închizătoarea cu peşte… Fac prinsoare pe ce vrei.

— Păi nu ştii povestea din Pateric? Cică a dovedit stareţul o lighioană de muiere, în chilia unui cuvios călugăr, chiar în sâmbăta Paştelui! „Bine frate, zice bietul stareţ, nu puteai să mai rabzi până mâine?" „Cinstite părinte, răspunde vinovatul, puteam să rabd şi până poimâine, că sunt deprins, dar crezi că încornoratul o aduce când vreau eu? A adus-o azi ca păcatul să fie înzecit şi bucuria lui însutită."

— Rea dihanie mai e şi dracu, Ghelasie!

— Şi noi îi făcurăm pe plac. Şi cu câtă uşurinţă! Dacă n-aveam peşte trebuia numaidecât să ne îndopăm cu carne? Să fi mâncat ridichi şi praz şi cartofi de la cazan…

Ghervasie oftă a căinţă… fără să-şi poată lua ochii de la cârnaţi. Zise:

— Lasă, frate Ghelasie, că zilele astea ne răscumpărăm noi păcatul. Să postim, mă rog, după tipicul cel mare. Aşa ca nişte ucenici ai sfântului Antonie – cum se cheamă că ne numim. Folosim şi sufletului şi trupului. Tu eşti uscat dea gata, dar eu, dacă voi cântări cu vreo cinci oca mai puţin n-aş avea decât să mulţumesc lui Dumnezeu.

…Dar ochii de la cârnaţi nu şi-i dezlipea. Văzând ispitirea, Ghelasie îi luă să-i dea cotoilor. Dar Ghervasie se împotrivi.

— Măi frate, ştii că Ninivetienii, ca să scape de prăpăd, au pus şi dobitoacele la post. Că-i ameninţase proorocul Iona pentru fărădelegile lor. Ce ar fi dacă aste trei zile am ţine şi cotoii nemâncaţi? Ba chiar şi porcii şi căţeaua şi păsările. Au destulă osânză să nu se ogârjească aşa cu una cu două

Părintele Ghelasie se uită jalnic la cei doi prieteni cu coadă pe care-i iubea ca pe ochii din cap. Îi crescuse de mici, îi purica, îi îmbăia, îi lua la plimbare pe ceair şi pe lac, îi ospăta la masa lui, îi culca în plapuma lui, îi socotea mai mult chiar decât pe nişte fraţi întru Hristos. Dar ca să-i pună la post, pentru păcatele sfinţiei sale, nicicând nu-i trecuse prin minte. Îşi bătuse o vreme capul să-i înveţe a sta smeriţi când el îşi face pravila, dar nu izbutise. Mai încercase încă să-i abată de la păcatul curviei şi n-a fost chip până nu le-a făcut operaţia cuvenită.

Îi netezi pe cap şi pe spinare – şi le ceru părerea.

— Auziţi, taică, ce zice vrăşmaşul ăsta? Să vă pun la post aspru, pusnicesc. Trei zile – numai varză acră, crudă, şi aceea după apusul soarelui… Vă convine, tăiculiţă?

Drept răspuns cotoii ciuliră urechile către strachina cu cârnaţi şi se linseră pe bot.

— Mi-e milă de ei, Ghervasie. Ori glumeşti tu aşa?

— Deloc, răspunse vecinul pornit pe spăşenie. Să postească toată vietatea, ca să aibă Dumnezeu dovadă de căinţa noastră pentru

îndoparea de aseară şi de mai înainte. Să nu fie nici pricină de ispitire. Că dacă tu flămânzeşti şi ei se înfruptă în faţa ta şi din mâna ta, are dracu mai multă putere să te îndoaie. Ascultă-mă pe mine.

— Barem să le dăm crâmpeiele astea de trandafiri, stărui Ghelasie rugător.

— Nimic. Vrei să-ţi vie apă în gură şi să păcătuieşti cu gândul?

Şi luând strachina cu cârnaţi, porni să-i arunce în umblătoare. Ştiindu-l pişicher, Ghelasie se luă după el ca să se încredinţeze că nu-i bagă în sân. Motanii îi urmară nedumeriţi.

— Măi frate Ghervasie, dă-i mă pisicilor că e păcat să-i arunci.

Părintele Ghervasie păru o clipă că se înmoaie, dar îşi aduse aminte de fapta unui călugăr din Tebana, care şi-a ucis ucenicul ca să scape de ispită – şi lăsă friptura să cadă în umblătoarea cât un puţ.

— Trăsni-te-ar Dumnezeu, Ghervasie! – îl blestemă Ghelasie în numele motanilor.

Apoi îşi mângâie prietenii.

— Lasă, taică, nu vă scârbiţi, că în trei zile nu muriţi voi. După aceea am să vă cumpăr lapte de la Baba Leanca, să vă îndrept cu peştişori prinşi de ticălosul ăsta şi să vă dau slobozenie să vânaţi la vrăbii cât ăţi pofti.

Părintele Ghervasie îşi drese barba satisfăcut, confiscă cheia de la magazioara cu grăunţe şi plecă să caute sculele din baltă; motanii rămaseră trişti lângă umblătoare, iar Ghelasie se scărpină după ceafă şi se rezemă în uşă să-şi facă un plan de lucru. Trebuia să-şi cureţe chilia, să cerceteze porcii, căţeaua şi orătăniile şi să citească pravila de călugăr.

Se uită la ceas: 9.

Amână curăţenia pentru după slujbă, lăsă rugăciunea până o potoli lighioanele şi coborî în dosul casei.

Cei trei porci, deşi nu tocmai flămânzi, îl întâmpinară cu reproşuri. Ca să-i liniştească şi să-i îmbuneze, îi scărpină pe sub fălci şi-i trase prieteneşte de urechi. Apoi îi vesti – cam cu gura goală – că sunt puşi la post; şi trecu la păsări care dădeau semne de tulburare.

Are cuvioşia sa, în deplină stăpânire, şase găini şi un cocoş, patru raţe şi un răţoi, două curci şi un curcan, două gâşte şi un gâscan, precum şi cinci bibilici cu bibiloiul respectiv.

Când deschise uşa coteţului – o fostă chilie, acum dărăpănată – fu primit cu mari protestări. Găinile îşi arătară supărarea pentru întârziere prin uitături poncişe şi cotcodăceli de cloşcă; raţele îl primiră cu lătrături de ţaţe ştirbe; gâştele, mai mândre, îi întoarseră pur şi simplu spatele; curcanul îi trase o înjurătură ţigănească, iar bibilicile îl priviră sever şi aşteptară explicaţiile.

Părintele Ghelasie le dădu „bună-dimineaţa” cu glas de om vinovat şi se apucă să le numere. Apoi să le cheme pe nume şi să le întrebe de

sănătate.

— Costache taică, te mai ustură creasta de ger, taică? Cum o mai duci cu nevestele, taică? Tu ai şase, ticălosule, şi eu n-am niciuna… Să-ţi fie ruşine pe la cioc. Găinuşele taichii, ale frumoase şi ale cuminţi, vă lasă hoţu' ăsta în pace măcar noaptea, tăiculiţă? Bibilicile taichii, coconiţele taichii, să nu mai strigaţi „păcat", în postul mare, că v-aude lumea, şi mă faceţi de râs, taică… Muierile taichii ale isteţe şi bune de gură… Să faceţi ouă, taică, să înmulţim ceata, taică. Bă Makensen, gâscan prost, Costache are şase neveste şi se simte în stare să mai treacă şi în târla vecinilor. Calcă-ţi muierile, moşulică, să facă ouă, să-ţi ridici neamul. Să nu rămână sterpe precum odinioară era să se întâmple cu fetele lui Lot. Dar nu acu', ci după o săptămână, ori după trei zile, până trece canonul cel mare şi postul orânduit, pentru voi, de fratele întru Hristos, Ghervasie ieromonahul. Răţuştele taichii, ale frumoase şi mult clevetitoare, v-aţi îngrăşat ca nişte stareţe, mânca-v-ar taica. Hei, Pilat, und' ţi-e gândul? Eşti ostenit? Lasă-le mai încet, mojicule, că le-ai adus în stare de abia se mişcă, nu vezi? Nu era locul tău în mănăstire, ci într-un harem, ticălosule! Mânca-v-ar taica să vă mănânce pe voi… dar nu acuma. Să treacă postul. Până atunci să ouaţi şi să trăiţi în pace şi în bună înţelegere, cum porunceşte Scriptura. Aţi auzit voi? Şi să vă mai lăsaţi de fărădelegi, că e săptămâna mare şi nu se cade… Hei, Averescu! N-auzi? Ce stai aşa îmbufnat şi gata de război? Mai rabdă şi tu, că destul de bine ai huzurit în bătătura mea. Post, taică, post nu glumă.

Curcanul, mândru şi pretenţios, îl înjură a doua oară şi refuză să-şi strângă aripile. Părintele Ghelasie, ştiindu-l arţăgos şi greu de împăcat cu vorbe goale, îi dădu pace şi deschise uşa de perete.

— La plimbare, tăiculiţă. Că e frumos şi cald. Mai căutaţi şi voi câte-un mugurel de iarbă, câte-o muscă, mai pietricele, mai seminţe rămase prin lujeri, că timp de trei zile se odihneşte şi părintele Pimen bucătarul şi mai răsuflă şi maţele celor îmbuibaţi. La revedere!

*

Nouă şi jumătate.

Părintele Ghelasie intră în bucătărioara sfinţiei sale şi puse în cunoştinţă şi pe Irodiada – o căţeluşă blândă şi inteligentă – despre hotărârea teribilă şi nestrămutată a părintelui Ghervasie. Apoi o pofti şi pe ea la soare – şi trecu la analog să-şi facă rugăciunea de dimineaţă.

„Slavă ţie, Dumnezeul nostru, slavă fie!

Din pat şi din somn m-ai ridicat, Doamne; mintea mea o luminează şi inima şi buzele mele le deschide, ca să te laud pre tine Sfântă Treime: Sfânt, sfânt, sfânt, eşti Dumnezeule! Pentru rugăciunile

tuturor sfinţilor tăi, miluieşte-ne pre noi.

Doamne miluieşte, Doam' lueşte, Doam' leşte, Doamleş, Doamleş, Doamleş, Doamleş, 'mleş, 'mleş, 'mleş, 'mleşte, Doamne miluieşte.

Doamne, nu mă lipsi pre mine de binele tău cel ceresc.

Doamne, izbăveşte-mă de muncile cele veşnice.

Doamne, de am greşit – măcar cu gândul sau cu cuvântul sau cu lucrul, iartă-mă.

Doamne, izbăveşte-mă de toată neştiinţa şi uitarea, de neîndrăznirea şi de nesimţirea cea împietrită.

Doamne, luminează-mi mintea căci este întunecată de reaua şi vicleana poftă.

Doamne, eu, ca om, am greşit; dar tu, ca un Dumnezeu îndurător văzând neputinţa sufletului meu, mă iartă şi mă miluieşte.

Doamne al cerului şi al pământului, pomeneşte-mă pre mine păcătosul, neruşinatul şi necuratul robul tău, întru împărăţia ta. Amin.

Doamne miluieşte, Doam' lueşte, Doam' leşte.

Doamne, primeşte-mă întru pocăinţă.

Doamne, dă-mi cuget bun ca să-mi mărturisesc păcatele mele.

Doamne, dă-mi lacrimi şi umilinţă şi aducere-aminte de moarte.

Doamne, dă-mi smerenie, curăţie şi ascultare.

Doamne, dă-mi răbdare, blândeţe şi voie nebiruită.

Doamne, sădeşte în mine rădăcina bunătăţilor şi frica de tine.

Doamne, apără-mă de oameni gâlcevitori, de draci, de patimile trupului şi de toate alte lucruri necuvioase.

Sfinte îngere, cel ce stai înaintea pătimaşului meu suflet şi a vieţii mele celei ticăloase, nu mă lăsa pre mine păcătosul, nici te depărta de la mine pentru neînfrânarea mea.

Nu da loc dracului celui viclean să-mi stăpânească în silnicie acest trup slab şi muritor.

Întăreşte mâna mea cea neputincioasă şi mă îndreaptă pe calea mântuirii.

Aşa, sfinte îngere al lui Dumnezeu, păzitorul şi acoperitorul sufletului şi al trupului meu, iartă-mi toate cu câte te-am scârbit în zilele vieţii mele şi mă păzeşte de toată ispita protivnicului, ca să nu mânii prea mult pe Dumnezeu. Şi te roagă pentru mine ca să mă întărească Domnul întru frica sa şi vrednic să mă arate bunătăţii sale celei mari şi nesfârşite. Amin!"

II. Amestecul satanei

Luntrea părintelui Ghervasie nu se deosebeşte întru nimic de luntrea cu care sfântul apostol Petru îşi făcuse meseria de pescar pe marea Tiberiadei. Un trunchi de stejar scobit fără prea multă artă şi împins pe apa liniştită cu ajutorul unei lopeţi cioplită dintr-o ulucă de salcie.

A avut el, părintele Ghervasie, şi lopeţi de stejar, înflorate cu briceagul – chiar de mâna cuvioşiei sale, dar le-a uitat seara în malul lacului şi i le-au şterpelit pescarii mireni din satul apropiat. La cea noduroasă şi necioplită pe care o are acum nu râvneşte nimeni, aşa că o poate lăsa oriunde şi fără nicio grijă.

Dar cuvioşia sa, nu pare mulţumit că răutatea oamenilor îi răpeşte plăcerea de-a avea o sculă să înveselească ochiul.

Priviţi-l cu câtă silă o apucă de coadă şi cu cât necaz scuipă în palmă – parcă ar scuipa în obrazul borfaşilor care-i strică socotelile.

Lacul pe care-şi mână părintele Ghervasie butucu-i scobit n-are acuma niciun chichirez mai de luat în seamă. Din pricina iernii – mai mult ploioasă decât viforoasă şi geroasă, n-a hălăduit sub o pojghiţă de gheaţă decât o parte din luna lui ghenar. Nici măcar timpul necesar pentru a fi curăţit de brâul de trestie care-l înconjoară.

E lin şi străveziu. Deşi n-a avut în cursul iernii decât guturaiuri scurte şi slabe, s-a aşezat cu burta la soare şi nu dă niciun semn de viaţă. Ba ceva mai mult. Şi-a acoperit fundu-i de mâl cu cer şi cu noroi, iar pe mândrul soare, cât e el de puternic şi de fudul, l-a silit să se coboare în mijlocul iezerului, fără să-l întrebe măcar dacă are gust să se scalde – când n-au dat dosul decât patru „babe” din nouă câte sunt.

Vietăţile nu-l tulbură. Peştele, obosit şi bolnav de inimă – după şapte zile de goană turbată împotriva lui, s-a vârât prin colţuri calde – după cum îi e dodia şi neamul.

Toată Săptămâna Brânzei a avut lacul de suferit din pricina lor. A fost înţepat cu cârlige, strecurat prin năvoade, jupuit de lotci şi pocnit la nimereală cu lopeţile pescarilor – mireni şi călugări.

Dat-au slobozenie Sfinţii Părinţi ca în săptămâna care încheie Câşlegile şi întâmpină postul cel mare, să se înfrâneze lumea de carne şi să mănânce peşte şi brânză, pentru a fi trecerea mai lesnicioasă de la belşug la răbdare. Şi cum peştele sălăşluieşte în lac, a trebuit vânturată apa, răscolit nămolul şi brădişul, frânte trestiile din cale, speriate broaştele şi bâtlanii, pentru a-l înhăţa şi apoi jertfi întru îndestularea pântecelor respectuoase de regulile calendarului pravoslavnic.

Dar osteneala pescarilor – cu şi fără rasă – n-a cules roade mari.

Lacul – ce-i drept – n-a opus nicio rezistenţă. Molâu şi lălâu cum e, n-a făcut nicio mişcare ca să-şi apere avutul. Nu s-a umflat, nu s-a îndârjit, n-a fluşturat măcar din coadă. Ori să-şi fi încreţit fruntea ca să arate precum că îndrăzneala năvălitorilor nu-i e tocmai pe plac.

Peştele însă, ştiind că e în joc propria-i piele, s-a apărat cum a putut. Crapii s-au prefăcut în porci şi s-au vârât în mâl; somnii s-au băgat în scorburi şi au tăcut chitic; iar ştiucile şi şalăii şi-au găsit scăparea în rădăcinile stufărişului. S-a mai rătăcit la drumul mare doar câte-un biban orb şi surd de bătrâneţe, câte-o roşioară proastă şi puradichiul cel ţepos şi chior care s-a ferit de urgia părinţilor canibali şi a nimerit în cazanul cu borş fierbinte al călugărilor, sau în oala afumată a vreunei Mariţe din satul vecin.

Tac şi broaştele. Nu de frica şerpilor care încă nu s-au deşteptat din somnul lung şi obligator al iernii, şi nici de-a pescarilor. S-au căţărat pe coame de cocioace, ori şi-au scos numai boturile din apă – şi nu suflă o vorbă sau o notă. Nu le e nici a sfadă nici a cântat. Le place să se lase răsfăţate de soarele de primăvară şi s-au înţeles să amâne răfuielile şi concertele pentru mai târziu.

Malurile – lungi şi strâmbe, vara încinse cu brâu verde, sunt acum pustiite de pârjol. Trestia şi papura rămasă netăiată, fie că n-a fost gheaţa vârtoasă ca să ţină omul, fie că nu s-au găsit cumpărători cu case dezvelite şi fabricanţi de coşuri şi de rogojini, se năpârleşte cu foc, ca întinerirea să se facă fără stânjenirea uscăturilor. Doar pe cocioacele singuratice au rămas – în bătaia vântului şi de râsul soarelui şi al vrăbiilor – strujeni blestemaţi de soartă să fie înăbuşiţi şi batjocoriţi de însăşi odraslele lor.

Părintele Ghervasie a ocolit un cocioc şi se îndreaptă zorit către un boţ de stuf priponit de-un par zdravăn de salcâm.

Are o vârşă adăpostită aci şi cată să-i facă o vizită.

E om pururea vesel şi glumeţ cuviosul Ghervasie, dar acu pare încruntat şi noros. Nu-l supără soarele, pe care l-a dorit ori de câte ori i s-au isprăvit lemnele de la magazie, nu-l înţeapă muştele, nu i s-a îmbolnăvit vreun copil, nu l-a înşelat nevasta – de astfel de griji e scutit – şi nici plimbarea pe lac nu-l împovărează. De douăzeci şi şase de ani duce război cu peştii şi cu şerpii – din fundul copacului pe care l-a găurit şi l-a botezat *luntre*. Iar din beţia de aseară n-a mai rămas nici urmă. Discuţia veselă pe care a avut-o, din pat, cu vecinul, şi un pumn de apă rece cu care şi-a înviorat ochii şi obrajii, i-au alungat şi puţinul amar de pe limbă şi greutatea de la ceafă.

Nici postul nu-l îngrijorează. Drept e că de când a primit darul preoţiei şi deci un pic de câştig şi puterea de a lega şi a dezlega, s-a cam dezobişnuit de el. Dar încă n-au început să-i ghiorlăie maţele. Mai degrabă ar pofti acu la o foaie de varză acră ori la o pătlăgică murată decât la un mijloc de şalău prăjit ori la o bucată de plăcintă.

Altceva îl tulbură. Şi anume teama că va găsi peşte în vârşe. Toată săptămâna care trecu n-a prins, în cele trei mreje nouţe care le are, decât doi bibănaşi mai răsăriţi, dar care se usucă pe grătar, şi vreo trei ştiuculiţe – mai lungi în cap decât în trup. Pricina? Nici vreme protivnică, nici nepricepere, nici furt, ci… lucrarea diavolului. I-a gonit peştele din vârşe ca să-l facă pe el şi pe bunul Ghelasie să mănânce carne. Iar acum – îi va umple sculele ca să-i scârbească de post. Sunt pline vieţile sfinţilor de astfel de pocinoage ale satanei.

Într-adevăr, se pare că dracu nu prea a dormit în noaptea trecută.

— Ptiu, ucigă-te-ar crucea! – răcni Ghervasie când scoase din vârşă un lin de-o jumătate de kilogram şi o plătică de patru ori mai mare.

În vârşa ce urmă găsi două ştiuci voinice şi pline de icre.

— Ptiu, trăsni-te-ar sfântu' Ilie!

Iar din cea de a treia vârşă scoase ca la cinci kilograme de amestecătură: şalău, ştiucă, biban şi caracudă.

— Ptiu! Ptiu! Ptiu! Bătu-te-ar urgia lui Dumnezeu, să te bată! O săptămână întreagă nu te-a slobozit inima să laşi măcar ştiucile astea borţoasele să intre, ticălosule şi împeliţatule! Lasă că n-am să-ţi fac eu pe gust! Am să-l închid în coteţ şi să-l ţin acolo până vor veni mirenii să-l cumpere şi să-l mănânce. În zadar îţi bâţâi tu coada, că bucuria n-o să ţină mult. Mânca-te-ar iadul să te mănânce!

— Blagosloveşte, cinstite părinte! – se auzi atunci un glas din spate.

Părintele Ghervasie lăsă pe dracu şi întorcându-şi capul dădu cu ochii de căciula mocănească a ierodiaconului Ilarie. Îi răspunse rece ca unuia pe care nu-l iubea.

— Domnul!

— E rost de saramură?…

— Ai uitat că e post?

— Eu am prins vreo cinci oca – numai unul şi unul.

— Aruncă-l înapoi, în apă, că te duce dracu în ispită să-l mănânci.

— Dacă-l arunci sfinţia-ta îl arunc şi eu…

— Eu… nu mă tem de ispită. Pot să stau cu el – fript şi prăjit – la nas, o săptămână întreagă fără să aibă satana vreo putere…

— Şi eu la fel…

— Să nu te pună dracu să te spurci că nu mai vezi împărăţia lui Dumnezeu…

— A primit Dumnezeu, în împărăţia lui, tâlhari şi ucigaşi, dar pe un biet călugăr care a înghiţit un şalău a doua zi de lăsatul secului… Până la Paşti mă şi pocăiesc.

— Te leg cu darul meu de urmaş al celor şaptezeci de apostoli, să nu te atingi de peşte până la Buna-Vestire.

— Bine, bine… N-am să mănânc până mi-o sosi miros din bucătăria sfinţiei tale… Cred că atunci dezlegarea vine de la sine.

— Până la ziua de peşte, n-are să iasă din bucătăria mea alt miros decât de ceapă sârbească spartă cu pumnul şi de fasole afumată în cazanul de obşte…

— Să-ţi ajute Maica Domnului!

— Asemenea!

Cotoii îl aşteptau pe punte. Ei nu înţelegeau ce-i cu postul. Îi obişnuise să le aducă peştişori şi se lingeau pe bot.

— E post, taică, e postul cel mare al învierii Domnului. Măcar trei zile să ţineţi şi voi. Auzi, Năstase?

— Miaau!

— Miauu, nemiau, aşa e cum vă spun eu. Răbdare la cataramă că altfel nu e rost de mântuire. Înţelegi tu Matei ce zic eu?

— Miaau!

Ghervasie opri luntrea lângă închizătoare şi aruncă vânatul fără să-l mai mângâie cum îi era obiceiul. De ce să-şi mai facă inimă rea – şi lui şi cotoilor? Totuşi nu se putu abţine să nu spună o vorbă dulce linului auriu şi ispititor.

— De, măi băieţaş, de ce n-ai intrat ieri, că făceam din tine un rasol – mmm! – colea ştii, cu untdelemn de la bidon, cu pătrunjel uscat – că ăl verde n-a ieşit, cu oţet de vin – mmm! – şi cu negru-vârtos… Să mănânci şi să bei până-ţi trosnesc urechile… Ale mele nu ale tale. Ori să te fi schimbat într-un pui de ciulama – mmm! Mirenii nu ştiu ce vasăzică ciulamaua de lin. E mai gustoasă ca a de ciuperci şi chiar ca a de iepure. Mmm! De, n-ai avut noroc – n-ai avut. Nici tu şi nici eu. O să te mănânce acu vreun cioflingar din oraş, năclăit de părintele Paisie de la arhondărie în ulei de floarea soarelui. Ori poate chiar vreun ţigan din Căldărari. Mmm! Ucigă-l-ar crucea pe dracu. Nu-i aşa, Năstăsică?

— Miaau!

— Acuma poftim la închisoare. Ai să oftezi aci până s-o găsi unul care nu posteşte. Mmm! Numai gândindu-mă la tine şi o să păcătuiesc faţă de canoane şi de tipic. Trăsni-l-ar Dumnezeu pe satana! Ce zici, Matei, taică?

— Miaau!

După ce căpăcui închizătoarea bine şi înţepeni luntrea de uscat, părintele Ghervasie mângâie motanii şi-i îmbărbătă întru răbdare, apoi urcă scuipând la chilie.

Găsi pe Ghelasie făcând mătănii.

— Hei, măi frate, te-ai rugat şi pentru mine?

Ghelasie îl mustră dintr-o privire şi-şi continuă aplecările în faţa sfintelor icoane şi a candelei aprinse.

Deşi avea gust de şagă, aşa mai mult de inimă rea, văzându-şi însă prietenul atât de cufundat în rugăciune, Ghervasie îmbrăcă anteriul, îşi mai deretică părul şi-şi plecă şi el genunchiul. Numai unul.

Cântăreşte cu cincizeci de kilograme mai mult decât Ghelasie şi nu poate să se lase. Se închină, îndoaie piciorul drept cu mare chin, apoi se ridică gâfâind şi abia se decide să mai repete.

Ghelasie atârnă numai şaizeci şi cinci de kile. E în stare deci să facă o sută de mătănii veritabile fără să sufle a oboseală. Pentru această uşurinţă, Ghervasie e încredinţat că o mătanie de-ale cuvioşiei sale e mai bine primită la Dumnezeu decât treizeci de-ale lui Ghelasie.

S-aude toaca.

Foarte târziu astăzi, căci aşa au orânduit marii tipicari să înceapă slujba a doua zi după Duminica Brânzei.

O toacă parcă deosebită de cea din săptămâna trecută. Atunci se anunţau slujbe obişnuite, neprelungite cu citiri din sfântul Ion Scăraru, cu mătănii şi cu maţe în suferinţă. Are în sunetele ei ceva ameninţător şi totodată dătător de nădejde. Parcă ar avea aerul că repetă porunca sfântului Ioan Botezătorul, când a ieşit la Iordan ca să boteze: „Pocăiţi-vă, că s-a apropiat împărăţia cerurilor!" Adică: răbdaţi, chinuiţi-vă burţile, sângeraţi-vă genunchii, tociţi-vă limbile şi vegheaţi în nedormire căci osteneala voastră nu va fi zadarnică. La sfârşitul postului vă aşteaptă cununa mântuirii şi răsplata bunătăţilor veşnice.

În vreme ce se pregătesc pentru a merge la biserică, ieromonahii noştri îngână pe glasul al 8-lea – cu evlavie, cu teamă… şi cu gândurile aiurea:

— „Uşile pocăinţei deschide-mi mie, dătătorule de viaţă. Că mânecă duhul meu la biserica ta cea sfântă, purtând lăcaş al trupului cu totul spurcat. Ci ca un îndurat, curăţeşte-l cu mila milostivirii tale."

III. „Doamne şi stăpânul vieţii mele…”

Sfânta şi dumnezeiasca mănăstire în care se mântuiesc ieromonahii Ghelasie şi Ghervasie, are o biserică mare unde se oficiază în timpul verii şi un paraclis adăpostit în clădirea trapezăriei unde cuvioşii monahi şi cinstiţii fraţi proslăvesc pe Dumnezeu cu foc în sobă.

Obştea de aci, nefiind prea numeroasă – în vremurile pe care le trăim călugării se prăsesc foarte anevoie – nu iau parte la slujbe, în zile de lucru, decât şapte-opt părinţi şi fraţi. Ceilalţi sunt ţinuţi pe la diferite ascultări: care econom, care la vite, care la pescărie, la beci, la vie şi aşa mai departe. Unii sunt prea bătrâni ca să-şi ducă picioarele mai departe de bucătărie şi de chelărie. Iar duhovnicii şi preoţii, adică boierii sfântului locaş, nu catadicsesc să treacă pragul bisericii decât în săptămânile când oficiază şi la Praznicele împărăteşti mai de seamă.

De altfel, acum când lumea ascultă Prohodul Domnului tolănită în pijama sau meditând în faţa unei halbe şi a unui taler cu cârnaţi pe varză, nu mai are nici Dumnezeu pretenţiile de odinioară. E foarte mulţumit dacă măcar în sfintele mănăstiri mai sună clopotele de trei ori pe zi şi-i mai laudă minunile şi bunătatea un preot şi doi călugări care să nu fie şi ei prea plictisiţi de vechimea sfintelor scripturi şi de prezenţa mută a mucenicilor cu paveze şi cu săbii şi a cuvioşilor cu fălci fără obraji şi cu bărbi crescute după capriciile zugravilor.

Astăzi însă e începutul postului mare, orânduit chiar de sfinţii apostoli în amintirea celor patruzeci de zile pe care le-a postit însuşi Mântuitorul lumii. De aceea paraclisul abia mai încape mulţimea părinţilor şi a fraţilor.

Au venit toţi arhimandriţii şi ceilalţi care poartă cruci şi bederniţe, deşi sunt încredinţaţi foarte că împărăţia lui Hristos li se cuvine chiar numai în cinstea bătrâneţilor sau a rangurilor pe care le au. Nu lipseşte nici casierul şi nici economul, cu toate că sfinţiile lor au despre mântuirea sufletului alte concepţii decât Antonie şi decât părintele Achindin prescurarul.

Singur părintele stareţ e absent din ceata proistoşilor şi a dregătorilor. Şi lipsa preacuvioşiei sale bucură mult pe călugări. Este aci o tradiţie ca în primele zile ale Păresimilor, mai-marele obştii să stea închis în chilie, petrecându-şi vremea în nedormire, în nemâncare, în mătănii, în lacrimi şi în rugăciuni necurmate pentru a întoarce mila lui Dumnezeu – izgonită brutal şi… tradiţional în Săptămâna Brânzei şi chiar cu mult înainte. Strana lui stă goală. S-a rezemat de ea vecinul din dreapta, care este protosinghelul Arsenie – marele eclesiarh. E înalt şi plin. Nasu-i cârn, c-o nară puţin crestată, pare a nu fi aşezat întocmai la jumătatea feţei brăzdată de firicele roşii. Ochii-i sunt mici, spălăciţi şi se mişcă greu, sprâncenele lungi şi

groase, iar barba roşiatică şi nu tocmai lungă e mai deasă sub bărbie şi mai galbenă dedesubtul mustăţilor.

În capul de cinste al stranei stângi, lângă jeţul regal, vegetează arhimandritul Porfirie – fost stareţ şi mare dregător la o sfântă episcopie. Are faţa scofâlcită şi vânătă, barba lungă, alb-gălbuie şi rară, nas subţire şi adus de mijloc. Văzându-l aşa de smerit şi cu camilafca roasă de molii aruncată la întâmplare deasupra potcapului, ai credinţa că e – ori sfânt, ori beat.

Cuviosul Daniil, casierul mănăstirii, ocupă locul dintre ierodiaconul Ruvim şi duhovnicul Nectarie care stă în jeţul din faţa stranei arhiereşti. E înalt şi slab, cu ochii mari brăzdaţi de vinişoare roşii şi cu o barbă mai mult vânătă decât albă, lungă, deasă şi inutil de dreaptă. Priveşte numai la candela Răstignirii şi la degetul arătător de la mâna dreaptă care, obişnuit să numere bani, se freacă aproape încontinuu de cel mare.

A venit şi părintele Pimen, şeful bucătarilor. Căci azi, mâine şi poimâine, cazanele şi străchinile se găsesc în vacanţă canonică. O vacanţă ce-i drept nu tocmai meritată, căci lucru mare nu s-au tocit ele în cursul anului. Au fiert tot buruieni plăpânde şi peşte orb, care n-au nevoie decât să ia miros de abur şi să se facă bune de mâncat. Nu e tânăr – părintele Pimen – dar nici bătrân. Poate că nici el nu-şi cunoaşte vârsta exactă. Dar e slab – păcat de meseria lui! – murdar şi păros ca un pusnic din veacul al patrulea. S-o fi spălat vreodată de când e bucătar, nu s-o fi spălat – treaba lui; în starea de faţă însă o înălbire a feţei ar fi cu neputinţă. N-ar folosi nici săpunul, nici cărămida, nici hârtia zgrunţată. Numai o boală – Ferească-l Dumnezeu – care să-i ia un rând de piele l-ar mai schimba la culoare! Are sfinţia sa un păr negru-corb, slinos şi sălbatic. Ai putea să juri că n-a cunoscut încă dinţii unui pieptene. În biserică n-a mai intrat părintele Pimen, din Lunea Patimilor. De aceea pare aşa de străin, mirat şi tâmpit.

La spatele stranei arhiereşti, adică în hotarul dintre naos şi pronaos, se închină cuviosul Ignatie – monarhul absolut al poloboacelor şi zăcătorilor. E scund, ghebos, slab şi galben – parcă nici n-ar fi gustat vinul! Mustăţi are numai în colţul buzelor, iar drept barbă câteva firişoare roşii în jurul celor doi negi din bărbie. Ţine capul plecat şi ochii aproape închişi.

Toţi călugării poartă camilăfci – semnul renunţării; şi toţi sunt încinşi cu curele – „spre omorârea trupului şi înnoirea duhului”. Unii au venit acoperiţi cu mantiile – „podoabe de nestricăciune şi de curăţie”, şi toţi ţin mătănii în mâini – „sabia duhului carele este cuvântul lui Dumnezeu, spre rugăciunea din tot ceasul, către Mântuitorul Hristos”.

Pe feţele tuturor – de la cea cu urzeala roşie a eclesiarhului Arsenie

şi până la cea brăzdată de îndelungă răbdare a văcarului Patapie, se citeşte grijă şi evlavie. Grijă – pentru postirea lungă, grea şi complicată cu toate şurubăriile tipicului savait; şi evlavie pentru cinstirea rânduielii lăsate de Sfinţii Părinţi şi pentru dulceaţa citirilor din aceste zile…

„Doamne şi stăpânul vieţii mele! Duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire şi al grăirii în deşert, nu mi-l da mie. Iar duhul curăţeniei, al gândului smerit, al răbdării şi al dragostei, dăruieşte-l mie, robului tău…

Aşa, Doamne împărate, ajută-mi ca să-mi văd greşalele şi să nu osândesc pre fratele meu, că bine eşti cuvântat – în vecii vecilor. Amin".

Aşa se roagă, în faţa uşilor împărăteşti, ieromonahul Nicanor, cu evlavie şi cu frică de Dumnezeu.

Călugării repetă în taină şi încep şirul de mătănii care va dura până în Miercurea sfintelor Patimi…

E rândul cântăreţilor.

În dreapta glăsuieşte prietenul nostru Ghervasie. Are voce de bariton necivilizat dar nu lipsit de dulceaţă. Iar cuviosul Ghelasie, vecin cu strana, îi ţine isonul şi-l ajută când i se pune ceva în gât şi când are nevoie să răsufle.

„Vremea postului s-o începem luminat, supunându-ne pre noi nevoinţelor duhovniceşti. Să ne lămurim sufletul şi să ne curăţim trupul. Să postim – precum de bucate aşa şi de toată patima, desfătându-ne în bunătăţile Duhului, ca să ne învrednicim a vedea preacinstita faţă a lui Hristos Dumnezeu şi sfintele paşti, duhovniceşte bucurându-ne."

Protosinghelul Arsenie, ştiind pe Ghervasie cam şugubăţ, chiar când e vorba de lucruri foarte serioase, îl urmăreşte din ochi să vadă întrucât cuvintele sfântului Teodor Studitul, tâlcuite pe glasul al doilea, se potrivesc cu ceea ce simte şi gândeşte el. Dar nu observă nimic necuvios. Şi nici făţărnicie. Se pare că e într-adevăr hotărât să nu ia cu inimă uşoară rânduiala aspră care începe.

În strana stângă cântă ierodiaconul Ilarie. E slab şi cu părul în trei jumătăţi de culori. Are voce foarte nepotrivită cu înfăţişarea-i uscată, dar potrivită, aşa cum stă bine, cu a cântăreţului din dreapta.

„Călătoria bunătăţilor s-a deschis. Cei ce vreţi să vă nevoiţi – intraţi, încingându-vă cu nevoinţa cea bună a postului. Că cei ce se luptă după lege, după dreptate se încununează. Şi luând toată întrarmarea crucii, să ne luptăm împotriva vrăşmaşului, ca un zid nestricat fiind credinţa, ca o platoşă rugăciunea şi ca un coif milostenia. În loc de sabie – postul, carele taie toată răutatea de la

inimă.

Cel ce face acestea va primi cununa cea adevărată de la împăratul Hristos, în ziua judecăţii”.

Ghervasie observă puterea neslăbită, ba chiar înteţită a vocii defteriului şi-şi aduse aminte de convorbirea avută pe lac. Dă un cot lui Ghelasie de lângă el.

— Să ştii că ticălosul ăla de diacon a mâncat ce i-a rămas de-aseară… dacă nu şi mai mult.

— Se poate, răspunse Ghelasie, bănuind şi o mică gelozie la bunul său vecin şi prieten, în vreme ce Ilarie glăsuieşte ca în zi de praznic:

„Să nu ne lăudăm ca fariseheul, fraaţihilooor…”

Eclesiarhul şi protosinghelul Arsenie se coboară boieros din strană, îşi şterge ochelarii şi apoi nasul şi mustăţile pe-o basma căpătată la vreun parastas, agaţă sticlele unde se cuvine şi citeşte de la sfântul Ioan Scărarul *„Cuvânt pentru post”*.

„Îndrăcirea pântecelui curată făţărnicie este. Că săturat fiind, strigă că este lipsit; şi plin fiind şi crăpându-se, strigă tare că-i este foame.

Îndrăcirea pântecelui este amăgire a ochilor, care puţin primesc dar pre toate deodată a le înghiţi sfătuiesc.

Îndrăcirea pântecelui este ziditoare a mezelicurilor şi fântână a îndulcirilor: i-ai astupat vâna şi din altă parte te-ai biruit.

Saţiul de bucate este tată al curviei.

Iudeul se bucură de sâmbătă şi de praznic, iar monahul cel lacom cu pântecele cu multă vreme înainte numără zilele câte sunt până la Paşti.

Robul pântecelui socoteşte cu care bucate va prăznui, iar robul lui Dumnezeu cu care daruri se va îmbogăţi.

De este cu putinţă, dă pântecelui tău hrană care îl umple şi lesne se mistuie, ca prin săturare, socoteala lui cea nesăţioasă s-o oprim, iar prin grabnica răsuflare ca de un bine să ne izbăvim.

Stăpâneşte-ţi pântecele mai înainte de a te stăpâni el pre tine.

Cel ce pre al său pântece şi-l grijeşte şi totodată pre duhul curviei a-l birui voieşte, – asemenea este celui ce cu untdelemn caută a stinge aprinderea.

Ia seama că dracu şade lângă stomac şi face pre om să nu se sature – măcar pre tot Eghipetul de l-ar mânca şi pre tot Nilul de l-ar bea. Iară după îndestulare se duce împuţitul şi pre cel al curviei îl trimite.

Voievodul dracilor este luceafărul cel ce a căzut, iar voievodul patimilor este gâtlejul pântecelui.

Postul este silă a firii, curmare a înfocării, a gândurilor rele tăiere, slobozenie de visuri, curăţire a rugăciunii, luminătoriu al sufletului, străjer al minţii, uşă a umilinţei, pază a vorbirii prea multe, uşurare de somn, sănătate a trupului, uşă şi desfătare a Raiului.”

„Cuvântul” sfântului Ioan cel cu scara, citit – de pildă – de părintele Pimen, ar fi mai adăugat încă la evlavia cu care călugării au pornit pe post şi pe mătănii, dar rostit de preacuviosul Arsenie care nu atârnă mai puţin de o sută şi treizeci de kilograme, stârni un pic de veselie şi un murmur de şoapte. Care fură repede curmate de cântarea „Tripesneţului”.

„Iată vremea pocăinţei! Iată vremea mântuirii! Suflete privighează oprind intrările faptelor şi către Domnul uitându-te.

În muntele Horiv, cu postul curăţindu-se Ilie, a văzut pre Dumnezeu. Să ne curăţim şi noi inima cu postul şi vom vedea pre Hristos.

Doamne şi stăpânul vieţii mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire şi al grăirii în deşert – nu mi-l da mie. Iar duhul curăţeniei, al gândului smerit, al răbdării şi al dragostei dăruieşte-l mie, robului tău.

Aşa, Doamne-Împărate, ajută-mi ca să-mi văz greşalele şi să nu osândesc pre fratele meu, că binecuvântat eşti în vecii vecilor. Amin!”

IV. După pilda celor din Cetatea Ninive

Ferice de vietăţile domestice care au norocul să trăiască pe la uşile călugărilor. Lipsiţi de familie, de rude mai la îndemână, cât şi de prieteni – prietenia între călugări e lucru rar – aceşti umili ostaşi ai lui Hristos îşi mai îndulcesc pustiul singurătăţii îngrijind un pisic, un câine, un porc sau o pasăre. O îngrijire cu adevărat părintească. Toată duioşia pe care un părinte o pune în mângâierea unui copil drag, călugării o risipesc cu o dărnicie care stârneşte râsul, răsfăţând un crai de cocoş, o bibilică guralivă şi rea sau o pisică vicleană şi leneşă.

Vezi călugări în toată firea – unii cu bărbi albe şi cu ranguri de proistoşi – cu câtă mulţumire adună rămăşiţele de peşte de la masa de obşte – când se dă, le înfăşoară într-o foaie de jurnal sau chiar în batistă, ca pe un lucru de preţ, ca să le ducă motanului care nu mai prinde şoareci decât ca să se distreze şi ca să nu-şi lase un obicei moştenit din neam în neam.

E de neînchipuit ca un călugăr – oricât de lipsit şi de flămând – să capete o cană de lapte sau un boţ de carne şi să înghită fără să-şi împărtăşească mica-i lighioană care-i ţine tovărăşie răbdătoare.

Protosinghelul Arsenie, marele eclesiarh, cât e el de dugos şi de hapsân, tot are la uşa casei un dulău ciobănesc din care a făcut un adevărat număr de circ. Vă închipuiţi cât trebuie să fi trudit preacuvioşia sa până să înveţe pe Achepsim – i-a dat nume de monah – să facă mătănii!

Se ridică Achepsim – câtă mi ţi-i potaia – în picioarele de dinapoi, apoi se apleacă până atinge duşumeaua cu botul. E în stare să facă această gimnastică până scoate limba de-un cot. Dar şi răsplata e bună. Stăpână-său face parte din administraţia mai de sus a mănăstirii. Are venituri de unde nu vrea Dumnezeu, are bucătărie proprie, are bucătar – mai mult sau mai puţin, orătănii în ogradă şi peşte din cel oprit de pravila… celor mici. Toate aceste bunătăţi le împarte fără nicio zgârcenie cu norocosul Achepsim.

Părintele Ioanichie, fostul paracliser, a săvârşit o adevărată minune c-o jigodie de purcel. S-a dus el într-o zi pe la nişte rubedenii pe care le descoperise la vreo trei poştii de mănăstire şi s-a înapoiat cu un purceluş de-o lună şi jumătate. Şi-a făcut cuvioşia sa planul să-l crească cu buruieni şi cu oştii de pe la bucătăria cea mare până o căpăta pe el o sumă cu care să-şi înnoiască rasa-i prea petecită şi culionul rupt pe poale, înverzit pe pereţi şi ros pe dunga fundului. Dar cum el n-are decât o singură încăpere, c-o rogojină drept pat şi cu alta – asta mai tocită – drept plapumă, n-a făcut mutre faţă de jigodie, mai ales că putea să ia pildă din vieţile cuvioşilor cu cinste în calendar.

L-o opărit sfinţia sa cu leşie, ca să-l cureţe de jeg şi de micile

lighioane, şi în mai puţin de zece zile l-a obişnuit să doarmă pe rogojină şi să-şi pună capul, ca un copilaş cuminte, pe cărămizile înfăşurate într-o zdreanţă de fost anteriu.

Mai mult şi-a bătut capul până să-l dezveţe de baia favorită a neamului porcesc. Şi a izbutit. Stai şi te cruceşti când vezi pe Palamon – numele episcopului respectiv – cum se opreşte în marginea şanţului cu apă şi cu noroi, îşi umple nările de miros, soarbe şi câteva picături, încearcă temperatura când cu un picior când cu celălalt, se uită pe furiş să vadă dacă nu-l observă cineva, apoi se scutură nervos ca şi când s-ar fi îmbăiat şi se depărtează grohăind. Drept e că acasă găseşte ceva mai bun decât în groapa cu noroi. Părintele Ioanichie, care nu se spală de la gât în jos decât prins de-o ploaie straşnică, numai în cămaşă, pe câmp deschis, are grijă să facă porcului duşuri în toată regula, de câte două şi de trei ori pe zi. Îl scarpină pe spinare, pe burtă, îl trage de urechi şi de coadă şi-i toarnă apă de sus, cu stropitoarea, până-i face dedesubt şi o leacă de noroi. Apoi îl spală bine şi-l pofteşte la odihnă sau la mâncare. După cum e vremea sau cheful.

Zilele acestea a împlinit Palamon vârsta respectabilă de trei ani şi stăpână-său nici gând n-are să-l vândă. A mai ţesut găurile mai mici ale rasei, a mai petecit… petecele, a îndoit poalele pentru a treia oară, dar pe Palamon nu-l vinde. S-a obişnuit aşa de mult în tovărăşia lui, încât i s-ar părea că se desparte de-un adevărat frate şi că tot restul vieţii n-ar mai avea timp să-şi ispăşească păcatul de a-l fi trimis de bunăvoie şi fără nicio vină la fabrica de şunci şi de cârnaţi.

Stareţul, are şi el doi cotoşmani, amândoi cenuşii, fără nicio pată de altă culoare, pepeni de graşi şi zurbagii nevoie mare. Sunt hrăniţi, se înţelege, cu tot ce cămara mănăstirii şi a stăreţiei are mai bun; sunt plimbaţi în trăsură şi în sanie şi respectaţi de toată obştea. În schimb, sunt obligaţi să se boxeze în faţa părintelui stareţ. De cele mai multe ori în glumă, dar câteodată se bat de-a binelea. Pe unul îl cheamă Andrei, iar pe celălalt Franţ.

— Ia dă-i o labă, taică! – porunceşte preacuvioşia sa bunăoară lui Franţ, după ce l-a făcut să creadă că Andrei i-a mâncat din drepturile lui. Porunca e repetată până ce cotoiul începe să se uite crunt, se zbârleşte şi trânteşte o labă în capul celuilalt.

— Nu te lăsa prost, Andrei! – îl zgândăreşte stareţul pe cel lovit.

Franţ înţelege că e ofensat şi se răzbună îndoit. Până când bătaia se înteţeşte în toată regula, spre bucuria stăpânului care se prăpădeşte de râs.

Arhimandritul Porfirie n-a avut de lucru? Plictisit de bătrâneţe, care nu-l mai lasă nici să citească, nici să se ducă la biserică decât cu mare greutate, a rugat pe un fiu de spovedanie din satul vecin să-i aducă un pui de mâţă. Şi cum s-a brodit tocmai una rea şi din cale

afară de mofturoasă. Îi face bietului unchiaş mai mult zile amare. Toată ziulica cere mâncare, dar nu mănâncă decât de două-trei ori. Priveşte chiorâş în farfurie, o linge puţin pe margine, apoi scuipă şi întoarce nasul.

Una, două, se cere afară. Ziua ca şi în puterea nopţii. Se ridică bătrânul – câteodată destul de mânios – şi-i deschide uşa. Dar mâţa capricioasă numai ce scoate capul, ca şi când ar vrea să vadă cum e vremea, dacă e bună sau dacă a răsărit luceafărul. Apoi strâmbă din nas şi din mustăţi şi se întoarce în culcuş, ca după un ceas iar să ţipe că doreşte ceva.

Şi nu-i place să doarmă decât pe pieptul arhimandritului. Se simte bine pe părul alb şi moale şi are chef să toarcă doar când îşi vâră capul sub barba lungă şi mătăsoasă.

Numai mizerii îi face moşului. Rar de-i mai descreţeşte fruntea zburdând în jurul ciucurilor de la macatul de pe pat sau căznindu-se să prindă boţul de hârtie legat de capătul unei sfori, pe care Porfirie o târăşte prin casă.

Şi totuşi n-o îndepărtează. I-a alungat urâtul şi i-a dat de lucru.

Părintele Achindin, prescurarul, n-are la uşa casei decât un singur cocoşel golaş căpătat de la nişte creştini veniţi cu sărindare. Nu l-a tăiat, nici nu l-a vândut. L-a văzut ghebos şi ruşinos şi l-a aciuat în chilie. De altfel n-avea nici coteţ şi nici nu-i dă mâna să facă un asemenea oleab pentru o stârpitură de pasăre.

Încet, încet, cocoşul – batjocorit pesemne între ai lui, văzându-se omenit şi corconit, lasă ruşinea şi timiditatea şi se împrieteneşte cu stăpânul adoptiv. Ouă – desigur nu-i face, şi nici găini n-are să-i calce, dar îi cântă pe limba lui şi cu instrumentul pe care i l-a pus Dumnezeu în gură.

La început, abia scotea câte un „cut-curigu” răguşit şi speriat, la vremea când toţi cocoşii îşi arată glasurile, dar mai apoi l-a obişnuit părintele Achindin să cânte şi fără vreme. Numai ce-l mângâie pe creastă sau pe chelia gâtului şi-i zice:

— Mânca-l-ar taica pe Cocoşilă să-l mănânce. Ia cântă, taică.

Cocoşilă, ca toate vietăţile vitregite de soartă, e foarte simţitor la mângâierile cuviosului, şi de bucurie îşi umflă pipota şi strigă:

— Cutcuriguu!

— Mai tare, taică!

— Cutguriguuu!

— Şi mai tare! M-ai făcut de ruşine, taică!

Atunci, bietul ghebos, mai de ascultare, mai de ambiţie, îşi adună toate puterile şi ţipă cât îl ţine gura:

— Cutguriguuuuu!

Ierodiaconul Cosma şi-a aciuat un berbec. L-a cumpărat de miel, ca să-l mănânce. A prins însă milă şi dragoste de el şi nu s-a îndurat să-l

mai taie. L-a crescut cu tărâţe, cu mălai, cu buruieni, mai cu pâine din tainul sfinţiei sale, până l-a făcut gogeamite berbec. O adevărată mândrie pentru el. E voinic şi lânos, poartă coarnele cu vârfurile răsucite înainte şi ciucuri în amândouă urechile.

Adesea îl ia părintele Cosma cu sfinţia sa pe ceair, la plimbare. Când îl întărâtă vreun călugăr vai de dosul lui. Până nu-l izbeşte măcar o dată nu-l lasă.

Sunt însă şi unii părinţi care merg prea departe cu dragostea lor pentru lighioane.

De pildă cuviosul Tarasie, care a fost multă vreme baci la oi. Obişnuit să aibă droaie de câini, la stână, nu s-a putut lipsi de ei nici după ce a fost dispensat de această ascultare. Ţine la uşa casei nu mai puţin de patru dulăi. Toţi voinici şi arţăgoşi. Îi ţine legaţi tocmai fiindcă nu vrea să-i îmblânzească.

Douăzeci de ani în şir a trăit bietul om cu frica de lupi şi de tâlhari şi i se pare că şi acum, numai pentru motivul că încă nu s-a cotorosit de mirosul de zer şi de caş, ar putea să fie călcat dintr-un ceas în altul.

Şi e om sărac părintele Tarasie. Cerşeşte prin satele apropiate, pe la vizitatori şi pe la fraţii mai avuţi ca să-şi ţină potăile.

Cuviosul Axentie, clopotarul, are şi el şapte pisici. Şi niciun motan. Toate fete mari. Căci, e locul s-o spunem, toţi cotoii din această mănăstire, deşi stăpânii lor sunt creştini ortodocşi, fac parte din tagma scopiţilor. Altfel, vă închipuiţi ce ar fi noaptea pe la chilia părintelui Axentie! Cu puşca şi cu mitraliera de-ar păzi şi tot n-ar izbuti până la urmă să păstreze iubitele-i mâţe neprihănite.

Le-a învăţat, amărâtul de el, pe lapte, pe peşte şi mai ales pe jumări de ouă. Toţi banii – mulţi, puţini – pe care-i primeşte de la stat pentru îmbrăcăminte îi dă pe lapte şi pe ouă. Ba îşi mai vinde şi tainul de vin. Iar când nu-i ajunge cât are fură ouă de prin cuiburi, fură peşte de prin închizători şi nu le lasă să rabde.

Se povestesc şi în Vieţile Sfinţilor multe lucruri frumoase, unele minunate, relativ la prietenia dintre călugării izolaţi în pustiurile Egiptului şi Asiei Mici şi fiarele sălbatice.

Despre marele Sava Sfinţitul, se povesteşte că umblând odată prin pustiul Ruba, a întâlnit în cale un leu voinic căruia îi intrase o ţeapă în picior. Se văicărea bietul rege al animalelor şi implora din ochi ajutorul sfântului. După ce acesta i-a uşurat rana, leul recunoscător s-a luat după el. Sava nu l-a îndepărtat ci l-a mângâiat şi l-a primit în suita lui care se compunea din fratele Flais şi un măgar. Când trimitea ucenicul cu vreo trebuinţă undeva însărcina pe leu să păzească măgarul. Şi leul se umilea şi asculta de poruncă. Apuca dobitocul de căpăstru şi-l ducea la păşune şi la apă. Până când a îndemnat dracu pe fratele Flais de-a căzut în păcatul curviei. Atunci, ca să afle sfântul Sava de fărădelegea ucenicului, a poruncit Dumnezeu leului să înghită

pe măgar…

În aceleaşi împrejurări s-a pripăşit tot un leu în mănăstirea sfântului Gherasim, de la Iordan. Şi tot aşa i s-a dat însărcinarea să îngrijească de unicul catâr al mănăstirii. Într-o zi însă catârul fiind furat de tâlhari, stareţul a aruncat vina pe leu şi l-a pedepsit să facă de-aci înainte corvoada pe care o făcea dobitocul cel cu urechi lungi şi cu glas urât.

Se mai povesteşte despre sfântul Anin care îşi împrietenise doi lei şi-i punea să-i străjuiască peştera din pustie.

Iar sfântul Florentie, care-şi căuta spăşenia prin ţinutul Nursiei, a domesticit un urs în aşa fel că-l trimetea să-i pască şi să-i adape cele vreo cinci scame de oi fără să-i fie teamă că într-o bună zi va rămâne numai cu cojoacele.

Părintele nostru Ghelasie are prea multe vietăţi ca să le înveţe pe toate să facă mătănii, să se ia la trântă şi să cânte la poruncă. Şi prea mult le iubeşte pe toate ca să-şi aleagă dintre ele favorite. Căci, trebuie lămurit, şi păsările şi căţeaua şi cotoii fac parte din averea sfinţiei sale. Părintele Ghervasie are drept numai la cei trei porci de care – să vorbim cinstit – tot Ghelasie se îngrijeşte mai mult. E mai uşor în mişcări şi mai îndemânatic în treburile mai mărunte. Părintele Ghervasie se simte mai la largul lui să vâneze peşte din lac şi să cânte psaltichie în biserică. Ceea ce nu-l împiedică să-şi vâre adesea lingura în oala cu fiertură de pasăre, a vecinului, sau să bage mâna în cuib şi să ia oul cald abia părăsit de găină. După cum şi Ghelasie se înfruptă din ştiucile şi din caracudele sfinţiei sale, fără să-i ceară întotdeauna blagoslovenie.

Pe ziua de azi, cuviosul Ghelasie, târomit de abuzul făcut aseară cu mâncare şi cu băutură, s-a sculat, cum am văzut, mai târziu şi mai mofluz. În celelalte zile însă, face ochi odată cu soarele şi cea dintâi grijă îi e să-şi vadă lighioanele.

Le dă bineţe, le strigă pe nume şi nu scapă una nemângâiată şi necercetată.

Găinile sunt chemate după culoarea penelor. Porumbaca, Ţigănuşa, Gălbioara, Bălaşa, Moţata şi Golaşa. Pe cucoş l-a botezat Costache, după numele unui frate care speriase satele vecine cu crailâcurile lui.

Bibilicile, ca nişte cucoane ce sunt, poartă nume boiereşti: Lucreţia, Virginia, Caliopia, Cecilia şi Marieta. Pe bibiloi l-a botezat ca în basme: Moţ-Împărat.

Gâştele, poartă numele unor femei gureşe din satul cel mai apropiat: Leanca şi Mariţa. Iar gâscanul e înscris în actele de stare civilă sub numele de… Makensen.

Celor două curci le-a dat nume biblice: Sara şi Salomi. Iar curcanului războinic: Averescu.

Răţuştele sunt botezate cu nume de călugăriţe: Taisia, Varvara, Eraida şi Agatoclia. Răţoiului – puţin cam molău – i-a zis la început Domnu Fleaşcă, iar mai apoi i-a dat numele lui Pilat din Pont.

Pe porci i-a născut părintele Ghervasie. Cel gras şi cârn răspunde la numele părintelui stareţ: Gherasim. Iar cel lung în bot şi cam costeliv, are cinstea şi nenorocirea să amintească cruzimile săvârşite asupra creştinilor de împăratul roman şi păgân Diocleţian.

Pe scroafă o cheamă Eudoxia – împărăteasa care a prigonit pe Sf. Ioan Gură de Aur, iar pe căţeluşă, tot din dorinţa părintelui Ghervasie, o cheamă Irodiada…

După ce le dă – cum am spus – „bună-dimineaţa" şi le întreabă în bloc de sănătate şi dacă au dormit bine, dacă n-au încercat hoţii şi dacă nu s-a uitat vulpea pe fereastră, părintele Ghelasie ia păsările la rând, una câte una, şi le caută, ca un bun gospodar, mai întâi de ou. Apoi se uită foarte atent – asta la trei zile – pe la încheieturi şi pe sub pene să vadă dacă nu cumva au dobândit păduchi şi ploşniţe; le dibuie pe picioare şi pe creastă să constate dacă nu s-a ivit vreun semn de vărsat; le examinează grijuliu şi pe limbuliţe, se chiorăşte la câte una până în fundul gâtlejului – şi numai după aceea le scoate din coteţ şi le aruncă grăunţe. Când porumb, când grâu secăros şi neghinos, când orz, când numai tărâţe ori coji de pâine muiată în apă.

Dacă nu e zorit de altă treabă, nu se urneşte de lângă ele până isprăvesc cu mâncarea. Simte o plăcere aproape copilărească să le vadă cu câtă îndemânare îşi încarcă guşile şi câtă grijă au bărbaţii să nu le rămână nevestele flămânde. Iar când, după dejun, aceştia cată să-şi arate alte însuşiri, părintele Ghelasie, cu riscul de-a păcătui împotriva rânduielilor monastice, îi aplaudă şi-i îndeamnă să mai repete.

— Aşa, taică! Hai şi tu Pilat, că-ţi ia Costache turta de pe foc! Bravo, Makensen! încă o dată! Ia să te văd eşti în stare? Hi Costache, Costache, ai să dai de dracu… pe lumea cealaltă… Tocmai în fund de iad o să-ţi trăieşti viaţa cea fără de sfârşit. Dar poate c-o să-ţi fie judecata mai uşoară fiindcă n-ai cunoscut scripturile; însă ai trăit în mănăstire şi ai săvârşit fapte pe care nu le-ai văzut la stăpânii tăi. Ticălosule!

Când are câte-o cloşcă pe ouă, aproape că uită să-şi facă şi pravila. Îi poartă grijă mare să nu-i lipsească nici grăunţele, nici apa şi să nu rămână uşa sau fereastra deschise, ca să fie ispitită a părăsi ouăle.

Iar până creşte atâtea neamuri de pui, numai el ştie câte nădufuri trage. Se spânzură prin salcâmi după frunză, pe care le-o dă tocată şi amestecată cu mălai, ori numai mălai cu apă, sau grăuncioare de mei păsăresc – după mărimea şi după neamul puilor, are grijă să fie câteva tocuri cu apă la dispoziţia lor şi îndeamnă mereu pe taţii respectivi să-i ferească de şobolani şi de ereţi – măcar în timpul când sfinţia sa e

ocupat cu somnul şi cu cele duhovniceşti.

Cât pentru Matei şi Năstase – cei doi motani ai cuvioşiei sale, se bucură de un tratament mai de favoare numai pentru faptul că locuiesc sub acelaşi acoperământ. Se folosesc de acelaşi culcuş, de aceleaşi farfurii şi străchini şi se ospătează din aceleaşi feluri de bucate. Dar minuni nu ştiu – cotoii – să facă. Numai atât i-a învăţat părintele Ghelasie: să-i dea laba şi, fireşte, să spună când li-e foame sau când vor să vadă cum e vremea afară. A încercat părintele Ghervasie să-l deprindă pe Năstase a bate tactul, cu coada, când sfinţia sa cântă pe psaltichie, dar nu prea a izbutit lucru mare. Ori Năstase e greu la cap, ori maestrul n-are aptitudini pedagogice. Patru luni i-au trebuit motanului până să priceapă că părintele Ghervasie nu poate să cânte până ce n-o face el săltări şi căderi din coadă. Dar nu prea le face cum trebuie. Când Ghervasie cântă tropăreşte, Năstase bate stihiraric şi viceversa. Iar când Ghervasie dă într-o cascadă de digorgoane şi de trigorgoane, cotoşmanul se zăpăceşte de-a binelea. Ba adesea i se întâmplă să uite că la muzica bisericească se întrebuinţează numai măsuri întregi şi-şi mai trimite coada şi pe alături. Ori o transformă pur şi simplu într-o baghetă. O suceşte, o răsuceşte, o trânteşte de masă ori de pat şi o dă pe spate până i se face lehamite şi se întoarce cu poponeţul către nasul cântăreţului. A dovedit el că acesta e cel mai bun mijloc ca să scape de corvoadă – şi-l foloseşte des. Chit că ar fi ocărât şi chiar cinstit c-o urecheală ori cu vreo scatoalcă după ceafă.

De porci se mai îngrijeşte şi cuviosul Ghervasie. Iarna, le toacă dovleac, iar vara le aduce ştevie şi borhot de la bucătărie. Iar Ghelasie le dă rămăşiţe de mâncare şi le ia seama să nu se ucidă între ei şi să nu se adune prea multă murdărie în coteţ. Mai are grijă sfinţia sa să-i mângâie c-o vorbă bună şi să-i scarpine pe sub burtă, după ce au fost insultaţi şi chiar loviţi de Ghervasie. Căci, cuviosul părinte Ghervasie nu-i hrăneşte numai ca să-i prefacă în bani sunători şi în cârnaţi. Mai are cu ei şi alte socoteli. Nu degeaba i-a dat unuia din porci numele stareţului, iar celorlalţi doi nume urâte de toată suflarea pravoslavnică.

Se ştie că după regulile puse de către Sfântul Vasile, Casian, Benedict, Serapion, Macarie, Pafnutie şi alţi sfinţi părinţi, stareţul are într-o mănăstire puteri aproape de monarh absolut. Niciun călugăr n-are dreptul să-i discute autoritatea, nimeni nu poate protesta împotriva poruncilor lui. Mai cu seamă atunci când are şi trecere mai multă la conducerea eparhiei respective.

Părintele Ghervasie cunoaşte toate acestea şi deci nu îndrăzneşte să se răzvrătească pe faţă. Închide ochii şi rabdă toate nedreptăţile fiindcă ştie că dacă şi-ar răci gura nu i-ar fi de niciun folos. Ci mai mult şi-ar înmulţi veninul şi şi-ar atrage năpaste asupră-i.

Îşi răzbună însă pe Gherasim… cel din coteţ. Ori de câte ori simte nevoie să bârfească pe stareţ, căşună pe bietul porc.

— Hei, Preacuvioase! Cum îţi merge… mântuirea? Bine, ha? Te cred. Când ai stăpânire peste proşti, dată de către sfinţii Ierusalimului pământesc, care vor vedea Ierusalimul ceresc când voi ajunge eu patriarh al Ţarigradului, cum să-ţi meargă rău? Tâlharule! Unde sunt banii de pe vin, pungaşule? Ţi-ai făcut casă la oraş, ai? Fă-ţi în cer, nemernicule, nu pe pământ unde o arde focul şi o strică cutremurul. Crezi tu c-o să pupi sânul lui Avram? Mai degrabă va trece cămila prin urechile acului, ticălosule! Dar miile de pe trestie – ce le-ai făcut, banditule? C-ai ticluit raport la episcopie precum c-a rămas de trei părţi netăiată din pricină că n-a îngheţat lacul cum se cade… Dar n-ai spus de ce n-a îngheţat lacul. A fost pronia lui Dumnezeu ca să arate că nu te mai vrea în locul pe care l-a sfinţit răposatul părinte Macarie şi Glicherie şi Visarion şi Procopie – şi alţi preacuvioşi arhimandriţi şi stareţi. Ci în Gheena, unde este focul cel veşnic pe care l-a gătit diavolului şi celor ce-i slujesc.

Când vede trecând un călugăr cu anteriul ferfeniţă şi cu picioarele goale – pe pământ sau oploşite amarnic în sandale de lemn, ia un băţ şi împunge pe stareţul din coteţ.

— Spurcatule şi tiranule! Ce-ai făcut lâna de la patru sute de oi? Ai vândut-o, ha? Îţi mai lipsea un balcon la casă, ha? Ori ai dat banii cu camătă? Deschide ochii ăia umflaţi de somn şi de trai bun, ticălosule, şi vezi cum umblă bieţii părinţi goi şi desculţi, şi întoarce-ţi faţa de la satana c-o să te ajungă blestemele săracilor şi o să te mănânce viermii de viu, scorpie îndrăcită ce eşti!

Iar când ciorba de la cazan e din cale afară de rea, se duce cu oala şi o varsă toată în jgheabul porcilor.

— Na, mănâncă tu diavole în chip de om! O mai miroşi, ha? Eşti deprins numai cu pui de orătănii şi cu purcei de lapte, ai? O să te pună dracu în frigare, când te-i cărăbăni la iad, şi-o să sfârâie untura de pe tine să împută tot sălaşul diavolilor şi al nelegiuiţilor. Şi n-o să ai nici pic de apă ca să-ţi stingi dogoarea din piept, necum patruzeci de butii cu vin la cheremul preacuvioşiei tale…

Când se întâmplă – lucru rar – să n-aibă nimic împotriva stareţului, îşi astâmpără mâncărimea de pe limbă legându-se de „împăratul” Diocleţian.

— Hei, fârtate, ce mai faci luminăţia ta? Bine sănătos? Ha? Te scarpini de jeg, ha? Las’ c-o să te opăresc cu o căldare de leşie să-ţi pară că faci baie în palatul de la Râm. Şi o să te frec cu peria de duşumele – să-ţi pară că te gâdilă sclavele şi amantele. Ticălosule! Unde ţi-o fi sufletul pe lumea cealaltă? În focul cel veşnic, la un loc cu Domiţian şi cu Maximian şi cu Nerone şi cu Dechie, cu fiara de gineritău Galerie şi cu toţi antipaţii şi ighemonii care s-au îndrăcit asupra

lui Hristos. Va fi privind de acolo, din mijlocul pârjolului, cum strălucesc cununile muceniei pe fruntea lui Gorgonie şi a lui Doroftei şi a lui Petru şi a episcopului Antim al Nicomidiei. Ucigaşule şi spurcatule! Ai omorât pe sfântul Pantelimon şi pe Cosma şi pe Damian care doftoriceau în Chilichia, fără arginţi. Şi ai omorât pe Anastasia fecioara şi pe Eufimia din Haldehedon şi pe sfântul Sevastian şi pe cei patru fraţi pietrari care n-au vrut să cioplească chipuri de idoli fără glas. Ş-ai ucis pe sfinţii patruzeci de mucenici, şi pe Dorofteea – fecioara din Ghesaria Capadochiei, şi pe Ecaterina şi pe Varvara şi pe Meftodie de la Tir şi pe Marchelin, episcopul, pentru că n-au vrut să se lepede de credinţa cea adevărată şi să se închine dumnezeilor de aur şi de aramă. Fiară îndrăcită şi blestemată! Ţi s-a părut că tot nu te-ai făcut vrednic de răsplătirile satanei – şi ai dat poruncă să fie ucişi Dimitrie şi Gheorghe – căpetenii de dregători şi de oşti împărăteşti. Ba ai trimis în surghiun chiar pe împărăteasa şi pe fiica ta – soţia blestematului de Galerie, fiindcă nu s-au orbit de tirania ta şi au slujit în taină Mântuitorului. Ptiu!

Câteodată, părintele Ghervasie se aprinde aşa de tare în mânia lui, încât uită că are în faţa lui nişte porci nevinovaţi – şi-i loveşte de-a binelea.

Cu „împărăteasa” se poartă mai delicat. Cel puţin aşa crede el.

— Bonjur! Ce mai faci, Măria ta? Ce mai roboteşti? Cu ale gurii cum te mai împaci? Ha? Hrăneşte-te bine, c-o să te duc mâine-poimâine la vier, să faci doisprezece purcei, că ne trebuie pentru iarnă scurteici de vulpi şi căciuli de astrahan. Târfa dracului! Dacă ar fi fost părintele stareţ în locul sfântului Ioan Hrisostom… cred că nu i-ai fi mai tăiat capul… Este?

*

Cititorul va fi înţeles că atâtea vietăţi la bătătura celor doi călugări mai aveau şi alt rost decât să-i distreze şi să le mănânce grăunţele şi resturile de la masă. Oameni săraci, fără alte venituri sigure decât o sută de lei pe lună subvenţie de la stăpânire, şi altă sută de pe la slujbe făcute creştinilor, în calitate de preoţi, au căutat să şi le înmulţească prin muncă făcută şi potrivită cu haina de călugăr. Căci, deşi au ciorbă de la cazan, pâine de la pitărie şi lemne de la ocolul silvic, tot le mai trebuie şi lor o haină, o rufă, o încălţăminte, un potcap, ba şi mai de-ale gurii câte ceva. Cât de călugăr să fii, dacă n-ai în chilia ta o sticlă cu undelemn – şi pentru candelă şi pentru tigaie; şi dacă nu poţi să-ţi mai procuri un pic de lapte măcar pentru piept şi pentru gâlci, înseamnă să umbli puşcă şi să te hrăneşti câineşte.

Ghervasie şi-a făcut rost din capul locului, adică de când a isprăvit cu ucenicitul, de luntre şi de vârşe. Iar Ghelasie, mai îndemânatic în cele mărunte, s-a pomenit crescător de păsări.

Dar cum nici unuia nici celuilalt nu le era de ajuns cât câştigau, s-au luat după alţi cuvioşi părinţi şi au prăsit râmători. Pe unii îi îngraşă, pe altul îl taie, pe alţii îi vând de mititei – şi astfel au mai adăugat un capitol la venituri.

Trebuie să mai spunem iarăşi că părintele Ghervasie nu ia pentru sine, din coteţul cu peşte, decât bibani şi ştiuci. Rar câte un şalăiaş sau alt peşte mai nobil. Iar părintele Ghelasie nu jertfeşte pentru stomacul sfinţiei sale decât pui şi ouă. Pentru nimic în lume n-ar băga el în oală pe Mariţa, pe Gălbinuşa, pe alde Lucreţia ori pe Agatoclia. Chiar când e vorba să dea spre ucidere un pui mic şi tot nu se hotărăşte cu inima uşoară. Gândeşte că l-a crescut de când a ieşit din găoace, l-a ferit de guzgani şi de păsări răpitoare, l-a hrănit din mână de când nici nu ştia să caşte ciocul, – şi-i e milă ca de copilul lui. E, când îl vinde e altceva. Nu-l vede nici cu guler roşu, nici fudul în farfurie.

Şi ori de câte ori prinde un pui – fie să-l taie, fie să-l vândă, se fereşte cât poate să nu stârnească scandal în familia lui. De aceea păsările sfinţiei sale sunt aşa de domestice că se lasă proaste când pui mâna pe ele şi se urcă chiar nepoftite pe umerii şi în capul părintelui Ghelasie.

*

Se înţelege deci mirarea lor, a tuturor vietăţilor părintelui Ghelasie, când se văzură onorate numai cu o vizită pur şi simplu şi lăsate cu stomacurile în voia soartei.

Se opriră mai întâi în faţa coteţului comun şi după ce aşteptară în zadar preţ de-o jumătate de ceas, îşi arătară nedumerirea clocăind, cotcodăcind, măcăind şi şoşotind.

Iar când văzură că se ridică soarele peste pipotele pustii, trecură în faţa casei şi protestară zgomotos dar respectos. Numai Costache îşi permise îndrăzneala să ciocăne în uşă şi curcanul să îngâne o înjurătură sau un blestem.

Apoi se liniştiră şi aşteptară întoarcerea stăpânilor de la biserică. Altceva nu era de făcut. În timp de vară se mai găseşte câte-un grăunte de ciugulit prin ogradă, dar la 6 martie – ioc. Căci pietricelele şi nisipul n-au rost în guşă decât introduse după alte feluri de bucate. Iar verdeaţa pirpirie din straturile cu usturoi de toamnă nu putea fi înghiţită decât în cazul unei flămânziri prea din cale afară.

Când sosi cuviosul Ghelasie de la biserică, fu încunjurat din toate părţile şi i se cerură explicaţii în cinci limbi păsăreşti. Îl traseră de anteriu şi de pantalonii deja ciuguliţi pe poale, îi tăiară drumul, îi săriră pe umăr, îl rugară, se mai răstiră la el până îl înduioşară.

— Măi frate Ghervasie, eu nu prea înţeleg de ce să postească şi bietele jivine, când nici păcate n-au făcut şi nici la judecata viitoare n-or să fie poftite. Dacă e vorba să ne ispăşim neascultările şi

îmbuibările din Săptămâna Brânzei şi de mai înainte, apoi datori suntem ca numai noi să suferim în răbdare nu şi aceste suflete nebotezate şi necuvântătoare.

După ce răspunse unei înjurături pe şleau a curcanului, care-l bănuia vinovat, cuviosul Ghervasie se arătă neînduplecat.

— Drept e, cum grăieşti tu, că aceste lighioane nu vor avea cuvânt înaintea Scaunului – nici pentru faptele noastre şi nici pentru ale lor. Dar iarăşi se cade să iei aminte că Dumnezeu nu este fără de nicio socoteală faţă de strigările lor. Când a încuiat cerul trei ani şi şase luni, de n-a dat pic de ploaie pe pământ, să nu crezi tu că l-a descuiat numai de dragul lui Ilie şi al văduvei din Sarepta-Sidonului. S-a înduioşat mai mult de ţipetele dobitoacelor necuvântătoare – şi pentru mila lor a tras cu buretele şi peste ticăloşiile oamenilor.

— Tu eşti prost, mă Ghervasie. Ce are a face urgia venită de la Dumnezeu şi cu înfometarea la care supunem noi pe aceste fiinţe nevinovate! Căci, ia aminte la cele ce-ţi grăiesc, cu cât lighioanele astea fără păcat vor suferi mai mult şi vor striga mai tare, din pricina capului tău nevolnic întru tălmăcirea scripturilor şi a tainelor Tatălui, cu atât greşelile noastre se vor înmulţi şi mila Lui se va depărta de la noi. Să posteşti tu, ticălosule, până s-o topi toată osânza de pe tine şi ţi-o atârna pielea peste şolduri, dacă vrei să capeţi izbândire.

— Nu fi dobitoc, măi frate Ghelasie, se răţoi Ghervasie cu gura cam pe jumătate. Şi luând Sfânta Scriptură îşi căută îndreptăţire în capitolul profeţiei lui Iona.

— Ascultă, cârtitorule, şi ia aminte că nu din prostie, nici din răutate am pus jivinele la post, ci din înţelepciunea pildelor de urmat.

Îşi drege glasul şi citeşte din Biblie.

— „Şi s-a făcut cuvântul lui Dumnezeu către Iona, a doua oară, zicând: «Scoală şi mergi în Ninive, cetatea cea mare, şi propovăduieşte într-însa după cuvântul cel dintâi care am zis ţie». Şi s-a sculat Iona şi a mers la Ninive, precum i-a zis Domnul. Şi Ninive era cetate mare lui Dumnezeu, cale ca de trei zile. Şi a început Iona a intra în cetate, cale de-o zi, şi a propovăduit, zicând: «Încă trei zile şi Ninive se va prăpădi». Şi au crezut oamenii din Ninive, lui Dumnezeu, şi au propovăduit post şi s-au îmbrăcat în saci – de la cel mare până la cel mic al lor. Şi a venit cuvântul la împăratul Ninivei, şi s-a sculat împăratul de pe scaunul său şi s-a dezbrăcat de hainele sale şi s-a îmbrăcat în sac şi a şezut în cenuşă. Şi s-a spus şi s-a poruncit în Ninive, de la împăratul şi de la boierii lui, zicând: «Oamenii şi dobitoacele şi boii şi oile să nu guste nimic, nici să pască şi apă să nu bea». Şi s-au îmbrăcat oamenii cu saci şi vitele n-au păscut, şi au strigat lui Dumnezeu cu de-adinsul şi s-a întors fiecare din calea sa cea rea şi de la strâmbătatea ce era în mâinile lor, zicând: «Cine ştie? Doar de-i va părea rău lui Dumnezeu şi se va milostivi şi se va întoarce de

la întărâtarea mâniei sale şi nu vom pieri». Şi a văzut Dumnezeu faptele lor, că s-au întors din căile cele rele, şi i-a părut rău pentru răul care poruncise să le facă lor – şi i-a iertat…”

— Hei, acuma ţi s-a deschis capul, măi frate? Vezi, că dacă Ninivetienii n-ar fi pus la post şi dobitoacele şi boii şi oile, n-ar fi dobândit iertare de la Dumnezeu?

Dar Ghelasie, mereu cu ochii şi cu urechile către păsări, nu se lăsa înduplecat.

— Mai întâi, observă el, că şi boii şi oile sunt tot dobitoace şi nu înţeleg de ce Sfânta Scriptură face băşcăluire. Al doilea: păcatele noastre, oricât de neplăcute ar fi în ceruri, nu se potrivesc nici din depărtare cu ale Ninivetienilor, încât să silim şi raţele şi gâştele să se roage pentru iertarea lor.

— Păi tocmai de aceea, fiindcă n-am greşit atât de tare încât să trimită Dumnezeu prooroci la noi, nici postul pe care l-am dat jivinelor nu se potriveşte cu cel dat de cei din cetatea Ninive. N-auzişi, surdache, că ei au oprit vitele până şi de la adăpat? Ori păsările tale şi cotoii şi căţeaua şi porcii – slobode sunt să se ducă în lac şi să bea cât vor pofti. Lasă, mă Ghelasie, nu te mai scârbi atâta, că nu se prăpădesc în trei zile. Şi văzând Dumnezeu suferinţa noastră îndoită: şi pentru păntecele nostru şi pentru al lor, va judeca tot aşa ca şi pe vremea lui Iona proorocul: „Uite, mă, bieţii călugării ăştia atât de se căiesc pentru păcatele lor – multe, puţine – că nu s-au codit să silească la nevoinţa postului chiar şi pe lighioanele fără grai şi fără prihană.” Acuma pricepi, Ghelasie?

Dar Ghelasie tocmai privea la cucoş, care, neînţelegând scripturile şi nici socotelile lui Ghervasie, apucase pe Agatoclia de moţ şi se pregătea să spurce postul.

— Hei, Costache! – strigă Ghervasie când văzu nelegiuirea. Te trăsneşte Dumnezeu, ticălosule!

Dar Costache – ca Costache. Crezând că-l îndeamnă ca de obicei, se urcă pe nevasta favorită a lui Pilat şi o ghimoti sub labele-i grele şi noduroase.

— Huo! – ţipă cuviosul Ghervasie. Asta se cheamă preacurvie, scârbosule!

Ghelasie râse tare, apoi îşi făcu cruce.

— Mă Ghervasie, eu bănuiesc că – ori te-ai scrântit la cap, din vinul ăla d-aseară, ori îţi arde de glumă. Lasă, creştine, lighioanele în pace şi vezi-ţi de slăbiciunile tale.

— Doamne fereşte! – se opinti Ghervasie. Şi ca să arate că nu şăguieşte, smulse din cingătoarea lui Ghelasie cheia de la cămara cu grăunţe şi intră în chilie să facă rânduială.

Bietul Ghelasie, se închină ca de-un lucru pe dos şi lăsând bietele păsări fără nicio speranţă, intră şi el în chilie, nedumirit şi trist, cu

cotoii mieunând în urma lui.

V. Lemarghie şi Gastrimarghie

Cititorul a înţeles că părintele Ghelasie e un călugăr liniştit şi cu bună rânduială în viaţa cea de toate zilele. Dar nici cuviosul Ghervasie nu s-a născut în altă zodie. Atâta numai că o ia câteodată cam la o parte cu drumul şi se încăpăţânează – fie pentru o zi sau numai pentru un ceas în câte-o idee mai mult sau mai puţin năstruşnică.

Încolo – amândoi sunt buni, curaţi la suflet, citiţi în cele bisericeşti şi sârguitori în cele gospodăreşti. Acuma că bea Ghervasie ceva mai multişor n-ar fi nimic fiindcă şi Ghelasie are partea lui că doarme mai cu spor. Dar la mâncare se potrivesc de minune. Şi cât priveşte gusturile şi cât priveşte cantitatea. Grăsimea însă se adună toată pe trupul lui Ghervasie, iar Ghelasie rămâne mereu uscat deşi nu suferă, după cum am văzut, nici de nesomn, nici de inimă acră. Aşa e sadul unuia şi aşa e sadul celuilalt.

Cât pentru vârstă – e ceva mai vechi biletul părintelui Ghervasie. Numai cu două luni şi douăzeci şi şase de zile. Împlineşte adică sfinţia sa patruzeci şi opt de ani şi cinci luni marţea viitoare, în săptămâna a doua a sfântului şi marelui post, pe când părintele Ghelasie împlineşte numai patruzeci şi opt de ani, două luni şi patru zile, tot marţea care vine.

Pe Ghervasie l-a chemat din botez Gheorghe, iar pe Ghelasie Grigorie.

Ghervasie s-a născut în judeţul Vâlcea, pe aproape de Drăgăşani, iar Ghelasie în judeţul Olt – cam tot în preajma Drăgăşanilor. Vorba lui Ghervasie: – ne desparte numai un pârâiaş.

Ghervasie a intrat în mănăstire la etatea de douăzeci şi şase de ani, după ce a încercat mai întâi să vadă cum e pâinea de om însurat. A nimerit sărmanul o tovarăşă de uşi multe şi când şi-a dat seama că nu mai e de trăit cu nebuna a părăsit lumea şi s-a dus la călugărie. Mai întâi la Turnu, în Argeş, apoi aci unde l-am descoperit.

Părintele Ghelasie, dacă s-ar fi însurat, poate că la fel ar fi pătimit şi el. Pentru că nu întotdeauna se împlineşte proverbul cu sacul şi cu peticul. În drumul atât de sucit şi de crăcit al vieţii nu o dată ţi-e dat să vezi un pitic care şi-a luat sarcina să guverneze un tălălău de muiere, sau un vlăjgan de bărbat care s-a înhămat la jug cu o biată stârpitură. O gloabă de cal care-şi hârâie sufletul să ducă după el un haram de căruţă şi doi bidivii fără oase, abia struniţi, batjocoriţi cu trasul unei teleguţe zburdalnice şi firave.

Cuvioşia sa – adică părintele Ghelasie – a avut de copil închinări către cele casnice şi către cele bisericeşti. Acasă, făcea adesea pe „baba de vatră” şi pe monitorul cloştilor, al gândacilor şi al porcilor. Iar la biserică punea foc în cădelniţă, ieşea cu sfeşnicul înaintea popii şi

ajuta ţârcovnicului să stârnească praful cu mătura şi păienjenii cu peria în băţ.

Când a fost să împlinească şaisprezece ani, l-a adus unchiul Chesarie la mănăstire. Chipurile numai aşa în plimbare şi în vizită. Dar Grigorie, născut să trăiască în oastea cea fără soldă a lui Hristos, a rămas aci şi rămas a fost şi va fi.

După moartea unchiului – ieromonah şi duhovnic – i-a moştenit chilia în care s-a aciuat mai târziu şi cuviosul Ghervasie.

În cele patru luni cât a stat la Turnu, părintele Ghervasie – pe atunci fratele Gheorghe – abia a învăţat să rabde şi să mulgă vacile, căci să taie lemne, să tragă cu coasa şi să-şi facă cruci ştia de acasă. Iar aici, în sfânta mănăstire a lui Radu Mihnea, a avut parte să fie dat de ascultare în seama părintelui Gherontie, nacealnicul de la pescărie. Care nu cunoştea numai vicleniile peştelui şi pe ale pescarilor ci şi dulceaţa şi meşteşugul celor opt glasuri ale muzicii bisericeşti.

În acest timp, a învăţat fratele Gheorghe cum se poartă o luntre care, ca şi femeia, e foarte năzuroasă la început; a mai învăţat cum se cheamă diferitele neamuri de peşte şi tot ce trebuie să ştie un om de baltă şi de năvod.

Apoi l-a deprins părintele Gherontie cu slovele vechi – şi numai după ce a ajuns să citească psaltirea în biserică, l-a pus să urce de la *pa* de jos la *pa* de sus, să coboare pe aceleaşi trepte, să le urce din nou sărind câte două şi câte trei, să le coboare şontăcăind şi iarăşi să se repeadă ca vulturul şi să se lase cu paraşuta.

După ce s-a împrietenit cu semnele psaltichiei şi a dat dovadă că ştie cum se atinge un oligon şi cum un psifiston, cum se coboară un epistrof, şi cum se îngână varia, cum se răsuceşte omalonul când are un apli dedesubt, cum se tace la cruce şi cum se miorlăieşte la diezuri şi la efesuri, a luat Anastasimatarul, de la glasul întâi, şi l-a dus cu toată cinstea cuvenită până la al optulea.

Astăzi, părintele Ghervasie trece, încât priveşte meşteşugul, drept cel mai de seamă cântăreţ din mănăstire. Nu prea îl ajută însă vocea. E puternică dar e crăpată. Când îl auzi pentru prima oară ai impresia că – ori are mai multe beregăţi, ori mai cântă doi, trei, la spatele cuvioşiei sale.

Părintele Ghelasie a deprins de la unchiu-său Chesarie numai să citească slovele vechi. Adică atâta cât ştia şi răposatul. Şi citeşte nu glumă. Îi turuie gura că parcă ar avea mai multe limbi – şi toate mişcate prin curent electric. În mai puţin de zece minute îţi dă gata o catismă, iar psalmul 103 de la vecernie – abia apucă popa să îngâne două-trei din cele şapte rugăciuni că el l-a şi isprăvit.

Pentru cântări însă nu l-a ajutat urechea. Glas ar avea să mai dea şi pe la alţii, dar nu-l poate struni cumsecade. Face la jumătăţi de tonuri de te iei cu mâinile de păr. Răcneşte unde trebuie să ţipe şi plânge

tocmai unde trebuie să salte. O dă pe nas când se cuvine să se coboare în stomac şi se urcă în cap tocmai acolo unde se cere să se proptească în nas sau în cerul gurii. Dar călugării s-au obişnuit cu el. Nu-i mai ia seama decât un străin şi părintele Ghervasie când vrea să-l necăjească.

— Măi Ghelasie – zice Ghervasie, – eu să fiu ca tine mai bine m-aş împuşca decât să-mi tot bat joc de biata psaltichie.

Dar nici Ghelasie nu-i rămâne întotdeauna dator.

— Şi eu, în locul tău, mai bine mi-aş tăia limba decât să mănânc patru cuvinte din cinci care trebuie rostite.

Căci, am uitat să spunem, părintele Ghervasie s-a bâlbâit la limbă. Mai mare păcat face când slujeşte sfânta liturghie ori când deschide gura să zică măcar „Lumină lină" sau „Acum slobozeşte". Nu se lămureşte decât primul şi ultimul cuvânt. Rar de se mai poticneşte şi pe la mijloc. De pildă când iese cu sfintele daruri: „Pre Preasfinţiiitul – pâl-pâlpâl-pâl-pâl – totdeauna – pâl-pâl-pâl-pâl pâl – vecii-veci-looooor!"

În schimb, părintele Ghelasie nu mănâncă o silabă măcar, dar nici virgule nu întâlneşte în calea sfinţiei sale. Abia dacă mai dă peste câte-un punct o dată la două pagini. Şi macină cuvintele aşa de repede că atunci când slujeşte ca preot, până citeşte el ectenia cea mare, cântăreţul nu poate îngâna decât doi, trei „Doamne miluieşte" şi „Prea sfânta Născătoare de Dumnezeu".

Vreţi poate să cunoaşteţi în amănunţime şi chiliile în care se mântuiesc prietenii noştri? Să mărturisim dinainte ca nu prea se aseamănă cu adăposturile monahilor care au vieţuit cândva în Egipt şi în Asia-Mică. Aceştia trăiau la început în corturi mici sau rătăcind sub cerul liber, îndurând foame, arşiţa, frigul şi vecinătatea reptilelor şi-a fiarelor neîmblânzite.

Şi chiar mai târziu, după ce marele Pahomie, ucenicul sihastrului Palamon, a organizat primele chinovii, pe o insulă a Nilului, şi după ce sfinţii Vasile, Ioan Casian şi Benedict au extins şi completat începutul făcut de el, mulţime de călugări dornici să-şi chinuiască trupul de dragul lui Hristos, se ascundeau prin peşteri şi prin scorburi, se prefăceau a fi nebuni – ca să-i batjocorească lumea şi deci să guste plăcerea umilinţei, având credinţa că astfel sufletul va fi mai repede curăţit. Unii îşi făceau sălaşe pe stâlpi înalţi de piatră, alţii se îngropau până la umeri în pământ, îşi legau greutăţi de corp sau rătăceau prin locuri pustii, ani îndelungaţi, uitând gustul pâinii, al mâncării calde – şi fără să vadă fiinţă omenească.

Viaţa cea mai aspră care nu cunoaşte nicio limită în chinuirea trupului au dus-o înşişi marii întemeietori ai monahismului creştin.

Sfântul Antonie a vieţuit vreme de douăzeci de ani ascuns în nişte ruine părăsite, gol, flămând, muşcat de şerpi şi mereu chinuit de satana.

Pahomie cel mare a sihăstrit un timp într-un loc pustiu care era plin de spini şi de şerpi. Când se întorcea la peşteră, cu crosna de lemne şi cu mâinile şi picioarele însângerate, îşi aducea aminte de patimile Mântuitorului şi durerile îi păreau mai uşoare. Ba chiar plăcute.

Arsenie, plictisit de onorurile pe care le avea la curtea împăratului Teodosie, în calitate de profesor al copiilor acestuia, a fugit într-o bună zi în pustie, ca să fie mai departe de oameni şi mai aproape de Dumnezeu. Toată vremea şi-o trecea în rugăciuni şi în post, ştergându-şi mereu lacrimile ce fără încetare îi curgeau din ochi.

Şaizeci de ani a trăit cuviosul Onufrie singur în pustie, legumind fructele unicului smochin ce se afla prin partea locului şi adăpându-se cu roua de pe iarbă. După ce i-au putrezit hainele de n-a mai rămas nimic să se ţină pe corp, îşi acoperea goliciunea cu barba şi cu părul din cap care-i crescuseră până la pământ.

Ilarion şi-a săpat o chilie în forma unui mormânt, nu departe de Gaza. Purta haină aspră de păr, nu gusta nimic – zile întregi la rând, mereu fiind chinuit de vedenii cu femei goale şi cu mese bogate.

La vârsta de optsprezece ani, Sava cel sfinţit şedea închis într-o peşteră cinci zile pe săptămână, rugându-se şi împletind câte zece coşniţe pe zi. La treizeci şi cinci de ani s-a mutat în pustiul Iordanului, unde îşi amăgea stomacul cu rădăcini şi cu miez de trestie. Când a socotit că tot nu va fi pe placul Domnului, s-a mutat într-o scorbură – în plin pieptul unui munte pustiu, de unde nu se putea coborî să-şi ia apă de la izvorul din vale decât cu ajutorul unei frânghii. Cică odată au venit nişte tâlhari să-l… jefuiască. Dar nu izbuteau să se urce la el. Văzându-le cazna, marele pusnic le-a slobozit frânghia în ajutor…

Mai târziu, către adânci bătrâneţe, supărat de călugării pe care îi statornicise într-o mare lavră, s-a ascuns în peştera unui leu, pe ţărmurile Gadarei.

Macarie Egipteanul şi-a lăsat mireasa oftând neîmbrăţişată şi s-a ascuns într-o peşteră pe care a descoperit-o în munţii Nitriei.

Cuvioasa Apolinaria, fiica lui Antemie Antipatul, a trăit îmbrăcată bărbăteşte într-o vale pustie şi mlăştinoasă.

Grigorie Decapolitul şi-a dus zilele într-o peşteră plină de draci care se prefăceau adesea în chip de şerpi şi se încolăceau de trupul lui şi-l muşcau.

Pavel din Teba s-a retras în vârful unui munte unde se hrănea din pâinea pe care i-o aducea un corb.

Sfântul Simeon Stâlpnicul a pus să-i astupe peştera la gură şi astfel a stat patruzeci de zile fără mâncare şi fără pic de apă. S-a urcat apoi în coama muntelui şi şi-a ferecat acolo un picior în lanţuri, ca astfel să nu-şi mai ferească trupul de arşiţă, de ploi, de frig şi de înţepătura muştelor. Iar când a fost descoperit şi-a mutat domiciliul în vârful

unui stâlp de piatră înalt de treizeci şi şase de coţi, unde a sălăşluit treizeci de ani, hrănindu-se cu linte înmuiată în apă.

Cuvioasa Maria Egipteanca, după ce şi-a risipit tinereţea cu dărnicia unei mari desfrânate, a fugit, cuprinsă de remuşcări, în pustiul Iordanului. Timp de patruzeci şi şapte de ani n-a întâlnit picior de om în calea ei. A luptat la început cu amintirea meselor copioase pe care le înlocuia acum cu rădăcini de ierburi; şi belşugul vinurilor de soi – când zile întregi i se frigeau buzele în căutarea unei picături de apă.

În vremea noastră, cuvioşii călugări nu mai trăiesc ascunşi prin peşteri şi nu mai suferă de foame şi de frig decât din pricina vreunui stareţ tiran şi hapsân.

Şi nici cu dracu nu se luptă atât. După secole întregi de războaie cumplite, au început să obosească – şi satana şi călugării – până ce a intervenit între ei un armistiţiu tacit, apoi o pace în toată regula. Ce-i drept neiscălită dar cu atât mai trainică.

După aceea n-au zăbovit să se simpatizeze, aşa ca doi vecini care s-au duşmănit ani de zile până şi-au dat seama că în definitiv nu prea aveau pentru ce.

Nici dracu nu se mai preface în şerpi şi în balauri ca să-i muşte şi să-i înfricoşeze, nu le mai tulbură visele cu femei şi ospeţe rare, nu se mai căzneşte să le răstoarne chiliile ori să-i arunce în mare, nu-i mai pândeşte noaptea pe la colţuri să le dea cu parul în spinare ca odinioară cuviosului Moise Arapu, şi nici în catastiful lui nu mai scrie toate mărunţişurile. A lăsat îndeletnicirea aceasta pentru îngerii lui Dumnezeu.

Călugării, recunoscători, şi oameni care caută liniştea cu orice preţ, nu-l mai suduie nici ei pe necuratul, nu-l mai ucid cu frânghii ude, nu-l mai batjocoresc cu scuipat, nu prea îi mai strică somnul cu rugăciuni şi cu mătănii, nu-l mai ostenesc să-i îndemne la mâncare bună şi la vestminte moi şi nici nu-l mai silesc să-şi completeze cunoştinţele teologice în vederea unor eresuri noi şi a unei eventuale sinoade ecumenice.

Prin urmare, prietenii noştri – Ghervasie şi Ghelasie – sunt aşa cum pot să fie în împrejurările de astăzi doi călugări buni. Nu zgândăresc luleaua dracului, dar nici nu-l lasă s-o fumeze chiar aşa cum ar vrea el. Dorm bine, mănâncă de sătui, nu suferă de sete, nici de ger, nici de soare, cunosc şi şaiacul şi alpacaua, şi sandalele şi ghetele cu scârţiitoare, însă dorul după picior de muiere l-au lăsat în satele de unde au plecat. Şi nici dracul, pentru motivele arătate, nu şi-a mai pus în minte să le întărâte sângele.

Coteţul în care adăpostesc şi hrănesc pe Gherasim, pe Diocleţian şi pe Eudoxia, e poate mai mulţumitor la vedere decât peştera fostului preceptor al odraslelor împăratului Teodosie; iar chilia în care

domneşte Costache, cu Pilat, cu Moţ-împărat, cu Averescu şi cu Makensen, n-a avut-o nici Antonie cel mare, nici Onufrie şi nici Maria Egipteanca.

Casa în care se mântuiesc întru Domnul cei doi călugări, aşa cum se înţelege mântuirea în leatul de la Hristos 1933, nu e cine ştie ce grozăvenie de vilă, dar e posibil ca nici „palatul" sfântului Vasile, de la mitropolia Cesariei-Capodociei, să nu fi fost mai dedeochi.

Închipuiţi-vă o clădire pătrată, cu înveliş de tablă neagră, cu burlane de tinichea ruginită pe la colţuri, cu pereţii văruiţi în alb, fără niciun fel de ornamente, cu cerdacuri închise în geamlâc – în faţă ca şi în dos – cu sălile pardosite cu cărămidă lată şi tocită de vechime.

Casa are patru odăi despărţite la mijloc printr-o sală largă însemnată cu o fâşie lungă de preş. Două odăi sunt stăpânite vremelnic de către cuviosul Ghelasie şi două, tot în trecere, de către cuviosul Ghervasie.

În odăile din faţă, mai mari şi mai însorite, cei doi vecini şi fraţi în Domnul îşi au instalate dormitoarele, paraclisele şi… bibliotecile, după gusturi cu totul deosebite, iar în celelalte două şi-au făcut câte-o maşină de gătit sau numai de încălzit.

Să vizităm mai întâi pe părintele Ghelasie, care, după cum am văzut, e înzestrat de la Dumnezeu cu oarecare îndemânări femeieşti.

În faţa uşii, la intrarea în dormitor, sfinţia sa ţine o roată de papură pentru şters picioarele, iar atârnată în cui o perie de haine „pentru vizitatorii nespălaţi", vorba lui Ghervasie. Înăuntru – toate lucrurile de trebuinţă şi toate mai măruntele ce se pot închipui.

Un pat de fier cu poze pe tăblii înfăţişând – una un dans oriental, iar cealaltă un cioban doinind din fluier. Salteaua de paie este acum înghesuită sub cea de lână, care nu rareori e umilită să se strâmtoreze sub greutatea surorii de paie – după cum părintelui Ghelasie i se pare că e mai mult sau mai puţin păcătos.

Peste saltele aşterne cuvioşia sa o velinţă simplă de lână, apoi cearceaful igliţat pe poale de mâna-i puţin bărbătească, iar deasupra un macat migălit greu de maica Aglaida, soră bună, care se mântuieşte de mai puţină vreme în mănăstirea Răteşti.

De-a lungul patului a aşezat două perne de lână pentru a-i feri trupul de răceală. Iar pentru ochiul musafirului – şi al sfinţiei sale – aşază trei perniţe înflorate cu acul şi cu arnici. Una îi poartă numele încadrat într-un chenar şerpăluit şi cu frunze de stejar la colţuri; pe a doua se vede un miel – simbolul blândeţii şi al nevinovăţiei – cu cap frumos dar cu picioarele dinainte mai groase decât cele dinapoi şi cu coada înnodată ca la o iadă zburdalnică; iar a treia pernă e înflorită cu o lună nouă şi cu câteva stele în juru-i.

Ca să-ţi dai seama dacă odaia e pardosită cu scânduri sau cu pământ trebuie să te chiorăşti sub pat ori să ridici un colţ de velinţă.

Căci peste tot a aşternut părintele Ghelasie ţesături de cânepă sau din rămăşiţe, dăruite de sora-călugăriţă şi de creştini pentru pomenire. Îi place să păstreze scândurile mereu albe, să calce pe moale şi să vadă înaintea ochilor numai dungi şi vergi în toate culorile cunoscute.

La fereastră a mai aşezat încă un pat pentru o rudă ce ar veni să-l cerceteze sau pentru un vizitator prins de neguri în cuprinsul mănăstirii. Acesta e de lemn, mai simplu, cu saltea de paie, macat roşu de lână şi la căpătâi moţat c-o pernă mare făţuită curat şi fără desene.

La răsărit, între cele două paturi, hălăduieşte un scrin mare rămas de la duhovnicul răposat. E simplu, de tei, vopsit în negru şi cu patru sertare. În cel de sus ţine rasa şi anteriul de zile mari, în cel de jos de tot încălţămintea de care n-are imediată nevoie, iar în cele două din mijloc rufăria îmbălsămată, ca şi hainele, cu miros de sulfină, precum şi gologanii căpătaţi din coteţe şi de pe la sfinte masle.

Deasupra scrinului, peste faţa de pânză cu cheiţe de arnici roşu, a îmbulzit părintele Ghelasie, pe lângă obiecte de folos cum e lampa într-un picior, cutia cu chibrituri şi un sfeşnic de aramă cu lumânare în vârf, – o mulţime de mărunţişuri. Păpuşi de cauciuc care refuză să stea culcate, statuete de gips reprezentând femei goale, Napoleoni cu picioare răscăcărate, o solniţă şi un cocoş de sare lucrate de ocnaşi, o perniţă de mătase înţepată cu vreo douăzeci de ace de toate calibrele, un ou de sare, altul de piatră, vreo patru de găină încondeiate artistic, un michiduţă de lemn care se dă tumba dacă-l trage de-o sfoară, – apoi o puzderie de poze aşezate în rame de carton sau sprijinite de celelalte obiecte.

Vă închipuiţi câtă migăleală pe părintele Ghelasie până le şterge pe toate de praf şi le reaşează în poziţiile pe care le-au avut.

Aci, trebuie adăugat, pentru cinstea de om îndemânatec a sfinţiei sale, că lampa este pusă pe un carton gros, are sticla întotdeauna curată şi niciodată n-ai să găseşti pe ea gaz îmbibat în praf ori rămăşiţe de chibrituri arse. Iar sfeşnicul, mereu curat şi lucitor, e aşezat pe un petecel rotund de tablă ca să nu se scurgă ceara ori să cadă vreun muc aprins pe faţa de pânză.

Pereţii mereu albi şi văruiţi de două şi de trei ori pe an. Căci soba unui om chivernisit nu scoate niciodată fum, sfinţia sa nu obişnuieşte tutun, iar lampa respiră aer direct de afară printr-un tub de tablă ce porneşte din vârful sticlei, traversează podul şi se opreşte deasupra acoperişului, cu o ciupercă în vârf, ca la coşurile fierăstraielor cu abur.

În peretele din fund, deasupra patului, spânzură un covor turcesc cu desenul care va fi înfăţişând vreun paşă şi vreo duzină de cadâne, acoperit de un tablou mare cu chipul părintelui Ghelasie de pe când era numai ierodiacon.

La răsărit n-a mai rămas fără icoane decât o şuviţă de perete către ferestre şi una către miazănoapte. Şi toate înrămate frumos, cu

geamuri şi aşezate numai după consideraţii estetice, în jurul Sfintei Treimi. O candelă mare veşnic aprinsă şi cu undelemnul mereu împrospătat, are menirea să cinstească prezenţa atâtor sfinţi şi să amintească stăpânului de veşnicia vieţii de dincolo. Iar analogul de lemn, de lângă scrin, cu filele ceaslovului înnegrite la colţuri de atâtea întoarceri, şi cu mătăniile de canon tocite de numărătoarea aplecărilor până la pământ sau a simplelor închinăciuni, îi spune în toată clipa că e monah şi că e dator să îndeplinească la ceas pravila poruncită de Sfinţii Părinţi.

În dulapul scobit în porţiunea de perete dintre uşă şi fereastră, ţine de toate părintele Ghelasie: prescuri uscate, perii, cremă pentru ghete, o cruce de lemn şi una chipurile argintată, zahăr, cafea, chibrituri, vreo trei borcane cu dulceaţă şi câteva cărţi: Biblia (de Buzău), un tom din Efrem Sirul, Liturghierul, Molitfelnicul, Cura lui Kneip, Agatanghelul, primul volum din „Călugări şi femei” şi Sfârşitul Omului.

Tot aci mai păstrează o sticluţă cu agheazmă mare, lumânări şi cele trebuincioase pentru candelă. Precum şi două linguriţe de argint cu care serveşte oaspeţii mai de seamă – sau pe care îi bănuieşte el a fi mai ceva decât alţii.

Să trecem acum la părintele Ghervasie.

Chilia cuvioşiei sale are, după cum se bănuieşte, aceleaşi dimensiuni, tot două ferestre mari şi luminoase, tot o sobă de zid cu patru fumuri, tot patru pereţi văruiţi şi tot cu duşumea e pardosită. Pare însă mai largă, şi aceasta din cauză că nu e încărcată ca a lui Ghelasie.

La intrare n-a aşezat sfinţia sa nimic pentru şters. Când vine de afară plin de noroi şi îşi aduce aminte că trebuie să-şi cureţe tălpile de la cizmar sau de la Dumnezeu – se foloseşte de papura vecinului. Iar când iese din chilie şi bănuieşte ceva praf pe culion ori pe rasă, nu se mai întoarce înapoi, ca să nu-i meargă rău, şi toceşte peria lui Ghelasie.

Înăuntru, lucrurile – multe, puţine, pe care le are le ţine curate şi fiecare la locul ce i se cuvine. Afară bineînţeles de cazul când o bucurie sau o supărare îl face să arunce culionul într-un ungher şi botforii unde s-ar cădea să stea locul curat.

Părintele Ghervasie are un singur pat, de lemn, cu tăblii, vopsit în turchez-închis, cu o saltea de amestecătură: canură de lână, păr de bou, fulgi de pasăre şi talaş de la părintele Loghin dogarul. Perne care să-l ferească de răceala peretelui nu şi-a făcut încă fiindcă nu simte nevoie şi fiindcă are patul o blană lată. Cearceafuri nu foloseşte decât la plapumă. Pe pat aşterne numai în seara când îşi schimbă cămaşa de noapte. Cică să se simtă şi el de două ori pe lună „boier ca Ghelasie”.

Doarme pe-o velinţă care nu trebuie mereu spălată ci numai scuturată de praf şi de pureci. Capul şi-l odihneşte pe o singură pernă uriaşă, de puf, înfăţuită regulat în fiecare sâmbătă după vecernie.

De la uşă până la pat aşterne o şuviţă de velinţă, dar nu calcă pe ea decât în ciorapi şi în papuci. Chiar şi cu picioarele goale însă numai când e sigur că nu lasă urme. Încălţat circulă pe duşumeaua goală. Dacă se toceşte – nu-l priveşte, iar dacă se murdăreşte se spală şi se usucă.

Şi o spală nu glumă. Cel puţin o dată în două săptămâni. Neputând să se aplece, din cauza grăsimii, a pus coada periei, măturii, a înfăşurat şi cârpele în vârful unui băţ şi aşa face toată operaţia din picioare sau de pe scaun.

Neavând scrin, ca vecinul din faţa uşii, şi-a cumpărat o ladă în care-şi ţine albiturile la un cap, la celălalt negriturile, iar la mijloc rasa de mohair şi anteriul de păr de cămilă.

De spălat se spală ca şi Ghelasie, în bucătărie. Ţine însă şi în dormitor un lighean pe care-l foloseşte ca scuipătoare şi ca scrumieră.

În locul dintre ferestre, are sfinţia sa o masă mare pe care sprijină cărţi, cutia cu tutun, chibriturile, foarfecele, pieptenele şi o oglinjoară câştigată cu câţiva ani în urmă la bâlciul ce se face în satul vecin.

Cărţi are mai multe ca părintele Ghelasie. Biblia, Vieţile Sfinţilor (12 volume), Agheazmatarul, Molitfelnicul, Puţul de grâu, Necazurile Părintelui Ghedeon, Oglinda omului celui dinlăuntru, Explicarea viselor, Educaţia sexuală, un dicţionar latin-român, câteva cărţi de muzică bisericească şi altele.

Icoane are cam la fel cu vecinul, dar aşezate după ierarhie. Decât să supere pe sfinţi, a preferat să supere ochiul omului iubitor de frumos. Nu mică i-a fost însă bătaia de cap până să aleagă între Sf. Gheorghe şi Sf. Dumitru, între Ioan Botezătorul şi apostolul Petru, între Sf. Vasile şi între Ioan Gură-de-aur, între arhanghelul Mihail şi între colegul său Gavriil. A mai folosit şi scripturile, a mai cerut şi părerea lui Ghelasie, a mai ispitit şi pe câte un proistos iscusit în cele sfinte, iar la mare nedumerire s-a călăuzit după vârstă şi după datele din calendar. De alfabet s-a ferit ca de ciumă, căci altmintrelea ar fi trebuit să aşeze pe Gheorghe înaintea lui Petre, pe Sf. Mina înaintea Sf. Vasile şi pe cuvioasa Anastasia înaintea Maicii Domnului.

Alte poze nu ţine în chilie părintele Ghervasie.

Pereţii şi soba sunt tot aşa de albe şi de curate ca şi la Ghelasie. Atâta numai că, pe când Ghelasie ţine sculele de ceai şi de cafea în bucătărie, Ghervasie le ţine între sobă, din care pricină găseşti aci în tot momentul o pată de cafea sau de cenuşă lăsată de fundul ibricului.

Amândoi cuvioşii îşi deretică chiliile în fiecare zi. La Ghelasie durează această operaţie câte un ceas şi uneori câte două, iar la Ghervasie cam de cinci ori mai puţin. N-are nici atâtea bucluri şi

nici nu le gâdilă prea mult. Dar niciodată nu deretică ei în acelaşi timp. Până vine Ghervasie de pe apă, Ghelasie a isprăvit şi cu orătăniile şi cu măturatul.

Astăzi însă, fiind rânduiala cea veche stricată de îndelunga lenevire sub plapumă, îşi scutură chiliile amândoi odată.

Părintele Ghervasie şi-a ghemotit părul sub căciula moale de postav, iar părintele Ghelasie l-a ascuns sub o basma cu miros de tămâie, înnodată femeieşte deasupra frunţii.

Părintele Ghervasie, având bulendre mai puţine şi chef de dibuit aproape deloc, a măturat numai locurile slobode, n-a mai vârât mătura pe sub pat, n-a mai scos la aeriseală decât plapuma şi perna şi a lăsat praful să-l şteargă cu altă ocazie.

Ghelasie, şi el fără gust de migăleală, e silit totuşi să zăbovească întrucât prăznuirea lăsatului de sec s-a făcut în dormitorul cuvioşiei sale. Masa e plină de firimituri şi de oase, de farfurii şi de pahare murdare, iar farfuriile – ca după o masă cu care nu te lasă tipicul să te întâlneşti în fiecare zi.

Şi nici pe sub masă nu e tocmai curat. În locul unde a stat sfinţia sa nu se vede niciun semn de ospăţ cu răsfăţ, dar sub scaunul lui Ghervasie e bucluc mare. Parcă ar fi mâncat mai mult pe covor decât pe masă.

— Măi frate Ghelasie, mă primeşti să-ţi ajut şi eu? – se oferi el ca un vinovat foarte puţin convins că o să-l accepte.

— Fugi d-aci că mai rău strici, îl înfruntă Ghelasie. Dacă vrei să-mi ajuţi, mătură şi tu sala şi aprinde focul în bucătărie, pentru vase.

— Eu?!

— Tu!

— Eu… Ghervasie?

— Tu… Ghervasie!

— Ai uitat, mă rog, că sunt mai bătrân ca tine cu două luni?

— Dacă eşti mai bătrân şi eşti mai prost…

— Nimeni vreodată nu şi-a pus musafirii să spele farfuriile din care au mâncat, mojicule!

— Da’ ce, tu ai fost musafirul meu, vită încălţată?

— Ai mâncat mai mult ca mine şi tot cu pântecele lipit ai rămas, ereticule!

— Numai la boi se cunoaşte burta după masă…

— Crezi tu oare că Avraam a pus pe Dumnezeu să-i spele strachina, după ce l-a ospătat cu lapte de capră? Ori împăratul şi proorocul David a dat cu ştergătorul prin farfuria din care a mâncat mierea şi brânza cu care l-au primit cei din Galaad? Ori sfântul şi cuviosul Teodosie a spălat blidul din care a sorbit lintea sfântului Marchian?… Mi se pare că eşti prea îndrăzneţ…

Dar Ghelasie n-avea gust nici de vorbă, nici de ceartă. Îi trânti uşa

în nas şi-şi văzu de treabă. Ghervasie înghiţi scoverca şi se scărpina după ceafă. Apoi, ca datornic ce era, apucă mătura de coadă şi mătură pe sală cu toate că era rândul lui Ghelasie. După ce azvârli gunoiul din făraş, lăsă praful să iasă singur pe uşă şi aprinse focul în maşioara din bucătăria lui. Apoi puse tingirea cu apă pentru vase.

— Scoate hârburile afară, mizerabile!

— Na, da' să nu crapi vreo farfurie că te pui s-o plăteşti îndoit. Şi să freci cratiţele pe fund până ţi-oi face mustaţa în ele.

Ghervasie înghiţi ceea ce trebuia să răspundă şi se supuse scrâşnind din măsele.

Spală şi gâfâie. Şi-a aruncat scufia, s-a deschiat la gât şi şi-a suflecat mânicile până deasupra coatelor. Când vine rândul cratiţelor şuieră lung şi necăjit.

— Ghelasie!

— Ei!

— Trăsni-te-ar Dumnezeu!

Se întinde, se mai scarpină pe unde nimereşte, apoi întinge spălătorul în cenuşă şi se aşază pe frecat.

— Ghelasie!

— Ei!

— Trăsni-te-ar Maica Domnului!

Ghelasie trece cu paharele în bucătăria lui şi face haz de necazul prietenului.

— Aşa-ţi trebuie! Te-am învăţat cu năravi, chilipirgiule!

— Mizerabile!

— Trândavule!

— Uscatule!

— Spurcatule!

— Nelegiuitule!

— Borţosule!

— Adventistule!

— Tâlharule!

— Banditule!

— Individule!

— Dacă sfântul Pahomie ar fi spălat vasele din care mâncau ucenicii lui, n-ar mai fi astăzi în calendar…

Ghelasie se opri din ştersul paharelor şi-şi puse mâinile în şolduri.

— Ori ai avea pretenţia să-ţi fiu ucenic?

— Nu numai că am pretenţia dar eşti dator, ticălosule, să-mi dai ascultare, întrucât atârni mai uşor decât mine – şi la cântar şi la numărul zilelor şi la psaltichie.

— Dacă judecata ta ar fi cea bună, ar trebui să ascult mai întâi de Gherasim cel din coteţ, să fac mătănii părintelui Avacum de la bolniţă şi să slujesc celor şapte măgari ai mănăstirii care, oricum, zbiară mult

mai tare decât preacuvioşia voastră. Tu eşti dator să mi te pleci fiindcă ai venit în casa mea ca un nemernic în pământul lui Israil, iar acum mi te-ai făcut ca un păgân şi ca un vameş.

— Nu m-ai poftit tu, bârfitorule? Că-ţi stăteau odăile mobilate cu păienjeni şi erai ameninţat să-ţi trimită stareţul cine ştie ce nespălat sosit cu traista în băţ din cele patru vânturi. Bicisnicule!

— Parcă ai fi bucătarul lui Nabucodonosor…

— Şi tu… nighistor din Maramureş.

— Parcă ai fi un porc de Crăciun.

— Parcă ai fi o vacă lăuză.

Ghelasie făcu pe supăratul şi trânti uşa.

Ghervasie izbi cu piciorul într-a lui de se duduiră pereţii. Apoi, în vreme ce ştergea vasele spălate, încercă să-şi alunge foamea cântând pe glasul al 6-lea.

„Adam din rai s-a izgonit – cu mâncarea împărtăşindu-se, ca un neascultător. Moise văzător de Dumnezeu s-a făcut, cu postul curăţindu-şi sufletul. Pentru aceasta, cei ce voim să fim locuitori raiului, să ne lepădăm de hrana cea nefolositoare şi dorind să vedem pe Dumnezeu, să postim ca Moise patruzeci de zile, să potolim patimile cele sufleteşti şi să gonim zburdările cele trupeşti”.

Când îl auzi cântând, Matei crezu probabil că se găseşte în preajma mesei şi părăsind locul dintre sobă unde se aşezase resemnat, se urcă pe masă şi încercă să-şi mişte coada după gramatica muzicii bisericeşti. Lui Ghervasie i se făcu şi milă şi poftă de râs, dar avu răbdare să termine cântarea.

— Mânca-l-ar taica de pisoi voinic şi deştept… Mai deştept decât stăpână-său. Şi mai cu scaun la cap decât el… Auzi, taică, ce spune la carte? Să posteşti patruzeci de zile, ca Moise, altfel nu pupi împărăţia lui Dumnezeu…

Ghelasie deschise uşa lui cu zgomot şi aruncă spălătorul în a vecinului.

— Huo! Ţi-ai pierdut capul? Vorbeşti cotoiului de împărăţia cerului, nelegiuitule?

— Da’ de ce nu! Mai întâi că el e mai deschis la cap decât tine; şi al doilea – cu atâtea oprelişti pe care le-au pus Sfinţii Părinţi, pe capul creştinilor şi mai ales al călugărilor, numai dobitoacele necuvântătoare mai pot nădăjdui să treacă porţile raiului.

— Huo! Posteşti şi totodată huleşti cele sfinte! Mai bine te-ai îndopa şi ai lăuda pe Dumnezeu şi pe sfinţii lui, ticălosule!

— Ce-ţi pasă ţie dacă eu sunt în stare să postesc şi să hulesc în acelaşi timp? Asta e un merit deosebit, nătărăule. Ş-apoi – Dumnezeu e mai deştept decât tine şi ştie deci că temei neclătit se poate pune numai pe cele ce zac în inimă iar nu pe cele ce ies din gura cea fără zăbale.

— Inima ta e în stomac şi sufletul în vârful buzelor celor bârfitoare, fariseule!

— Ai sictir!

Cuvântul a căzut greu. Amândoi se întristează la faţă şi-şi caută pacea în roboteală.

După ce şterge vasele, părintele Ghervasie le aşază la uşa lui Ghelasie, apoi pofteşte pe Matei la plimbare şi se apucă să deretice prin bucătărie cu mişcări de om necăjit. Alungă cu mătura murdăria de pe plită, alungă praful dintre sobă cu un suflet puternic, dă vătraiul la locul lui cu vârful papucului, şterge masa pe care spălase vasele mai mult cu mâneca decât cu otreapa, plimbă mătura de câteva ori pe scânduri, mai suflă o dată pe plită – şi ieşi în cerdacul din dos să arunce gunoiul.

Deşi nu avea chef de nimic, se rezemă de pălimar şi privi tocmai la salcia uriaşă şi îmbobocită din dreptul părintelui Ignatie, apoi către pădurea tristă de peste lac, fără să cugete la ceva. E drept că sportul acesta al gândului – nu prea îl cunoştea el, dar acum mai era şi altceva decât obişnuinţa, care-l împiedeca să se întrebe măcar de ce salcia înfloreşte înaintea arţarului şi cocorii sosesc înaintea rândunelelor.

Îi era foame… Şi când ţi-e foame nu mai interesează alte fleacuri.

Simţea ca o gâdilitură supărătoare de la stomac spre beregată şi uscături în cerul gurii.

Scoase ceasul din buzunarul pantalonilor şi dădu dreptate burţii: era două şi un sfert.

Vru să-şi stăvilească neastâmpărul printr-un căscat forţat, dar când îşi închise gura la loc şi-şi deschise ochii, zări parmacul de care era priponită închizătoarea peştelui – şi-i lăsă gura apă… Erau acolo câţiva somni buni de fiert cu borş… cu leuştean… şi cu ardei iute… Şalău minunat pentru rasol, ştiucă bună de prăjit şi o plătică lată şi grasă pentru saramură… Să mănânci, mă rog…

Se scărpina după ceafă, înghiţi scuipatul şi se mută în cerdacul din faţă.

Irodiada îşi părăsi îndată culcuşul din târnă, unde înghiţea probabil aceleaşi noduri seci şi se apropie gudurându-se.

— Ţi-e foame, taică?

Căţeluşa înţelese întrebarea şi-i răspunse afirmativ prin fâţâituri din coadă şi prin scâncete lipsite de demnitate. Dar Ghervasie găsi tocmai momentul să-i amintească lucruri de care era vinovată… nevasta lui Irod Antipa.

— Târfa dracului! Ţi-e foame, ha? Sfântul Ioan Botezătorul a trăit în pustie, hrănindu-se cu muguri şi cu afine, pentru spăşenia unor proşti ca bărbatu-tău şi a unor ticăloase ca tine… Şi fiindcă te-a mustrat pentru fărădelegile tale, ai pus la cale pe fii-ta – altă curvă – să joace în faţa faraonului şi apoi să pretindă capul sfântului.

Ticăloasa! Ar fi putut să ceară jumătate din împărăţie, ori castele de cleştar şi butoaie cu aur, dar satana, care lucrează mai mult prin partea femeiască, a îndemnat-o să asculte de porunca ta şi să vrea uciderea omului lui Dumnezeu, Botezătorul şi Înaintemergătorul lui Hristos, fiindcă şi-a îngăduit să-ţi ceară socoteală, că ţi-ai lăsat bărbatul – curva dracului! – Şi ai luat pe frăţine-său. Pentru ce ai făcut ticăloşia asta, spurcato? Fiindcă era împărat, ai? Ori fiindcă o fi fost mai tânăr şi mai voinic? Huo! Hi, că nu s-a brodit părintele stareţ în locul sfântului, că nu i-ai fi mai tăiat capul… Şi cum a jucat fii-ta Salomi, în faţa împăratului, fa? Goală de tot… ori numai aşa până la buric? Eu bănuiesc că goală toată, altfel oricât de nătărău ar fi fost Irod şi oricât de ameţit de băutură, n-ar fi mers până la uciderea trimisului Domnului, numai fiindcă i-au plăcut schimonoselile Salomiei. Acuma ţi-e foame, ai? Măcar de-aş şti că plesneşti în şaisprezece şi trei zile nu-ţi dau nimic. Dacă-ţi convine să bei apă aşa pe burta goală, n-ai decât să te cobori la gârlă. Mâncare – ioc.

Dar Irodiada nu înţelege din vocabularul părintelui Ghervasie decât cinci-şase cuvinte. Îl privi lung, cu ochii-i nevinovaţi şi rugători, strâmbă o dată din cap, ciuli de două ori din urechea stângă şi de două ori din coadă, apoi se lungi pe pântece şi-şi rezemă capul de piciorul lui. Ghervasie uită îndată de împărăteasa Egiptului, de fiică-sa şi de barbarul sfârşit al Botezătorului şi nu văzu la picioarele sfinţiei sale decât un biet dobitoc bun şi nevinovat care habar n-are pe cine reprezintă aci şi pentru care motiv e osândit să rabde de foame.

O mângâie pe cap, pe bot, pe burta-i albă şi pe spinarea-i perceată cu negru, apoi o trase prieteneşte de urechi şi o întări întru răbdare.

— E post, Irodiado. E postul cel mare, taică, şi se cuvine să-l cinstim după pravilă. Posteşte, taică, şi tu trei zile, ca să milostivim pe Dumnezeu asupra noastră, să nu ne bântuie cu foamete, nici cu ciumă, sau cu holeră, ori cu războiul cel dintre noi. Trei zile nu mori, tăiculiţă. Şi chiar flămândă de tot n-am să te las… Ne dă chelarul – diseară – varză acră… şi o s-o împărţim frăţeşte, taică.

Irodiada înţelese ceva, căci se ridică repede şi plecă tristă spre culcuş.

Simţind prezenţa lui Ghervasie în cerdac, păsările, care tot nu plecaseră din faţa casei, se urcară pe pălimar şi începură să ciocăne în geam, altele în uşă. Cuviosul deschise ca să le încurajeze şi pe ele dar fu îmbulzit de liotă.

Se făcu o gălăgie infernală. Raţele, gâştele, găinile, curcile – dar mai ales bibilicile, năvăliră în cerdac şi cerură de mâncare. Ghervasie deschise gura să le spună o vorbă dulce, dar fu nevoit să răspundă, pe acelaşi ton, unei sictireli a curcanului.

Sosiră în grabă şi cotoii, după ce se milogiseră în zadar de stăpânul şi prietenul lor Ghelasie. Îşi făcură loc printre păsări şi se proptiră în

faţa lui Ghervasie.

— Miaau!

Ghervasie se uită lung la ei şi i se făcu milă: şi de cotoi… şi de el. Dar, îndărătnic în hotărâre, cum era, ridică din umeri a neputinţă. Apoi, mucalit cum îl ştim, îi veni o idee năstruşnică.

Intră repede în chilie şi se înapoie cu cartea de predici a sfântului Doroftei. Se aşeză tacticos pe scaun, o deschise cu evlavie la locul dorit, îşi drese gâtul, îşi făcu trei cruci ca să-l ierte – şi Dumnezeu şi cuviosul Doroftei, de va păcătui cumva – şi citi cu mare glas: pentru vietăţi şi pentru el:

„Fraţilor,

Scrie la Legea Veche, că a poruncit Dumnezeu, evreilor, ca în tot anul să dea zeciuială din agoniseala lor. Şi aşa făcând li se blagoslovea toată osteneala lor.

Acestea ştiindu-le Sfinţii Apostoli, au hotărât ca şi noi să dăm zeciuială, spre ajutorinţa sufletelor noastre. Dar nu din avuţie, ci din însăşi zilele vieţii noastre. Şi aşa să se cureţe păcatele pe care le-am săvârşit în curgerea unui an şi apoi să se blagoslovească lucrările noastre.

Şi au socotit şi au hotărât ca din trei sute şaizeci şi cinci de zile, să rupă aceste şapte săptămâni – fără sâmbete şi duminici – ale sfântului post şi să le dăruiască pentru milostivirea lui Dumnezeu.

Deci, oricine se va păstra pe sine curat şi va petrece cu bunăcuviinţă, întru aceste sfinte zile, fericit este, fraţilor, pentru că deşi ca un om a greşit – din neputinţă sau din lene, dar a dat lui Dumnezeu zeciuială aceste sfinte zile.

Fraţilor! Cine va vrea să se curăţească de toate păcatele săvârşite în curgerea anului, întru aceste zile, mai întâi se cade să se ferească de îmbulzeala mâncării, căci din mâncarea cea multă se naşte toată răutatea.

Să se ferească a nu dezlega postul fără de mare nevoie.

Să nu caute hrană pentru îndulcirea gâtlejului şi să nu se îngreuneze pe sine cu saţul mâncării şi al băuturii, ci să mănânce numai cât să-şi ţină viaţa. Că două sunt lăcomiile: una este când cineva caută a avea totdeauna bucate multe şi bune, însă nu mănâncă mult. Unii ca aceştia, când dau peste o bucată după pofta lor, o mestecă mult în gură ca să se prelungească gustul şi dulceaţa ei. Aceasta se cheamă *lemarghie*, adică lăcomia gâtului.

Altul se luptă de mâncare multă şi nu caută bucate gustoase, ci ori bune de sunt, ori proaste, tot într-un fel le socoteşte, cată numai să fie multe ca să-şi umple stomacul şi să-şi umfle pântecele. Aceasta se numeşte *gastrimarghie*, adică lăcomia pântecelui.

De acestea trebuie să fugim cu toată luarea aminte dacă vrem să ne

curăţim de păcatele noastre. Că acestea nu folosesc nici trupului şi aţâţă şi patimile, iar celui ce le face i se socotesc drept păcate.

Că după cum împreunarea cea după lege, prin cununie, la faptă este tot într-un chip cu curvia, dar scopul e care face mare osebire lucrului; căci acela se împreună cu muierea lui prin blagoslovenie, pentru facerea de copii, iar celălalt se împreună împotriva pravilei şi numai ca să-şi împlinească pofta sa. Aşa şi la bucate. Tot una este – sau pentru trebuinţa vieţii să mănânci sau pentru desfătare, dar scopul e care face păcatul.

Acestea pentru înfrânarea pântecelui.

Dar avem datorie – nu numai pântecele să-l păzim, ci să postim şi cu limba. Să fugim, fraţilor, de grăirea de rău, de minciuni de înjurături, de vorbe deşarte de mânie şi de tot păcatul carele se face cu limba.

Aşijderea să postim şi cu ochii, ca să nu vedem cele necuvioase; să nu cântăm fără de ruşine unde nu trebuie şi să nu privim fără frică acolo de unde izvorăşte primejdia.

Să oprim asemenea şi mâinile şi picioarele de la toată fapta rea.

Şi aşa postind, fraţilor, să ne apropiem de ziua cea sfântă a învierii, întineriţi de isnoavă şi curaţi şi vrednici de împărtăşirea sfintelor Taine.

Să ieşim întru întâmpinarea Domnului nostru Iisus Hristos, că vine călare pe mânzul asinei, ca să intre în cetatea Ierusalimului, şi să-l primim cu stâlpări de finic şi cu ramuri de măslin. Că lui i se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea în vecii vecilor. Amin”.

În acest moment, părintele Ghelasie care aştepta în dosul uşii cu epitrahilul de gât şi cu molitfelnicul în mână, ieşi la arătare şi abia înăbuşindu-şi râsul, începu să citească al patrulea dintre blestemele sfântului Vasile:

„Dumnezeule cel veşnic, carele ai izbăvit neamul omenesc din robia diavolului, izbăveşte pe robul tău Ghervasie ieromonahul, fratele nostru, de toată lucrarea duhurilor celor necurate.

Porunceşte viclenilor şi necuraţilor draci să se depărteze de la sufletul şi din trupul robului tău Ghervasie ieromonahul, ca fiind curăţit de toată ispitirea diavolului, să vieţuiască întru curăţie şi întru credinţă şi să slăvească numele tău cel sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin”.

Ghervasie avu răbdare să asculte rugăciunea până la sfârşit, mai râzând, mai închinându-se, dar când văzu că Ghelasie se pregăteşte să înceapă alta, puse mâna pe molitfelnic.

— Hei, ai căpiat? Cui îi citeşti tu moliftele sfântului Vasile?

— Ţie, dar cui? Nu vezi că te-ai zăpăcit la cap? Un om întreg la

minte nu ţine predici pisicilor şi curcilor…

Ghervasie se scărpină în vârful capului.

— Nu mai ştiu ce să fac de foame, mă Ghelasie.

Acesta îl privi batjocoritor, moţăind din cap.

— Aferim călugăr! Sfântul Eftimie mânca te miri ce, numai sâmbăta şi duminica, şi a trăit până la adânci bătrâneţe, sănătos la cap şi la trup; iar tu, răbdaşi o jumătate de zi şi te îmbolnăvişi la creier. Dar mie nu-mi pasă de tine, că te poţi hrăni patruzeci de zile numai cu osânza de pe spinare, ticălosule, ci de aceste jivine fără grai – care nici păcat au făcut, nici scripturi nu citesc, nici judecata viitoare nu aşteaptă. Fă bine şi dă-mi cheia de la cămară, să le dau grăunţe, că te ajunge mânia lui Dumnezeu!

Ghervasie privi cu înduioşare la pisici, la căţea şi la păsări, care nu pricepuseră nimic din sfaturile sfântului Doroftei, şi vru să scoată cheia din buzunar. Dar pilda Ninivetienilor îi opri mâna la jumătatea drumului.

— Nu se poate, mă Ghelasie. Las' să rabde şi ele trei zile că n-or muri. Destul au fost corconite şi îndopate – de când au ieşit din găoace. Numai aşa vom mai dobândi puţină trecere la Dumnezeu. O să mai scormonească şi ele pe ici, o să mai ciugulească pe dincolo, până şi-or amăgi guşiţele. Iar cât pentru cotoi – n-au decât să plece la vânat, că şoareci şi vrăbii sunt berechet. Numai să nu le dăm din mâna noastră. Să cunoască Dumnezeu, dintru aceasta, cât suntem noi de însetaţi după iertarea păcatelor şi după mântuirea sufletelor noastre.

Apoi, tuşi cuviosul Gherasim ca să-şi facă însuşi curaj şi plecă să uite foamea la lucrul grădinii.

Ghelasie mângâie cotoii pe cap şi pe coadă, mângâie curcanul pe guşă, trase pe Costache de creastă şi pe Agatoclia de cioc, chemă pe nume, la rând, tot poporul, apoi, cu mare greutate evacuă cerdacul – şi porni şi el pe urma lui Ghervasie.

VI. Rabdă robii lui Dumnezeu

E 4 martie – stil nou – şi totuşi ne găsim în plin început de primăvară. Pe semne că şi Dumnezeu, alarmat în cele din urmă de tulburarea produsă în sufletele pravoslavnicilor, de schimbarea calendarului, s-a hotărât să vină în ajutorul celor năpăstuiţi.

A poruncit norilor să topească bruma de zăpadă ce mai clocea pe la adăposturi şi să spele iarba de rugină. Iar cocorilor – să pornească în formaţii milităreşti şi să ia văzduhul din stăpânirea croncanilor.

De mai bine de-o săptămână, soarele, sigur acum că nu mai e niciun pericol să degere, a început să umble iarăşi pe pământ. Deocamdată cu oarecare prudenţă. Dă de veste urzicilor şi păpădiei c-a început postul cel mare; porunceşte ierbii să scoată capul fără teamă de moarte grabnică; felicită usturoiul de toamnă c-a avut curaj să pornească la drum împotriva legilor lui Făurar; dar sfătuieşte piersicii şi caişii grăbiţi să prăznuiască pe sfinţii 40 de mucenici tot pe stilul vechi, ca să nu pătimească la fel cu baba Dochia din poveste.

Prietenia timpurie a soarelui de primăvară e primită cu sentimente deosebite: la oraş, la ţară şi în mănăstire.

Orăşeanul, obişnuit să aibă totul de-a gata: – căldura făcută de servitoare sau dată gratuit de caloriferele statului; caldarâmuri îngrijite de primărie, apă în perete, closet alături, olteanul la poartă, în brutării şi în restaurante niciodată secetă şi foamete, – aruncă galoşii, îşi pune pardesiul în locul paltonului şi trece mai departe. Niciun fel de manifestaţie pentru adevăratul stăpân al pământului şi al văzduhului. Afară de cazul când n-are pardesiu: atunci îl primeşte cu ocări şi-i rezistă în palton şi în galoşi.

În schimb, la ţară, toată suflarea îl binecuvântează. Şi gospodarii şi dobitoacele. Cu atât mai zgomotos cu cât se arată mai devreme.

Ies câinii de prin coşurile cu paie unde s-au zgribulit o treime din an şi se întind miraţi că sunt aşa de lungi şi că pot să respire fără să-şi mai miroase coada.

Ies vacile de prin coşare, cu vederile pe jumătate pierdute de întuneric, fericite că-şi pot usca picioarele de umezeală, că sunt slobode să se ţesale iarăşi singure frecându-se de toate colţurile şi să constate cu mirare că nu le-a putrezit coada şi că tot mai au păr pe burtă şi carne pe coaste.

Dar bieţii oameni! După ce timp de aproape cinci luni de zile au înotat în zăpada până la brâu sau în noroiul până la genunchi, din uliţele nepietruite de la întemeierea regatului şi desfiinţate de gloabe care au pretenţia să bea apă după paie de grâu şi după coceni desfrunziţi de vânt, – pot în sfârşit să-şi croiască poteci pe lângă garduri şi să circule măcar ca bucureşteanul din Tei, ca ieşeanul din

Nicolina – după retragerea Bahluiului, şi ca gălăţeanul din Bădălan.

Pe orăşean, soarele de primăvară nu-l îndeamnă – cel puţin în martie – la nimic mai de seamă, dar pe omul de la ţară îl scoate de după soba vărgată cu baligă de la Joiana şi-i arată gardurile rupte, stolurile de urzici astupate de lujeri uscaţi, pomii din grădină încărcaţi de sălaşe de omizi, plugul ruginit de zăpada ce s-a topit pe învelişul şopronului şi dealurile părăsite care aşteaptă vizita oilor cu ciucuri de baligă printre picioare – măcar aşa ca să le mai vadă şi să mai audă o dată talanga.

Oamenii mari pleacă apoi să semene orz şi ovăz în lipsa berzelor şi a ciocârliilor; gospodinele pun cloşti pe ouă, mai scot păduchii de lemn de prin case, mai deschid ferestrele pecetluite de la sfinţii Arhangheli, mai uşurează gunoiul de sub pat şi cenuşa din fundul sobei – mare cât un sfert de odaie, sau îşi numără crăpăturile de pe tălpile picioarelor iscate de drumul viscolit sau înglodat până la fântână şi înapoi.

Ţâncii, îşi aruncă bucuroşi traistele cu cărţi şi cu rămăşiţi de mămăligă prăjită şi pleacă – în după-amiezile fără „domni” – să arate scamelor ciulinii care le-au dijmuit lâna în vara trecută şi poienile pe unde au păscut şi pe unde cu ajutorul lui Dumnezeu – vor mai paşte încă. Îşi pregătesc bricegele pentru tutelci, ascund ouă pentru marchitanii care vând lâniţă, alviţă şi zahăr de gheaţă şi aşteaptă să se ivească prin pomi şi pe lângă pâraie singurele jucării cu care îşi încântă copilăria: fluturii.

Şi soarele se simte mai bine la ţară. E mai la largul lui. La oraş, vrând-nevrând, trebuie să menajeze cheliile lustruite, braţele pudrate şi parfumate şi gâturile ce se întind până în sân şi până sub omoplat şi n-au poftă să fie opărite decât la Mamaia şi la Techirghiol. N-are voie să facă vizite decât atunci când îl pofteşte Ana sau Maria, obligat fiind să nu intre însoţit de muşte, să nu se aşeze pe sofale şi să nu bea cerneală din călimară. Să umble veşnic cu şoşoni şi cu mănuşi, să nu calce pe parchet şi nici pe asfalt, să nu intre prin grădinile cu fleici şi cu cârnaţi, să nu privească pe ferestrele cinematografelor, să fugă din faţa stropitorilor oficiale, să nu se urce în tramvaie, să nu umble prin baruri şi prin bodegi şi să nu mănânce îngheţată.

Pe când la ţară, se simte ca la el acasă.

Umblă pe unde vrea, intră unde-i place şi iese nepoftit de nimeni. Fie singur, fie cu praf sau cu muşte după el. Nu întâmpină nici piei pe care să le coloreze, nici mobilă pe care s-o decoloreze, nici gânditori pe care să-i stingherească tocmai în momentul când caută o rimă sau numără perii din coada unui microb, nici chelii sensibile, nici sprâncene sau mustăţi vopsite, nici oale căpăcuite, nici sutiene sau alte piedici prin sânul femeilor, nici umbrele – şi nici nu e obligat să salute, să zâmbească şi să ştie franţuzeşte.

E pur şi simplu de capul lui.

Dar la mănăstire – cum se simte soarele? Şi cum îl primesc călugării?

Dacă la oraş, printre muritorii cu „Buick”-uri şi cu titluri academice se crede oarecum stingher, în mănăstiri se socoate pur şi simplu umilit. E prea mare Dumnezeu aci şi prea multă importanţă i se dă lui Satan. Tot ce e bun vine de la Dumnezeu şi tot ce e rău purcede de la diavolul. Soare, lună, stele, porci, viţei, curci, balauri, iarnă, vară, ştevie, aur, pâraie, oceane, zefire, simune, mogâldeţe de dealuri şi munţi pierduţi în nori – toate sunt vârâte în aceeaşi oală care se cheamă pe limba lor, a călugărilor, *Făptura lui Dumnezeu*.

A venit iarna? Aşa a vrut Dumnezeu.

I s-a rupt pisicii coada? Satana e de vină. A început primăvara de la sfântul Haralambie? Aşa a binevoit Cel-Prea-Înalt. A bătut piatra peste grâul gata de seceră? Dracu trebuie blestemat.

Se prăjesc în faţa soarelui – şi dau slavă lui Dumnezeu. Îşi întind boarfele la soare şi nici nu-l bagă în seamă. Se hrănesc din purtarea lui de grijă şi mulţumesc lui Dumnezeu şi stareţului.

De altfel prea puţin îi interesează pe călugări contribuţia soarelui, a norilor şi a pământului la îndestularea stomacului lor. Din secolul al patrulea, când sfântul Pahomie a organizat cea dintâi chinovie, lista lor de bucate – cea oficială – a rămas cam aceeaşi, adică aşa de săracă încât nu mai poate suferi reduceri nici când e foametea cea mai grea. O bucată de pâine sau de mămăligă, un blid cu leşie de fasole ori de ştevie, unse cu tulbur la un praznic mare – tot li se dă: şi în vreme de belşug şi la vreme de lipsă. De aceea niciodată n-au motive să se bucure sau să se întristeze de starea câmpului, a viilor şi a pomilor, decât în măsura în care iau parte la bucuriile sau la suferinţele laicilor pentru care se roagă.

Totuşi soarele, deşi adânc jignit în mândria lui, mai ales când e silit să sufere comparaţii cu pusnici nespălaţi şi nepieptănaţi ca Antonie, Sisoe, Onufrie şi alţii; sau cu arhierei ca Gură-de-Aur şi Vasile al Cezariei, – nu-i ocoleşte niciodată. Şi nici nu-i vizitează cu gând de răzbunare. Le dezgheaţă lacul, le încălzeşte straturile de legume din grădiniţe, îi caută şi prin chilii – când are pe unde să intre şi le usucă albiturile – vorba vine – deşi ar avea câteodată motive să se ferească de ele.

Pe ziua de azi se pare că s-a oprit în special asupra sfintei mănăstiri unde se mântuiesc prietenii noştri Ghervasie şi Ghelasie. După ce a dat o raită pe acoperişurile chiliilor, ca să şteargă de pe fierul scorojit ultima urmă de umezeală, şi apoi şi-a aruncat o uitătură pe fereastră ca să vadă cum le e bafta călugărilor după lăsatul de sec, s-a ridicat în drumul lui şi acum îi observă dintr-o rână cum se prăjesc în faţa chiliilor în aşteptarea clopotului pentru pavecerniţa cea mare, sau

dibuie fără prea multă treabă prin firimiturile de grădiniţe.

Arhimandritul Porfirie, uscat şi alb, a ieşit pe banca de la poartă silit mai mult de dracul de pisoi care are chef să doarmă şi să toarcă totodată la aer şi la soare.

Protosinghelul Arsenie şi-a schimbat potcapul cu o căciulă mare şi albă şi s-a proptit – numai în dulamă şi în papuci – în mijlocul micii stupine ca să asculte freamătul miilor de albine din cutiile dreptunghiulare şi bâzâitul celor din preajma urdinişului care fac scurte recunoaşteri arzând de nerăbdare să-şi revadă pădurea dragă de peste lac.

Cuviosul Pimen, nacealnicul bucătarilor, profită de vacanţă ca să-şi mai dreagă hanţele. S-a aşezat greceşte pe prispa-i de pământ, şi-a priponit ochelarii sparţi pe după cap – şi face treabă de maestru. Căci are găuri, are ac şi aţă, dar n-are petice.

Cuviosul părinte Ioanichie s-a retras cu porcul într-un colţ mai însorit – şi-l scarpină duios pe sub burtă.

Ierodiaconul Ilarie, numai în pantaloni şi în cămaşă, se luptă cu târnăcopul să scoată din rădăcini puieţii de salcâm şi de prun răsăriţi în clădării pe lângă gardul ce-l învecinează cu ieromonahul Grighentie. Cântă şi fluieră de bucurie că e soare şi că poate să-şi mai dezmorţească oasele.

Prietenii noştri lucrează despărţiţi, parcă ar fi certaţi. Ghervasie, scurt şi gras, cu pantalonii largi legaţi pe sub cele trei burţi ce se suprapun, şi-a deschiat cămaşa la piept, şi-a făcut pletele coc în vârful capului – şi curăţă grădina de lujerii uscaţi. Dar nu e în apele lui. Vrea să fluiere – aşa ca să uite foamea şi ca să „nu se arate oamenilor că posteşte”, dar nu merge. Încearcă să cânte ceva de-ale postului şi se opreşte la cea dintâi mărturie.

Şuieră a lipsă, strâmbă din nas şi suspectează pe Ilarie care cântă ca în zile de belşug.

Cuviosul Ghelasie, cu anteriul de lucru nelipsit de pe el, cu părul ghimotit sub căciuliţa-i de postav şi cu foarfecele în mână, caută uscături prin prunii mărunţi, căci n-are nici el chef să se spânzure pe sus. Îi e foame, şi mai ales îl doare inima de vietăţile puse la post forţat.

— Măi Ghelasie, zise Ghervasie scos din fire de voioşia lui Ilarie, să ştii că blestematul ăla de diacon e sătul…

Ghelasie trase o clipă cu urechea spre cel acuzat şi ridică din umeri.

— O fi mâncat ce i-a mai rămas d-aseară… printre dinţi.

— Aş, printre dinţi! A halit azi-dimineaţă ce-a găsit pe masă, nu l-ai auzit cum zbiera în biserică? Iar acu s-a înfruptat de peşte.

— Se poate una din două; se poate şi una şi alta…

— Şi eu nicio ţigară n-am fumat măcar! – se căină Ghervasie

privind crunt spre cel presupus călcător de lege.

Ghelasie îl ştia pe Ghervasie că fumează ca la uşa cortului şi râse de-atâta răbdare.

— Oricât te-ai ţine tu, tot te miroase satana când ăi trece prin vama tutunului…

Ghervasie lărgi nările, închipuind că trage fum, apoi înghiţi un şir întreg de noduri.

— Măi frate Ghelasie!

— Ei!

— O ţigară tot am de gând să fumez. Ce-o fi o fi.

Şi aruncând sapa începu să urce gâfâind spre casă.

— Vezi că n-ai răbdare? – îl necăji Ghelasie. Dacă fumezi n-ai decât să şi mănânci.

Ghervasie se scărpină din creştet până după ceafă, îşi resfiră printre degete părul creţ de pe piept şi scoase un şuierat de jale. Apoi se întoarse la sapă. Încearcă să-şi uite foamea de mâncare şi mai ales de tutun – în lucru şi în cântări bisericeşti. Dar nu izbuti. Voioşia lui Ilarie îl scotea din răbdări. Lui Ghelasie i se făcu milă şi-i veni în ajutor.

— Măi frate Ghervasie, eu cred că o ţigară poţi să fumezi fără să păcătuieşti mare lucru. Numai să nu-ţi facă rău pe stomacul gol.

Ghervasie, ştiindu-şi stomacul mai puţin delicat decât îl bănuia Ghelasie, luă îndemnul acestuia drept batjocură şi puse sapa în mişcare. În acest moment ierodiaconul Ilarie, ca şi când i-ar fi ghicit năduhul, aprinse o ţigară cât degetul de groasă. Ghelasie îl văzu.

— Ghervasie!

— Mm?

— Ia te uită la Ilarie.

Cuviosul Ghervasie adulmecă de la două sute de metri buşneagul ce ieşea de sub mustăţile ierodiaconului şi-l trecură năduşelile.

— Hei, ai pus luleaua în gură? Nu ştii că e începutul postului mare, ghiavole? Ia fă bine şi te afumă cu tămâie, că de unde nu te spun stareţului ca să te pună la canon.

Ilarie râse mitocăneşte.

— Ehe! Părintele stareţ o fi trăgând cu pipa…

Ghervasie şi Ghelasie îşi încrucişară privirile.

— Adevărat, grăi cel din urmă. Cine ştie ce-o fi făcând Preacuviosul în casă?

Ghervasie îşi plesni limba de dinţi.

— Te pomeneşti că stă închis tocmai ca să poată mânca şi bea nestingherit. De la porcul ăla te poţi aştepta la orice.

Apoi, după ce înghiţi o înjurătură – e doar postul mare! – deveni îngăduitor.

— La urma urmelor, fiecare răspunde pentru păcatele lui, înaintea

lui Dumnezeu. Nici eu nu postesc pentru el, nici el nu posteşte pentru mine. Este?

— Este.

Vru să mai zică o vorbă dar i se păru că prinde în aer un fir de fum de la Ilarie, şi-şi lărgi nările. Decepţionat, începu să cânte.

„Vremea postului s-o începem luminat, supunându-ne pre noi nevoinţelor duhovniceşti. Să ne lămurim sufletul şi să ne curăţim trupul. Să postim – precum de bucate aşa şi de toată patima, desfătându-ne cu bunătăţile Duhului".

— Hei, Ghervasie! Auzi ce spune la Triod: să postim – nu numai de bucate ci şi de alte patimi. Prin urmare şi de tutun.

— Posteşte; te opresc eu? se lepădă Ghervasie.

Apoi îşi aruncă ochii, fără voie, la Ilarie – şi oftă la duşmănie. Gândi:

„Dracu îl scoase p-ăsta cu ţigara înaintea mea!"

Apoi tare:

— Trei zile, frate Ghelasie, nu bag în gura mea decât apă. Am zis.

— O să fie cam mult…

Ilarie scoase un nor de fum pe nas. Ghervasie scăpă o înjurătură:

— Pasca mă-tii! – apoi lăsă sapa şi se duse puşcă în săliţa care desparte coteţul păsărilor de „bucătăria de vară". Scoase un vraf de păpuşi de tutun cumpărat cu kilogramul şi păstrat într-o firidă şi îşi vârî nasul între ele. Respiră parfumul dracului preţ de zece minute, cu setea celui care era să moară asfixiat, apoi le puse la loc şi se întoarse la sapă.

— Am fost mai tare decât dracu, Ghelasie. N-a izbutit decât să mi-l dea niţel pe la nas.

— Acu la nas… şi peste un ceas pe nas.

— Doamne păzeşte! Trei zile… n-oi putea eu să ţin, dar două n-au ce-mi face toţi dracii din iad.

— Să te văd.

Se aşezară din nou pe lucru. Dar foamea îl supără rău pe Ghelasie.

— Măi Ghervasie!

— Ei!

— Dar burta ce-ţi mai face?

Ghervasie avu senzaţia că aude despre unul care şi-a făcut harakiri.

— Nu puteai să taci, omule? D-abia mai uitasem.

— Hi, Ghervasie, n-ai idee ce bună ar fi acu o ciorbă de urzici… Ori măcar o strachină de zeamă de varză cu hrean… să mănânci până-i crăpa… Da' să iei şi o ţuiculiţă înainte…

Ghervasie scuipă cinci paşi.

— Ori să fie o ciorbă de bureţi cu zeamă de varză şi cu ardei… Ştii cum îţi place ţie…

Ghervasie înghiţi scuipatul.

— N-ar fi de lepădat nicio strachină de fasole făcăluită, cu mămăligă caldă… Să mănânci, mă rog, până o plesni cureaua la pantaloni…

Ghervasie vru să-i tragă o ocară dar socoti în urmă că e mai înţelept lucru să facă haz.

— Tu eşti prost, mă Ghelasie, nu te pricepi la lucruri alese. Nici fasole, nici zeamă de varză, nici urzici. Să fie, măi băiete, un rasol de ciuperci cu usturoi şi cu oţet de vin, să le iei cu mâna de coadă, să le dai prin mujdei şi să mănânci până-i da cu potcapul după câini…

Ghelasie înghiţi în sec.

— Ciupercile ar fi bune dar e pericol de zăpăceală la cap. Eu aş vrea mai curând o supă de raci. Să pisezi cojile bine, bine, să strecori zeama prin sită curată şi deasă şi să mănânci…

— Eşti prost, nu spun eu? Zeama aia ai face-o mai bine pilaf cu gâturi de raci. Să mănânci până ţi s-or încleşta fălcile şi să bei vin d-ăla care a prins rugină în sticle…

— Ba poate să fie şi din butoi, nu numai din sticlă. Să nu-l bei însă după pilaf că-i strici gustul. După scordolea e mai bun.

— Aş, mai pierzi o jumătate de zi până să pisezi nucile şi să le frământi cu untdelemn ca să iasă scordoleaua! Faci scurtă la mână şi-ţi trece şi foamea şi setea până să fie gata. Mai repede iese un rasol. Cât fierbe ceapa tu pregăteşti usturoiul, şi până fierb racii îţi pregăteşti stomacul – ştii colea c-o drojdioară ori c-o prăştină…

Dar Ghelasie nu era băutor.

— Ce mai atâta zăbavă cu ciuperci, cu raci, cu fasole, cu urzici, când ai coteneaţa plină cu peşte! Iei o plătică, o pui frumos pe grătar, o mai ungi cu untdelemn, mai storci şi puţină lămâie – apoi să mănânci şi să bei până ţi-or trosni urechile…

Ghervasie simţi că turbează.

— Să-ţi trosnească ţie capul, ticălosule! Ai poftit la saramură de plătică în lunea dintâi a sfântului şi marelui post? Trăsni-te-ar maica lui Hristos! Ptiu!

Ghelasie râse şi-şi mută catarama peste o gaură. Dar Ghervasie nu mai fu în stare să lucreze. Aruncă sapa şi se duse să se certe cu porcii care guiţau de mama focului.

— Vi-e foame, ai? Rabdă Gherasime, că destul te-ndopi, în dulce, cu toate bunurile mănăstirii. Cămara e pe mâna ta, lăptăria îţi stă la dispoziţie, ograda cu păsări ai primit-o zestre de la tat-tu, iar viişoara a dăruit-o Radu-Mihnea numai pentru burdihanul tău… Vrei raţă? – raţă. Vrei brânză – brânză. Vrei peşte? – peşte. Vrei găină? – găină. Acu mai rabdă şi tu măcar aste trei zile, că pe urmă o să te dai la icre de ştiucă cu untdelemn de la bidon şi o să-ţi crească burta la loc. Ghiavole spurcat! Nu-i aşa, cucoană Eudoxie? Şi Măriei tale ţi-e foame? Din gros, ai? Îţi huruie maţele, ai? Îţi vine să crapi, ai? Târfa

dracului! Mai bine crăpai cu un sfert de ceas înainte de-a-l surghiuni pe Sf. Ioan Gură-de-Aur. Ce-ai avut cu el, spurcato? Predica bine? Predica. Tâlcuia Sfânta Scriptură bine? O tâlcuia. Ducea viaţă frumoasă şi plăcută lui Dumnezeu? Ducea. Era iubit de norodul dreptcredincios din Constantinopole? Era. Atunci, care a fost pricina supărării Majestăţii Voastre, curva dracului? Fiindcă nu se sfia să vorbească în biserică şi în faţa poporului de stricăciunile tale şi ale celor de la curtea împărătească? Nu vorbea el, afurisito, ci Duhul lui Dumnezeu prin rostul alesului său. Te-ai unit cu episcopul Teofil, plin de răutate şi de venin fiindcă râvnise el la scaunul din Constantinopole, şi cu îngâmfatul de Epifanie al Ciprului şi aţi scornit împotriva sfântului toate porcăriile şi toate măgăriile câte vi le-a suflat satana la ureche. Iar prostul de bărbat-tu, arde-l-ar focul cel veşnic şi mânca-l-ar viermii cei neadormiţi, a crezut minciunile voastre şi l-a surghiunit pe sfânt, pe marele luceafăr al Bisericii lui Hristos, pe Ioan cel cu sufletul şi cu gura de aur! Ptiu!

— Ghervasiee! Mai bine i-ai da un ştiulete de porumb decât s-o înjoseşti şi pe ea şi pe Zlataust. N-ai grijă, că dacă ar fi fost purceaua împărătească s-ar fi purtat mai bine decât nebuna de Eudoxia. S-aude?

Ghervasie încercă să râdă dar nu reuşi pe deplin. Nu era de râs. Mângâie porcii pe râturile care-şi cereau tainul printre gratii şi-i întări întru răbdare.

— Răbdaţi, tăiculiţă, răbdaţi ca să întoarcem milostivirea lui Dumnezeu asupra păcatelor noastre. Nici mai mult nici mai puţin decât atâta cât voi răbda eu – stăpânul şi prietenul vostru. Mai mâncaţi de pe spinare, mai de pe burtă şi beţi apă din gros. Trei zile nu e un an. Ori măcar două… Uitasem c-am mai lăsat una.

— Ghervasiee!

— Eeeee!

— Vine toaca şi n-ai lucrat aproape nimic. Mai mare păcat faci, nu vezi? Cârteşti, bârfeşti şi vorbeşti numai de-ale pântecelui. Au nu citişi singur ce scrie avva Doroftei? Că nu numai cu burta să postim, ci să fugim şi de grăirea de rău, de vorbe deşarte, de mânie şi de tot păcatul carele se face cu limba. Posteşte, taci, roagă-te şi lucrează. Altfel o iei pe urma fariseului din evanghelie.

Ghervasie îşi recunoscu greşeala şi înfipse sapa în pământ. Dar cum se întâmplă să scoată tocmai un cotor de gulie, rămas din toamnă. Îl luă în mână, îl curăţă de pământ, apoi îl coji cu briceagul până rămase un fir de miez numai bun de mâncat. Îl dădu pe la nas, îl vârî în gură şi se făcu că-l muşcă. Apoi îl aruncă departe, în lac, mulţumit c-a avut putere să se împotrivească ispitei.

După aceea continuă să caute lujeri uscaţi şi cotoare de varză şi de floarea soarelui şi să le dea afară. Dar lucrul mergea anapoda. Nu din pricina grăsimii, ci din alta. Îi era foame de nu mai vedea limpede

înaintea ochilor.

— Mai frate Ghelasie!

— Vrei să spui că nu ţi-e foame?

— Măi Ghelasie, să mă ierte Dumnezeu c-oi grăi cu păcat, dar parcă nu-mi vine să cred că Sf. Sava împletea câte douăsprezece coşuri pe zi şi nu băga nimic pe sub nas…

Ghelasie făcu ochii mari şi scăpă foarfeca din mână.

— Ptiu, bătu-te-ar mânia lui Dumnezeu de păcătos! Du-te şi mănâncă, spurcatule, că o să cazi în erezie, nu vezi? Mai bine îndoapă-te şi laudă lucrurile lui Dumnezeu şi minunile sfinţilor săi, decât să stai flămând şi să bănuieşti de minciună pe sfântul şi marele Sava. S-aude?

— S-aude, dar… poţi să faci jurământ că ţie nu ţi-e foame?

— Fireşte că mi-e foame, dar rabd întru tăcere şi rocodesc întru şi mai mare siluire a trupului, precum făceau sfinţii cuvioşi prin pustiurile Egiptului şi ale Palestinei. S-aude?

Ghervasie râse batjocoritor, dădu un vârf de picior sapei şi se duse la Ghelasie să-i cerceteze cureaua. Când văzu catarama mutată îi trimise un ghiont în spate şi începu să cânte pe glasul al optulea:

„Pre fariseul ce se îndrepta pe sine, lăudându-şi faptele, l-ai osândit, Doamne; iar pre vameşul ce s-a smerit şi cu suspine a cerut iertare l-ai îndreptat. Că nu primeşti cugetele cele măreţe şi inimile cele umilite nu le defăimezi…”

Ghelasie, la rândul lui, dibui cingătoarea lui Ghervasie şi dovedind că foamea n-a lăsat încă nicio urmă, îi trimise un ghiont drept în buric şi cântă pe-al patrulea glas:

„Ca fiul cel desfrânat am venit şi eu, îndurate, carele toată viaţa am cheltuit întru îndestulare. Primeşte-mă acum când mă pocăiesc, Mântuitorule, şi mă miluieşte”.

Ghervasie îi trânti un picior în spate şi cântă pe glasul al treilea:

„Cunoscând, suflete al meu, osebirea vameşului şi a fariseului, urăşte glasul cel trufaş al aceluia; iară a acestuia pofteşte-i rugăciunea cea cu umilinţă şi strigă: «Dumnezeule, milostiveşte-te spre mine păcătosul şi mă miluieşte!»”

Ghelasie se aşeză lihnit pe un lujer uscat de fasole. Ghervasie căscă şi oftă laolaltă, apoi se lăsă şi el gemând în faţa lui Ghelasie. Şi se puseră să cânte împreună – aşa întru cinstea lui Dumnezeu şi pentru amăgirea stomacului:

„La mulţimea faptelor mele celor rele cugetând eu ticălosul, mă cutremur de înfricoşata zi a judecăţii. Ci îndrăznind spre mila milostivirii tale, ca David strig ţie: «Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila ta!!»

Postind oarecând Iosif, a scăpat de amestecarea femeii cea fărădelege şi împărăţia a dobândit. Cu postul a căpătat David biruinţă

asupra celui de alt neam şi împărăţie a aflat. Să păzim şi noi bărbăţia lui Iov, neviclenia lui Iacov, credinţa lui Avraam, curăţia lui Iosif şi vitejiile lui David, ca prin înfrânare să luăm biruinţă asupra vrăşmaşilor şi întru Domnul să ne încununăm.

Postul omoară patimile cele de suflet pierzătoare şi desfătările cele ucigătoare, şi cu adevărat aşază pornirile şi mişcările inimii. Deci să-l primim cu credinţă şi cu osârdie."

Apoi tăcură, oftară discret, ca vameşul, îşi vârâră palmele pe sub curele şi priviră înaintea ochilor. Ghelasie, spre lac şi dincolo de lac, în pădurea goală şi neagră, iar Ghervasie în geamlâcul din dosul casei, căutând să dea gândului alte drumuri care să ocolească stomacul şi să astupe ţipetele porcilor înrăiţi de nemâncare.

Ghelasie, măsură din ochi suprafaţa lacului şi socoti că un pod ar fi imposibil – nu din cauza lăţimii, nici a stufărişului şi nici a adâncimii, ci a costului şi a inutilităţii lui. De unde să cheltuiască mânăstirea milioane? Şi ce să facă cu el? De patru sute de ani călugării îl trec cu luntrile şi chiar înot, iar în timpul iernii face Dumnezeu pod peste tot. Când face, iar când n-are gust sau e ocupat în altă parte, vine baba Catrina cu lapte şi cu ouă, de la sat, pe poarta cea mare. Cu o întârziere de-un sfert de ceas nu îngheaţă nici laptele, nici ouăle şi nici baba.

Când văzu că-i vine pe la nas miros de ochiuri cu mămăligă şi de lapte fiert, cuviosul Ghelasie lăsă lacul şi îşi mută ochii pe mirişte a dintre apă şi pădure.

Tot porumb şi grâu se seamănă aci. Câteodată mei păsăresc. Un stareţ mai gospodar ar face din această făşie de pământ o grădină mare de zarzavat. Sau o bostănărie din care să mănânce toate satele dimprejur. Ori să semene cartofi. Nu se cere nici roată cu cai, nici grădinari pricepuţi şi nici atâta udătură. Cu ce mai dă Dumnezeu din nori şi cu reveneala din pădure, ar fi de ajuns să se facă, mă rog, cât oala de mari… Numai de drag să-i coci în cuptor şi să-i mănânci fierbinţi… Să te îneci de aburul cald… să nu te mai saturi…

Cuviosul Ghervasie privi cercevelele geamlâcului – scorojite de ploaie şi de soare şi chiar putrede pe alocuri şi reluă o veche socoteală: cu banii pe care i-o prinde pe Gherasim şi pe Diocleţian să înlocuiască lemnul putred şi să vopsească peste tot, să dea pe la geamuri cu chit căci cel vechi s-a fărâmiţat de ploaie şi să facă o scară nouă de stejar.

Crede sfinţia sa că suma va fi suficientă. Porcii sunt deja mari şi graşi, iar preţurile bunişoare. Fie că-i vor vinde vii, fie tăiaţi. În cazul din urmă ar putea opri şi pentru casă câteva kilograme de untură… E mare lucru să ai grăsime la cămară… Prăjeşti un cartof, pui câteva ouă în tigaie, rumeneşti un peşte – în lipsă de untdelemn, şi chiar

întingi cu pâine în cratiţa înfierbântată – atunci când te-ajunge zorul şi n-ai ce mânca…

Vor opri, fireşte, şi ceva din partea slabă, două-trei picioare pentru piftii, ba vor umple chiar şi câţiva trandafiri cu usturoi şi cu ardei… Sunt grozavi de buni după ce se mai usucă pe coş… Şi fripţi pe grătar n-au niciun cusur… Ori aşezaţi pe varză călită… Să mănânci cu mămăligă caldă şi să bei vin din oală… Apoi să deschizi cutia cu tutun şi să faci o ţigară cât degetul de groasă…

— Ghervasie!

— Mmm?

— Auzi, toaca…

Se priviră scărpinându-se în cap şi râseră ca doi vinovaţi. Apoi se ridicară căscând şi plecară să se îmbrace pentru pavecerniţa cea mare, cântând împreună:

„Doamne al puterilor, fii cu noi! Că pe altul, afară de tine, ajutor întru necazuri nu avem. Doamne al puterilor, miluieşte-ne pe noi!”

VII. Doi motani indiscreţi

Orătăniile părintelui Ghelasie sunt obişnuite încă din copilărie, să mănânce dis-de-dimineaţă din mâna stăpânului lor şi numai după aceea să plece după viermişori, după pietricele şi după seminţe risipite de vânt. Aceasta bineînţeles în timp de vară, când chiar găină sau raţă să fii şi tot îţi face plăcere să ieşi din culcuşul cu găinaţi şi să dai o raită pe la poartă şi prin cimitir – fie că a mai rămas un colţişor flămând în guşă, fie că eşti burduf de sătulă. Căci, în vreme cu ger şi cu zăpadă, când stau mult la îndoială dacă face să-şi mai răcească târtiţa pentru un ou, primesc porţia dublă ca să vegeteze şi să viseze pe lemnele încrucişate, din coteţ.

Ziua de astăzi însă ieşi cu totul din obiceiurile şi din cunoştinţele lor calendaristice. Cuviosul stăpân le vizită, după cum am văzut, cu mare întârziere; şi în loc de grăunţe le dădu sfaturi şi le pofti pe uşă afară. Apoi plecă la biserică.

Îl aşteptară să-i ceară socoteală, abia stăpânindu-şi revolta, dar în loc de mâncare li se oferi o… predică de către cuviosul părinte Ghervasie şi în urmă luate la goană ca nişte năimite şi ca nişte cerşetoare.

Ce să facă acuma, flămânde şi obijduite? Să arunce cu pietre – nu puteau. Să spargă magazioara cu merinde – şi mai puţin. Să-şi caute alt stăpân? – n-aveau încă un motiv atât de puternic.

Îşi arătară şi ele indignarea cum putură: mai cloncăniră, mai măcăiră; cocoşul ţipă de câteva ori ca un disperat, curcanul înjură şi blestemă ca la uşa cortului, răţoiul – scăpă şi el câteva cuvinte grele, apoi plecară prin ogradă – fiecare cu nevestele după el.

Dădură o raită printre brazi şi intrară în cimitirul aproape gol de cruci şi de morminte. Se strecurară care cum putură în mica livadă a părintelui Serafim, se mai înşiruiră pe marginea lacului – şi osteneala nu le fu chiar zadarnică. Fie lipsa cât de mare că dacă te mişti niţel, pasăre sau om de eşti, tot mai amăgeşti stomacul – cât de cât.

Găsiră ceva seminţe de laur prin măciucile doborâte de iarnă şi sparte de ger sau de picioare, îşi închipuiră că iarba e verde şi-i mai ciuguliră colţurile abia mişcate de cele patru zile ale lui martie, găsiră în cimitir câteva flori de primăvară care obişnuiesc să plece la drum cu zăpada în cap – şi le raseră de pe faţa pământului, mai dovediră pe lângă lac seminţe de ridichi şi cotoare de varză, mai înghiţiră nisip şi pietricele, până-şi momiră foamea. Apoi se retraseră liniştite în cuprinsul cui le are.

Numai bibilicile, neam delicat şi ţâfnos, refuzară să caute ace în carul cu fân – şi urcându-se pe gard începură să strige în gura mare că face „păcat” părintele Ghelasie ţinându-le nemâncate până la nămiezi.

— Păcat! Păcat! Păcat!

Până zări Moţ-împărat ceva verdeaţă în curticica de alături a ieromonahului Vitalie. Atunci le făcu semn să tacă şi să-l urmeze. Păşiră rar pe vârfurile ulucilor, până în dreptul vecinului, mai spionară cu ochii şi cu urechile, iar când se încredinţară că nu e pe dincolo nici om, nici câine, nici pisică, săriră gardul – şi în zece minute nu mai rămase nici fir din brazda cu ceapă de toamnă a părintelui Vitalie. Abia după această ispravă se hotărâră să plece, mai mult de ochii lumii, pe urma celorlalte rubedenii.

Cei doi motani – luară şi ei atitudini diferite.

Matei se aşeză pe pălimarul cerdacului, în două labe, îşi răsuci coada în jurul poponeţului, îşi ascuţi ochii şi urechile şi căută să-şi uite foamea râzând de văicărelile bibilicilor. Niciodată n-a simpatizat el pe aceste vietăţi guralive şi prea puţin folositoare pentru om. Când le întâlneşte în cale îşi lărgeşte nările şi mârâie la ele, iar când le aude strigând pe gard ori pe la poartă, le întoarce spatele şi fuge. Acuma însă, văzându-le la ananghie, găsi o plăcere deosebită să le privească şi să facă haz de concertul lor necăjit.

Năstase însă profită de ocazie că rămâne singur şi se luă după cei doi stăpâni şi prieteni. Căscă gura mare în faţa lor, îi mângâie pe picioare cu capul şi cu coada, se mai văicără în limba lui – până văzu că nu e rost să-i convingă că i s-a lihnit burticica. Atunci, mormăi ceva pe sub mustăţi şi plecă prin vecini. Ce era să facă? Dacă n-ai, cauţi; nu găseşti – ceri; nu-ţi dă – furi. Fie că ai două picioare, fie că mergi în patru.

Se strecură printre uluci, în grădina părintelui Vitalie. Ştiindu-l însă prea puţin iubitor de animale, ba chiar bătăuş, trecu mai departe la arhimandritul Porfirie. Nici bătrânul nu era aşa darnic, dar nu vedea bine şi Năstase spera, la caz de forţă majoră, să-i şterpelească ceva.

Cercetă cu amănuntul prin dosul chiliei şi nu dovedi nicio uşă şi nicio fereastră deschisă. Trase cu urechea şi n-auzi niciun fel de zgomot. Se urcă tiptil pe casă şi luă seama la coş. Nici fum, nici miros nu ieşea de pe el. Se coborî uşor pe tablă şi iscodi curticica din faţă. Nicio mişcare. Se căţără cum putu pe stâlpul din dreapta şi se lăsă jos. Uşa închisă, ferestrele la fel şi perdelele lăsate deşi era nămiaza mare. Nezărind nici pe Corcoduşa bătrânului pe afară, bănui că înăuntru se petrec lucruri interesante.

Curios şi îndrăzneţ ca o pisică flămândă, se căţără pe burlanul de tablă, cu riscul să-şi rupă ghearele şi privi printr-o şuviţă de geam pe care n-o astupase perdeaua. Bătrânul şi cu mica-i şi capricioasa-i prietenă mâncau lapte dintr-o strachină…

Năstase înghiţi în sec şi se coborî revoltat. Apoi sări pe gardul dinspre ierodiaconul Ilarie, se aşeză cum putu pe coadă şi-şi ridică

nasul în văzduh. Un foarte vag miros de peşte prăjit îi lărgi nările şi-i cutremură stomacul. Respiră prelung şi când se încredinţă că nu s-a înşelat, plecă să-i caute de urma.

Între Ilarie şi stăreţie locuieşte duhovnicul Grighentie – un bătrân avar care nu mănâncă decât ceea ce primeşte de la cazanul de obşte şi nimeni n-a văzut o firimitură din mâna lui: nici om, nici câine, nici pisică. Prin urmare, gândi Năstase, mirosul de peşte nu poate să vină decât de la Ilarie sau din bucătăria stareţului.

Cotrobăi cu ochişorii-i verzi şi ascuţiţi prin faţa chiliei ierodiaconului şi văzând că uşa e închisă şi ferestrele perdeluite, ca şi la Porfirie, se urcă din nou pe acoperiş. Îşi lungi gâtul peste marginea de dincolo şi băgă seamă că şi în dos e închis şi pustiu.

Îl prinse mare mirare întrucât bucătăria lui Ilarie era aici iar mirosul tot mai puternic de peşte prăjit era sigur acum că iese de la el.

Îşi strâmbă corpul şi dintr-o săritură se găsi deasupra coşului. Aci îşi dădu seama imediat că fumul subţire ce se strecoară prin sita de sârmă din chepeneagul urloiului, nu e de lemn, nici de coceni, ci de friptură de peşte. Aşadar părintele Ilarie, pentru mai bună pază, îşi mutase bucătăria în sobă…

Năstase, în completă neputinţă de a pătrunde înăuntru, se mulţumi să tragă cât mai mult parfum pe nas şi pe gură, apoi strâmbă din cap şi porni mai departe pe coama acoperişului. Traversă indiferent şi chiar plictisit partea duhovnicului harpagon şi se aşeză din nou pe coadă în colţul din stânga palatului stăreţesc.

De la sine înţeles că nu-l interesară nici ciubucele trase pe sub streaşina clădirii dreasă de curând şi nici antena de aramă de deasupra, prin care Preacuviosul Gherasim ascultă „Radio-jurnal” şi glasul unduios al lui Fănică Luca. Observă mai întâi că storurile de la ferestre nu sunt lăsate. Apoi ridică nasul şi constată că fumul ce iese pe coşul din fund nu prezintă nimic suspect. Îşi aruncă ochii spre bucătărie şi văzu uşa de perete, iar pe părintele Pavel, bucătarul, făcându-şi provizie de lemne în dosul stăreţiei.

Neştiind ce să creadă, vru să se coboare ca să caute pe cei doi motani ai părintelui stareţ, să-i întrebe cum stau cu sănătatea şi mai ales cu ale gurii. Zărind însă uşa deschisă la podul duhovnicului intră înăuntru fără multă speranţă că va găsi ceva de mâncare. Şi nu se înşelă. Podul părintelui Grighentie e pustiu ca un cap de om normal. Nici măcar o ceapă sau o gutuie spânzurată pe undeva.

Doar un şoricel rătăcit din drum îşi căuta loc să treacă dincolo la Porfirie. Năstase strâmbă din nas dar nu se linse pe bot fiindcă nu obişnuia să mănânce şoareci. Îi prindea pe unde îi găsea şi-i invita la joacă. După ce îşi făcea cheful, le zdrobea oasele şi-i lăsa locului sau îi depunea la uşa părintelui Ghervasie. Acum, fără poftă de joc, cum îl ştim, îl înhăţă dintr-o săritură, îl strânse în dinţi şi-l invită să treacă pe

lumea cealaltă.

Păru o clipă să-i încerce gustul dar renunţă repede. Tot mai spera să-şi facă prânzul cu bucate obişnuite.

Se reîntoarse în colţul terminus al şirului de chilii şi luă din nou seama pe la stăreţie. Niciun miros în văzduh, nicio activitate pe la bucătărie.

Intrigat, se coborî în curtea duhovnicului, sări gardul şi o întinse drept la părintele Axentie. Era curios să vadă cum se află cu stomacul cele şapte mâţe ale sfinţiei sale.

Îl găsi scuturând rogojina – de praf şi de ce-o fi mai avut pe ea. Pisicile dormeau pe prispă bot în bot şi cu burţile la soare. Fără să-şi mai ceară blagoslovenie de la cel mai mare, Năstase merse drept la ele ca să constate a ce le miroase botişoarele: peşte? jumări de ouă? – dar cuviosul Axentie îi bănui gânduri mai necurate – deşi ştia că e operat, şi-l luă la goană.

Amărât şi cu vederile împuţinate de foame, bietul cotoi sări pe-un geam spart drept în săliţa chiliei schimnicului Antonie.

Renumitul nevoitor întru cele pustniceşti se hrănea de obicei cu puţină pâine şi ceapă. Şi numai atunci când flămânzirea prea mare nu-i mai îngăduia să facă mătănii şi să-şi citească rugăciunile. Iar băutură obişnuia numai apă curată de la izvor. Aşa îl cunoştea lumea şi aşa trebuie să fi fost, cu toate că nu arăta prea firav la trup şi prea galben la faţă.

Dar Năstase îl găsi mâncând pâine cu… slănină. Îşi schimbase meniul probabil ca să nu miroase a ceapă…

Cotoiul socoti că a dat peste chilipir şi-şi fâţâi coada. Cuviosul Antonie însă, bănuind probabil că a venit diavolul ca să-şi arate pe faţă bucuria, ba chiar să-i amintească prezenţa unei carafe pline sub pat, apucă un curmei şi rosti un blestem. Când eşti schimnic şi mănânci slănină în săptămâna mare nu se cade să ai de martor nici măcar pe satana.

Bietul Năstase abia nimeri gaura pe unde intrase. Cât pe-aci să se aleagă şi cu o vătămare.

După o scurtă zăbavă dincolo de gard se hotărî să încerce la părintele Arsenie. Era cu neputinţă – gândi el – ca mâncăciosul dulău să stea flămând până la acest ceas.

Dar casa marelui eclesiarh se afla tocmai în fundul mănăstirii, şi Năstase era prea grăbit să facă atâta cale. Mai ales că n-avea nici speranţa unei izbânzi. Poate că dulăul a mâncat tot. Ori s-a sculat şi se supără când cineva – care mai e şi pisică – îi strică somnul. Aşa că se reîntoarse la stăreţie. Era mai aproape. Şi-l intriga lipsa bucătarului de la datorie. Cu atât mai mult cu cât ştia bine că rost de cotoi pe varză e întotdeauna pe la locuinţa celui mai mare.

Ierodiaconul Evloghie, ucenicul de mână dreaptă al părintelui

stareţ, tocmai vorbea în faţa uşii deschise cu nişte vizitatori de la oraş care aveau evlavie să fie blagosloviţi de Preacuviosul Gherasim. Le explica sfinţia sa pentru care motiv nu li se poate împlini creştineasca dorinţă. Părintele stareţ stă retras, nu mănâncă, nu bea, nu vorbeşte, se roagă şi meditează. Desigur la cele sfinte. Trei zile şi trei nopţi. Era tradiţia ca întreaga săptămână de la începutul sfântului şi marelui post să nu vadă faţă de om şi să nu bage nimic în gură. Abia la vecernia de sâmbătă să-şi curme retragerea, să ia un ceai cu pâine uscată şi să apară în mijlocul fiilor săi duhovniceşti.

Acuma însă nu mai e cu putinţă să se dezintereseze şase zile de mersul mănăstirii. Vizite oficiale, procese pentru încălcări de hotare şi pentru „scornituri de-ale duşmanilor", inspecţii peste inspecţii, lipsă de încredere în nacealnicii aşezaţi pe la diferite treburi, drumuri lungi şi obositoare la vie, zăboviri forţate şi prelungite în oraş, – toate acestea îi răpesc atâta vreme părintelui stareţ că abia poate să rupă trei zile dintr-un an ca să-şi mai facă în taină şi în linişte îndatoririle călugăreşti.

Şi mult i-ar mai place părintelui Gherasim, cu toate că nu e bătrân, să se ocupe numai de cele călugăreşti! Să se roage, să facă mătănii, să postească – ar fi în stare să nu mănânce cinci zile pe săptămână, ca sfântul Eftimie – şi să nu lipsească de la biserică. Dar dacă nu se poate… Trei zile pe an însă tot stă închis şi se roagă postind şi lăcrimând pentru păcatele oamenilor şi pentru neputinţa preacuvioşiei sale de-a nu avea vreme să împlinească zi cu zi şi ceas cu ceas podvigul călugăresc…

Vizitatorii găsiră argumentul foarte puternic şi plecară mâhniţi că n-au avut posibilitatea să sărute dreapta unui stareţ atât de însetat după cele sfinte. Dar Năstase nu crezu – sau n-auzi spusele cuviosului Evloghie, şi furişându-se pe la spatele lui pătrunse în sala stăreţiei şi se piti în dosul unei canapele. Credea el că vătaful ucenicilor părintelui stareţ se va înapoia pe coridor şi va putea să-l urmeze – fie în sufragerie, fie în bufet.

Dar Evloghie încuie uşa pe dinafară şi plecă în mănăstire.

Bietul cotoi începu a bănui şi el că mai-marele mănăstirii flămânzeşte într-adevăr pentru mântuirea sufletului şi regretă că s-a prins aci. Ori poate că a şi mâncat? Dar dacă o fi acum la masă?

Îşi ascuţi urechile şi ascultă la uşă. Nici cel mai mic zgomot.

Aşteptă să apară vreun ucenic cu mâncare sau cu farfuriile goale. Nimic.

Dar unde sunt cei doi cotoşmani de nu dau niciun semn de viaţă?

Îşi dublă vederea şi descoperi uşa de la cerdacul din dos puţin crăpată. O împinse cu capul şi-şi făcu loc. Cunoscând bine toate colţurile, dintr-o săritură fu pe masa de lângă perete.

Dincolo e cămara cu sticle înfundate şi cu miere. Ştia aceasta dintr-

o vizită anterioară. Totuşi s-ar putea – întâmplător – să se găsească şi ceva mâncare.

Fiind geamul deschis, îşi făcu loc ca vai de el printre ocheţele mici ale gratiei de fier, dându-şi în chipul acesta şi mai bine seama cât e de flămând, – şi se strecură dincolo.

În odaia dintre cămară şi salonul secundar, odaie care serveşte de dormitor Preacuvioşiei Sale, se auzea vorbă. Năstase bănui că stareţul îşi mângâie cotoii – sau poate că le citeşte şi el ceva din cartea sfântului Doroftei. Imediat însă prinse zgomot de fier, clefăituri şi îndemnuri la mâncare.

Simţi că se învârteşte casa cu el. Vru să ţipe, să tragă cu ghearele pe uşă, dar se potoli repede şi aşteptă mila Celui Prea Înalt. Părintele stareţ îşi iubea numai pisicii lui.

Şi Cel Prea Înalt îi ascultă rugăciunea.

După puţină aşteptare, care totuşi i se păru destul de lungă, mai-marele obştii îşi trecu merindele… duhovniceşti în cămară. Un purcel fript la tavă, din care lipseau picioarele dinapoi şi urechile; o farfurie cu unt proaspăt din care lipsea ca o pătrime; o cutie cu ton, înjumătăţită; o bucată uriaşă de caşcaval găurit; o farfurie cu icre de ştiucă, una cu bucăţi de plăcintă, un cotor de salam, coji de ouă şi pâine. Atât cât să-i ajungă părintelui Gherasim şi cotoilor preacuvioşiei sale în cele trei zile de post, de rugăciune, de mătănii, de tăcere şi de meditaţii…

Vă închipuiţi bucuria lui Năstase.

Felicită – în gând, fireşte, – pe părintele stareţ pentru curajoasa înfruntare a scripturilor, îşi bătu joc de sfaturile lui Ghervasie şi de opreliştile sfântului Doroftei – şi se ospătă împărăteşte, în timp ce stareţul fuma şi citea jurnalul ca să i se facă somn…

*

Nici Matei nu ţinu seamă de predica părintelui Ghervasie şi de pilda celor din Ninive. După ce ascultă preţ de-un sfert de ceas văicărelile bibilicilor, îşi aduse aminte că e la fel de flămând şi-şi căută tovarăşul să se sfătuiască. Negăsindu-l, renunţă să mai încerce un demers pe lângă stăpâni şi hotărî să-şi afle norocul prin vecini.

Primul gând îi fu la părintele Vitalie. Nu de alta, căci îl ştia şi el că e hapsân, dar fiindcă era mai aproape şi tocmai ieşise la poartă. Şi mai ştia că părintele Vitalie n-are chef să tragă aer, rezemat de parmaci, decât îndată după masă. Şi că fără ochelari sfinţia sa nu vede mai departe de vârful nasului. Iar acum ieşise din chilie numai cu doi ochi. Ori a citit prea mult, gândi Matei, şi-l dor ochii, ori vrea să arate lumii că în prima zi a postului nu vrea să vadă ce se petrece în văzduh şi nici pe pământ.

Îi ascultă tuşitul şi-l găsi ca de om care a mâncat bine şi a tras şi o

ţigară, două, după masă. Îi examină pântecele cât o măgură şi văzu cureaua încinsă tot pe dedesubt ca de obicei. Trase cu urechea la respiraţia greoaie ca de om gras, după o masă îmbelşugată. Observă că uşa e deschisă – şi se linse pe bot. Un miros uşor de varză şi de carne îi aminti zilele frumoase de Crăciun.

Intră în bucătărioară dar nu descoperi aici nimic d-ale mâncării. Nicio fărâmiţă de pâine măcar.

Îşi lărgi nările şi o luă pe dâra mirosului. Dublându-şi toate simţurile descoperi în coridorul întunecos care duce la umblătoare o oală mare ferecată cu pânză şi cu sfoară, iar deasupra oalei un hartap de pâine învelit în jurnal şi o furculiţă pusă de-a curmeziş.

Mirosi oala, mirosi şi furculiţa şi se încredinţă că ieromonahul Vitalie va cânta canonul cel mare al sfântului Andrei cu gâtlejul uns de sarmale. Nu era momentul să-l condamne şi nici să-l felicite. Trebuia procedat repede.

Trase cu dinţii de sfoară, dar nu cedă. Înfipse ghearele în înveliş, dar nu izbuti – nici pânza s-o rupă, nici oala s-o răstoarne.

Oftă a neputinţă şi se mulţumi să spele furculiţa. Apoi ieşi pe unde intrase şi o tuli drept în partea de dincolo, la chilia cuvioşilor monahi Acachie şi Isaia. Îi ştia de oameni săraci, dar avusese prilej să le cunoască dărnicia.

Găsind aci totul ferecat – şi uşi şi ferestre, se căţără pe-un arac rămas din toamnă cu lujeri de fasole şi se urcă pe acoperişul umblătoarei care, la mănăstiri, formează un puţ adânc în partea din dos a chiliilor. Când se chiorî – aşa de curiozitate – prin spărtura din coamă, zări pe cuviosul Isaia zgribulit şi cu uşa închisă, cinstindu-se cu pâine şi cu ouă fierte.

Bănuind că sfinţia sa şi-a mutat sufrageria într-un loc atât de puţin potrivit, ca să nu-l vadă tovarăşul postind, rânji ca un ticălos, apoi scoase un „miau” ca să-şi arate prezenţa. Dar părintele Isaia, în loc să-l poftească la masă, îşi făcu cruce, îşi întoarse spatele şi continuă să îmbuce hoţeşte.

Matei, ofensat, îl scuipă de sus, apoi se încovoie pe după marginea acoperişului chiliei şi pătrunse în pod, pe sub streaşină. Căci chiliile din acest şir sunt vechi, aproape în stare de ruină, cu ferestre unde nu te aştepţi şi întărite unde n-ai gândi.

Un clefăit uşor şi un miros de brânză de Brăila, fabricată în satul vecin, îl duse la o descoperire senzaţională. Cuviosul părinte Acachie, înfăşurat într-o dulamă groasă şi cu capul înfundat într-o căciulă de oaie, se înfrupta în dosul coşului din pâine şi brânză. Desigur pentru aceeaşi pricină ca şi fratele său întru Hristos.

Bietul Matei ciuli mucalit din urechi şi închise şiret dintr-un ochi. Apoi, silit de stomac să-şi uite demnitatea de cotoi boierit, se postă în faţa lui Acachie, cu aer de milog.

— Miaau!

— Tu eşti, drace?

— Miaau!

— Nu ţi-a dat părintele Ghelasie să mănânci?

— Miaau!

— Vrea să arate că posteşte, ai?

— Miaau!

Părintelui Acachie i se făcu milă şi-i dădu puţin miez de pâine. Matei îl mirosi cu toată bunăvoinţa dar nu-l mâncă. Nu cunoştea gustul pâinii fără pic de unsoare.

— Miaau!

Acachie îl ocărî ca pe-un cerşetor mofturos şi-l pofti să plece. Apoi se milostivi şi-i dădu din mână boţul de brânză ce-i mai rămăsese, însoţit de-o mângâiere prietenoasă pe spinare.

— E bună, taică?

Era bună, fireşte, dar prea puţină. Abia cât să întărâte şi mai rău stomacul motanului.

— Miaau!

— Nu mai e…

Matei se făcu că nu pricepe – doar, doar va mai scoate călugărul ceva de pe undeva. Dar acesta, în lipsă de alte bunătăţi îşi continuă prânzul cu pâine goală.

Văzând care încotro, Matei îşi răsuci coada în semn de mulţumire sau de protest şi se reîntoarse la gaura de pe umblătoare. Însă părintele Isaia nu mai era acolo. Îşi încolăci iarăşi coada şi o luă întins pe coama şirului de chilii până la capăt. Nu se mai opri nicăieri. Erau aci numai călugări săraci şi evlavioşi.

Se coborî în curtea părintelui Avemelec şi de aci porni, fără multă tocmeală, către casierul sfintei mănăstiri.

Părintele Daniil a deschis larg ferestrele din mijlocul geamlâcului şi se închină cu evlavie în dreptul lor şi cu faţa spre răsărit, socotind plecăciunile făcute Domnului pe şiragul uriaş de mătănii de lână.

Nu-l stinghereşte faptul că-l văd fraţii. Cu atât mai bine: să ia pildă de la cuvioşia sa şi să se roage şi ei. Şi apoi – de gura celor clevetitori nu-i chip să scapi. De te fereci în chilie vor scorni câte dracu le suflă la ureche. Făcându-ţi pravila la lumina zilei, te vor categorisi printre făţarnici – şi mai mult nimic. Iar opreliştile scripturii s-au învechit şi s-au banalizat. „Să nu ştie stânga ce face dreapta”, şi „Nu te arăta oamenilor că posteşti” – sunt vorbe pe care nu le respectau întocmai nici marii cuvioşi din Tebaida şi din Paflagonia.

Matei se urcă pe banca de la poartă şi-l cercetă cu ochi pătrunzători, printre uluci. După încovoierile mici şi cam forţate, faţă de lungimea şi de uscăciunea trupului, bănui că şi cuvioşia sa a călcat tipicul.

Îşi linse buza de sus şi se strecură în curte. Se căţără pisiceşte pe burlanul de ploaie, apoi o coti la dreapta pe mica streaşină de tablă, menită să scurgă apa de pe geamlâc, şi se opri în marginea ferestrelor deschise. Când părintele Daniil făcu – poate din greşeală – o plecăciune mai adâncă, îşi luă inima în dinţi şi intră în cerdac. De-aci mâşa-mâşa pe pălimar până se coborî pe spatele unui scaun şi apoi pe sala din mijloc.

Ca unul ce nu e încă trecut în statele mănăstirii, Matei făcea prima vizită cuviosului casier. Nu-i fu însă greu să deosibească sufrageria şi bucătăria de celelalte încăperi.

Trase cu urechea la uşa bucătăriei şi auzi zgomot. Pricepu imediat că fratele Niculae, ucenicul părintelui Daniil, spală vasele; şi-şi muşcă limba. Vru să-i ofere ajutorul dar se temu să nu fie refuzat. Cercetă uşa de la sufragerie şi o găsi închisă. Trecu descurajat în cerdacul din dos şi aci purcese cu coada între picioare către dulapul din fund. Îl mirosi atent pe dedesubt şi pe la încheieturi şi-şi fâţâi coada. Se uită înapoi cu ochi vicleni, ridică urechile drept în sus ca să le ploştească îndată de vârf, apoi jucă totul pe-o singură carte. Ce-o fi o fi. La urma urmei ce-o să-i facă dacă l-o prinde? Nici la postul de jandarmi n-o să-l ducă, nici în judecata soborului n-are să-l trimită. Cel mult o vergea pe spinare şi o fugă sănătoasă.

Îşi înfipse ghearele-i zdravene şi-şi făcu loc între uşile dulapului. Cu mirosu-i ager deosebi în întunericul dinlăuntru un foarte uşor parfum de marinată, lângă unul greu de brânză şi unul mai plăcut de scoverci. Nu era desigur nici locul, nici timp să aleagă, dar nu putu să se împotrivească ispitei – şi căută peştele înecat în untdelemn şi în foi de dafin.

Îl descoperi repede închis într-un borcan de sticlă. Rezistă străchinii cu brânză ce-i făcea semne şi se căţără pe vasul cu marinată. Încercă să apuce cu dinţii de sfoara înfăşurată pe marginea capacului de pânză dar grăbit şi enervat cum era, călcă cu picioarele din urmă în strachină şi căzu cu ea grămadă, urmat imediat de câteva farfurii deşarte şi de însuşi borcanul cu marinată.

Speriat de această voinicească ispravă, Matei ceru protecţia unui vraf de jurnale şi aşteptă urmările.

Fratele Niculae, alarmat de zgomot, nu zăbovi să vină la faţa locului şi să constate stricăciunea căşunată aşa din cer senin. Se închină ca în faţa unei minuni şi fugi să raporteze celui mai mare.

Între timp, hoţul ieşi din ascunzătoare, îşi vârî capul în borcanul spart şi înhăţă o coadă de şalău cât o zi de post. Apoi se repezi cât îl ţinură picioarele şi o zbughi pe unde intrase, în huiduielile fratelui Niculae şi întru sminteala părintelui Acachie care trecea cu doniţa la apă.

Când ajunse Matei acasă, găsi pe Năstase lingându-şi botul la

soare. Îl pofti la ospăţ, dar Năstase îl refuză politicos fără să-i explice dacă e sătul ori dacă nu obişnuieşte să mănânce de furat. Se mulţumi numai să-i cureţe capul de sos, ca şi Matei să-i spele în urmă mustăţile de unt proaspăt şi de zahăr de pe plăcintă.

Apoi se lungiră cu burţile la soare şi aşteptară urgia lui Dumnezeu.

— Te uiţi, mă Ghelasie? – grăi Ghervasie când ieşiră spre biserică şi-i văzu tolăniţi pe caldarâm. Nişte lighioane fără cuvânt şi fără judecata omului, şi nu mai fac atâta caz de foame. Dar noi, călugări şi preoţi, cu capul plin de scripturi, să nu putem înfrâna stomacul de la poftele lui? Am fi mai prejos de judecata acestor pisici şi mare pată am căşuna pe rasa de monah.

Dar Ghelasie observă burţile cam umflate şi nu dădu niciun răspuns. Ba chiar se bucură în sinea lui la gândul că motanii se vor fi ospătat mai înainte de a se întoarce milostivirea lui Dumnezeu asupra păcatelor lui Ghervasie…

Dar nu zări pe Irodiada. Să fi înţeles ea spusele Bibliei despre jertfa celor din Ninive? Ori a plecat după cerşit şi după furat? Se întristă la gândul că năstruşnica idee a lui Ghervasie îi va împinge vietăţile către fapte urâte şi mai pedepsite de canoane decât însăşi nepostirea, dar amână răfuiala ca să nu-şi strice inimile cu care mergeau să guste frumuseţile negrăite ale canonului ieşit din pana inspirată a sfântului Andrei Criteanul.

VIII. Slăbiciunea firii omeneşti

E linişte peste tot. Nu se mai aud nici cocorii, a încetat şi freamătul ramurilor goale tulburate de vântul ce se pornise dinspre baltă, s-a pierdut şi gâlgâitul clopotelor trase pentru slujba pavecerniţei.

În toată mănăstirea nicio mişcare, nicio ţipenie. Nu se vede şi nu s-aude nici om, nici dobitoc, nici pasăre. Un călător abătut aci de oboseala drumului şi de apropierea înserării, ar bănui că vremea somnului începe în sfintele mănăstiri înainte de apusul soarelui. Sau că un vânt otrăvit, adus de satana de pe cine ştie ce meleaguri ciumate, a stins într-un ceas toată suflarea – ca să împuţineze oastea lui Hristos şi să-şi pregătească astfel biruinţa asupra celui ce l-a gonit din cer.

Dar sfinţii şi cuvioşii călugări nici n-au murit, nici nu s-au culcat să doarmă. Ci s-au adunat în paraclisul cel mare să cânte sau să asculte canonul sfântului Andrei.

S-au dus toţi în păr, de la bătrânul arhimandrit Porfirie până la cuviosul Pimen bucătarul; de la eclesiarhul Arsenie până la nevinovatul părinte Ioanichie cel cu porcul minunat. Numai părintele stareţ continuă să postească şi să se roage, ferit de vederile fraţilor dar, izolat cum e, mai expus loviturilor întunecatului vrăşmaş al neamului omenesc.

Toţi sunt înfăşuraţi în rase şi în camilăfci, iar părintele Antonie schimnicul vestit pentru marea lui înfrânare, a venit îmbrăcat în mantia-i plisată – semn al nestricăciunii şi al curăţiei.

Şi toţi au stomacurile goale… Fiindcă aşa porunceşte tipicul călugăresc să se cânte stihurile sfântului Andrei: fără nicio tulburare a gâtlejului. Căci „pântecele flămând ajută la stăruinţa în rugăciune şi aduce cunună sufletului”, scrie fericitul Macarie monahilor de sub ascultarea sfântului Pahomie cel mare.

Au sosit şi călugări străini de loc… De prin Tebaida şi din Anatolia… Din pustiul Iordanului şi mai de departe, dinspre Eufrat… Cuvioasa Maria Egipteanca a sosit în rasa dăruită de stareţul Zosima, iar marele Arsenie cu nelipsitu-i şervet în care-şi adună lacrimile ce-i curg fără încetare.

Sfântul Antonie şi cu Pavel din Teba şi-au părăsit ascunzătorile din stufişurile Nilului şi au venit: primul rezemat în toiagul cu care a speriat pe ciracii lui Scaraoschi, iar al doilea, mai gârbov încă, îmbrăcat în rasa-i împletită din frunze de finic.

Sfântul Pahomie a lăsat pe bătrânii pusnici din Paba în grija Celui de Sus şi a venit însoţit de Sur, de Pafnutie, de Cornilie şi de prea iubiţii săi ucenici Orsisie şi Teodor cel sfinţit.

Iar sfântul Onufrie n-a sorbit azi nici rouă, nu şi-a luat nici

porţioara de smochine – şi a sosit în grabă, înfăşurat, ca şi în pustiul de lângă Ermopoli, în părul capului şi în barba-i nesfârşită.

Cuviosul Ilarion a părăsit peştera de lângă Gaza şi a venit, nemâncat din zile uitate şi îmbrăcat în mantia de piele dăruită de sfântul Antonie.

A venit şi chinuitul Ioan Colibaşul, şi cuvioasa Apolinaria şi Sara şi Singlitichia şi Melania Romana şi Sava cel sfinţit şi Pimen cel mare şi Macarie Alexandreanul şi Marcu din Etiopia, precum şi Atanasie din Aton însoţit de Maxim cel cu chiliile de frunze şi de cuviosul Grigorie Sinaitul.

Toţi au venit încă de la începutul slujbei, aşa cum scrie la cartea bunului călugăr; numai sfântul Teodosie, aflându-se în ceartă aprigă cu împăratul Anastasie, a cărui minte se vătămase de eresul lui Eutihie şi a lui Sevir, a sosit abia după ce părintele eclesiarh şi cu ieromonahul Vitalie – primul în dreapta şi al doilea în stânga – ajunseseră pe la jumătatea canonului cel mare…

„Miluieşte-mă, Dumnezeule, miluieşte-mă!

Se apropie sfârşitul, suflete, se apropie şi nu te grijeşti, nu te găteşti! Vremea se scurtează, scoală-te! Aproape, lângă uşă, e judecătorul. Ca un vis şi ca o floare trece vremea vieţii… Pentru ce în deşert ne tulburăm?

Miluieşte-mă, Dumnezeule, miluieşte-mă!

Somaniteanca a primit pre cel drept, cu gândul bun, iar tu, o suflete, n-ai adus în casă nici străin, nici călător…

Izvor de viaţă te-am câştigat pe tine surpătorul morţii şi-ţi strig din inimă, mai înainte de sfârşit: greşit-am! Milostiveşte-te şi mă miluieşte.

Cuptorul patimilor arde sufletul meu, ci cu roua milei tale potoleşte-l, cel ce ai izvorât nepătimire prin răstignirea ta.

Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, miluieşte-ne pre noi!

Cuprins sunt de furtună şi de întreitele valuri ale păcatelor. Ci tu, o maică, mântuieşte-mă şi mă scoate la limanul pocăinţei.

Gol sunt spre a intra în cămară. Gol sunt şi de a merge la nuntă şi la cină. Candela mi s-a stins fiind fără untdelemn, cămara mi s-a închis pe când eu dormeam. Cina s-a mâncat, iar eu, fiind legat de mâini şi de picioare, am fost lepădat afară.

Trupul mi-am spurcat, sufletul mi-am întinat, peste tot m-am rănit. Ci ca un doftor, Hristoase, tămăduieşte-mă prin pocăinţă. Spală-mă, Mântuitorule, şi arată-mă mai curat decât zăpada.

Suflete al meu, suflete al meu, scoală! Pentru ce dormi? Sfârşitul se apropie şi vei să te tulburi. Deşteaptă-te dar, ca să se milostivească spre tine Hristos, cel ce este pretutindenea şi toate le-mplineşte…”

*

Ieşirea din biserică se face – ca întotdeauna, după ierarhie şi după vechime. În frunte preotul care a slujit, apoi arhimandritul Porfirie, slab şi gârbov, cu ochii aproape ascunşi de sprâncene şi cu barba vârâtă în gulerul blănii de vulpe. Urmează cuviosul Arsenie, Daniil, Vitalie, Ghervasie, Ghelasie şi ceilalţi până la paracliserul de rând.

După terminarea slujbei din biserică, părinţii călugări obişnuiesc să se mai întrebe de sănătate şi câteodată chiar de cele duhovniceşti; acuma însă, răpiţi fiind cu mintea de frumuseţea cântărilor şi de uşurinţa pântecului, precum şi mai conştienţi ca orişicând de greutatea răspunsului pe care-l vor da în faţa Dreptului Judecător, păşesc încet, în pasul bătrânului din frunte, tăcuţi, smeriţi şi gânditori. Abia când clopotul cel mai mic îndrăzneşte să spargă această linişte senină care învăluie întreaga mănăstire, cu clinchetele lui slăbănoage, se mai trezesc şi cuvioşiile lor din meditaţii, îşi zâmbesc ironic, se lovesc cu coatele şi chiar îşi suflă un cuvânt de puţintel haz.

Şi au dreptate. Pentru o felie de varză acră nu era nevoie de atâta zgomot. Sune clopotul pentru masă în zile de dezlegare, când mai găseşti la cazanul părintelui Pimen o strachină de borş cu peşte orb sau una de fasole lăsată într-adins mai tare ca să mai fiarbă şi în stomac. Atunci merită să se facă oarecare gălăgie. Dar acuma?

Astfel gândesc toţi dar nu cârteşte niciunul. Dimpotrivă. Proistoşii care au bucătari şi ucenici şi deci n-au nevoie să se ostenească în persoană să-şi ridice „mângâierile” de la cazan ori de la chelărie, îşi cer acum blagoslovenie de la smeritul Isidor, nacealnicul putinelor cu varză şi cu murături, şi aşteaptă răbdători să li se dea tainul scris în pravile pentru începutul Păresimilor. Aceasta ca să arate celor mai tineri că şi preacuvioşiile lor, cu toată cinstea în care se află, se închină în faţa sfertului de varză, deşi le-ar da mâna să înceapă postul cu icre de ştiucă şi cu marinată de măsline. Căci, puterea de a lega şi a dezlega n-a dat-o Hristos preoţilor ca s-o folosească numai pentru alţii, ci şi pentru ei înşişi atunci când sunt încolţiţi de nevoi…

Şi chiar asprul tipic al postului nu face nicio oprelişte fără să adauge la urmă: „…Sau cum va orândui cel mai mare”. Şi cel mai mare slobod e să „orânduiască” altfel pentru toată obştea sau numai pentru el singur. Şi ca să nu dea înaintea lui Dumnezeu răspuns pentru cei care ar da o interpretare prea largă blagosloveniei sale, se mărgineşte mai totdeauna să folosească acest privilegiu numai pentru el.

N-au nici măcar farfurii sau străchini fruntaşii mănăstirii. Şi Porfirie şi eclesiarhul şi casierul şi Policarp economul şi-au luat varza în mâna goală, şi o duc la chilie în podul palmelor, cum ar duce anafură sau însuşi trupul lui Hristos…

Ghervasie priveşte cu neîncredere smerenia lui Arsenie şi a lui

Daniil, apoi ia porţia lui Ghelasie şi o aşază peste a sfinţiei sale. Îl văzuse că-i face ochi prea dulci şi-i era teamă să nu cadă în ispită.

— Nici varză goală nu mă laşi, omule, să mănânc? – îi observă acesta cu drept de supărare.

— Nici. Timp de patruzeci de zile, Mântuitorul n-a luat nimic în gură. Nici măcar o lingură de zeamă – darmite un sfert de varză!

— Mântuitorul ar fi putut să postească o sută de ani – şi chiar până la sfârşitul veacurilor, fără să-i cadă leşin la inimă. Tu te potriveşti cu Dumnezeu, nevlegule?

— Păi atunci nu mai era Dumnezeu, mă zevzecule! Luase şi el fire omenească. N-ai citit în scripturi? Dar Moise cum a răbdat şase săptămâni pe muntele Sinai?

— L-a întărit Dumnezeu ca să fie vrednic a primi Tablele-Legii. Dar tu poţi să rabzi până în marginea gropii şi n-ai să pupi minunea din muntele Sinai. Şi apoi – să mă ierte Cel de Sus – ai fost tu lângă Moise ca să vezi dacă n-a luat în gură măcar acolea o zmeură ori o fragă? Iar dacă o fi avut obicei să fumeze – să nu tragă el din ţigară măcar de două ori pe zi?

Când auzi Ghervasie de ţigară, simţi că i se usucă buzele şi i se dublează beregata. Şi… o lăsă mai moale.

— Baremi două zile, mă Ghelasie.

Când ajunseră acasă, cotoii tocmai se deşteptaseră dintr-un somn lung şi însorit şi se întindeau pe treptele de piatră de la intrare.

— De foame se întind, grăi Ghelasie amărât.

Şi-i fu ruşine să-i întrebe de vorbă. Dar Ghervasie îi strigă pe nume şi le mulţumi pentru ascultare.

— Mânca-i-ar taica de băieţi smeriţi şi cuminţi. Ca nişte călugări adevăraţi.

Motanii îl priviră batjocoritor şi se linseră semnificativ pe botişoare.

— Eu fac prinsoare că sunt sătui, grăi Ghelasie aproape vesel.

Dar Ghervasie nu crezu.

— Doamne fereşte! Tu ştii că şoarecii nu le plac, iar la vrăbii nu sunt obişnuiţi. Ce erau să mănânce? Mană din cer? Nu-i aşa, tăiculiţă, că vă osândeşte degeaba?

Drept răspuns, cotoii îşi scoaseră limbile şi le învârtiră pe sub mustăţi.

— Tu nu pricepi, mă Ghelasie, ce vor ei să spună? Cică ar dori să bage ceva pe sub nas dar zor mare nu e. Au început să se obişnuiască. Nu-i aşa, Năstăsică? Mai bine te-ar chema pe tine Ghelasie decât pe lacomul ăsta de stăpână-tău.

Apoi, ca să întărâte încă foamea lui Ghelasie, îi arătă porţiile de varză, făcând cu ochiul.

— Ce bună ar fi acuma tăiată mărunţel, apoi rumenită în tigaie şi

cu cârnaţi deasupra! Da să fie şi un clondir cu vin – ştii din ăla de care bea părintele stareţ…

Ghelasie îşi lărgi fălcile, le strânse la loc şi scuipă printre dinţi. Ghervasie se rugă lui Dumnezeu ca să-l întărească, apoi încuie varza în bucătăria sfinţiei sale şi căută surcele să aprindă focul în sobă. Rândul lui Ghelasie să-l certe.

— Crezi tu că Moise, când a postit patruzeci de zile, şi-a luat godinul cu el în vârful muntelui? Ori sfântul Macarie Egipteanul o fi avut teracotă în peşteră? Dacă vrei să-ţi pedepseşti trupul, pentru îndestularea de până azi-noapte, nu-l supune numai foamei ci şi setei şi frigului. Umblă desculţ prin ciulini şi prin mărăcini ca sfântul Pahomie; culcă-te cu femei desfrânate fără să te atingi de ele – ca sfântul Vitalie; aşează-te într-o peşteră plină de şerpi veninoşi – ca sfântul Grigorie Decapolitul; leagă-ţi fiare de grumazi – ca Isachie de la Pecerska Kievului; ori urcă-te în vârful salcâmului şi stai acolo măcar trei nopţi dacă nu treizeci şi şase de ani, ca sfântul Simeon Stâlpnicul. Îmbracă-ţi anteriul cel bun şi ia-ţi culionul de catifea de mătase, ca să nu te arăţi oamenilor că posteşti. Dar nu te întinde pe saltea moale şi la căldurică de treizeci de grade, făţarnicule!

Ghervasie se gândi la plapuma-i groasă care singură putea înlocui, în noapte de martie, o sobă încălzită. Bucurându-se că are prilej să-şi îndatoreze vecinul, aruncă surcelele peste cerdac.

— Poftim! Ca să n-ai pricină de cârtire şi nici de sminteală.

Şi cântând condacul canonului mare – „Suflete, suflete al meu!” – porni voios pe treptele ce duc la gârlă.

Ghelasie privi lung în urma lui, apoi ridică din umeri şi-şi căută orătăniile. Le găsi în dosul casei, resemnate, dar fără gând să intre la culcare. Mângâie curcanul pe creastă, trase pe Costache de cioc, pe Makensen de guşă, pe Agatoclia de coadă, pe bibiloi de moţ, – apoi se uită cu duşmănie după Ghervasie şi le făgădui ceva în gând.

Porcii, ţipaseră până-şi pierduseră glasul. Acuma stau culcaţi pe câte-o ureche, cu ochii închişi numai pe jumătate şi se vaietă în surdină, ca nişte robi ce nu se mai bucură de mila stăpânului.

Ghelasie îi mângâie uşor pe râturi, îi scărpină pe unde ajunse, le grăi cuvinte de îmbărbătare, pândind cu gând de înşelăciune mişcările lui Ghervasie.

Acesta, inspectând închizătoarea peştelui, observase cu strângere de inimă că deasupra apei plutesc icre de ştiucă. Şi călcându-şi hotărârea luată de dimineaţă de a evita să mai umble cu peşte în aceste trei zile rânduite pentru flămânzire, trase cuşca afară şi constată că plătica, din care spera să scoată o jumătate kilogram de icre, nu vrea sau nu poate să mai aştepte. Ca să nu piardă bunătate de icre, o scoase din închizătoare împreună cu ştiucile însărcinate şi le urcă la bucătărie, spre nelegiuita operaţie.

Scoase o strachină plină. Le curăţi de pieliţele albe, le dădu sare şi cu multă greutate se stăpâni să nu vâre măcar degetul în gură.

Apoi despică peştele bine şi-l sără la rându-i întru a sa nestricăciune.

În acest timp îi veni părintelui Ghervasie o idee îndrăzneaţă. Citise în Pateric despre un cuvios călugăr care vrând să-şi încerce puterea de abstinenţă, răbda de foame privind un şir de smochine atârnat deasupra patului. Vârî sfori de tei prin boturile peştelui şi-l atârnă şi el în cerdacul din dos căci înăuntru ar fi fost în primejdie să se strice. Aduse şi ultimul cârnat din pod şi-l puse lângă varză. Mai adăugă un clondir cu prăştină, apoi invită pe Ghelasie şi pe cei doi cotoi să privească aceste bunătăţi şi să le cânte din epistola sfântului apostol Pavel – către cei din Corint.

„Fraţiloooor, toate îmi sunt slobode dar nu toate îmi sunt de folooos.

Toate îmi sunt slobode, ci eu nu voi să fiu birui-hi-hit de cevaaa.

Bucatele-pântecelui şi pântecele-bucatelor; dar Dumnezeu şi pre acela şi pre acelea le va stricaaaa.

Că nici furii, nici lacomii, nici beţivii, nici bârfitorii, nici curvarii împărăţia lui Dumnezeu nu o vor moşteniiii.

Drept aceea, fiţi îndelung răbdători, fraţii mei, până la veni-hi-hirea Dooomnuluuui.

Luaţi pildă de pătimire rea şi de îndelungă răbdare pe proorocii care au grăit întru numele Domnuluuuui.

Iată, fericim pe cei ce au răbdaaat. De răbdarea lui Iov aţi auzit şi sfârşitul Domnului l-aţi văzut. Că mult milostiv este Domnul şi înduraaaat”.

Bietul Ghelasie, îşi închipui la iuţeală icrele spumegând de untdelemn şi de lămâie, ştiucile prefăcute în borş cu leuştean, în rasol cu usturoi, în saramură cu ardei, prăjite în tigaie – şi apăsă cu mâna pe stomac. Apoi îşi făcu o sfântă cruce şi plecă strângându-şi fălcile ca să nu cârtească.

Se duse drept la bucătărioara de vară unde ţinea merinde pentru lighioane. Vârî un fier între belciuge şi dintr-o smucitură scoase lacătul. Apoi îşi îndestulă prietenii. Porcii cu rămăşiţe de mâncare şi cu lături, pe care le strângea într-o găleată anume, iar păsările cu grăunţe de orz şi de păpuşoi.

Dar unde să fie Irodiada?

Părintele Ghelasie o căută îngrijorat, bănuind că e supărată, ori că a leşinat de foame în vreun ungher şi nu poate să se mai ridice. Abia o găsi pitită în gluga de lemne vechi de lângă gardul dinspre Vitalie. O pofti să iasă de acolo şi i se răspunse scurt. Încet şi fricos. Vârî mâna după ea, o mângâie, îi făgădui mâncare, dar căţeluşa tremura vargă cu

botul pe labe şi refuză să-l asculte.

Ce să aibă Irodiada? se întrebă cuviosul mirat, fiindcă o ştia blândă, supusă şi foarte simţitoare când i se arată prietenie. Se gândi atunci s-o momească cu ceva mâncare dar n-avea de nici unele. Nici măcar o cojiţă de pâine. S-ar fi urcat în pod să taie un căpătâi de cârnat dar îl simţea Ghervasie. Şi cam înciudaţi cum erau acum – cearta ar fi fost gata.

— Irodiada! Fetiţa taichii! Ce te doare, taică? Eşti supărată că te sileşte nebunul ăla să flămânzeşti? Te doare ceva? Te-a lovit vreun diavol de frate sau te-a pişcat dihorul? Ce ai, taică, de stai aşa fricoasă şi înghesuită?

Dar Irodiada se încăpăţâna să rămână în gluga de lemne. Ghelasie îşi vârî din nou dreapta după ea şi dădu de coji de ouă… De unde să fie? Le dibui şi constată că sunt sparte de curând. Cine să le fi adus aci? Şi mai ales – cine să le fi mâncat? Dihorul? Nu l-a mai văzut şi nu l-a mai simţit de două luni. Irodiada? I se făcu ceaţă înaintea ochilor. O ştia incapabilă să mănânce altceva decât ceea ce primea din mână. Şi totuşi ea a mâncat ouăle…

Opri un blestem ivit pe buze pentru Ghervasie şi intră în coteţul păsărilor, îşi pusese în gând să nu umble după ouă în zilele hotărâte pentru nemâncare, dar acuma trebuia să-şi dea seama de fapta Irodiadei.

Într-adevăr: nu găsi în cuiburi niciun ou. Nici măcar cuibarele.

Ce se întâmplase? Biata căţeluşă întrecuse în răbdare pe toate celelalte vietăţi de pe lângă casa stăpânilor săi. Când a văzut însă că aceştia pleacă la vecernie fără să-i arunce o firimitură, n-a avut încotro şi a plecat drept la casa eclesiarhului. Era prietenă cu Achepsim – dulăul părintelui Arsenie – şi o mai ajutase el odată când îi lipseau stăpânii de acasă. Sosise însă prea târziu. Jupân Achepsim glojdorise oasele crude de miel fript pe care i le dăduse cine îl are, de nu mai rămăsese din ele decât cioturi uscate bune de aruncat la gunoi. Regretă dar n-avu nicio putere să-i potolească stomacul. Se uită lung şi cu înţeles spre cămara îndestulată a preacuviosului său stăpân, strâmbă din cap şi-şi ceru scuze.

Irodiada, cu toate că era şi mai îmboldită de foame după ce luase cunoştinţă de prânzul lui Achepsim, nu mai dădu târcoale prin mănăstire şi se întoarse cuminte acasă.

Ca să uite îşi căută de lucru. O deprinsese Ghelasie să-i aducă ouăle pe care păsările nechibzuite sau prididite le lăsau cine ştie pe unde – şi îşi aminti că acu e primăvară şi ouatul în toi.

Nu găsi decât un singur ou la rădăcina socului dinspre părintele Serafim. Îl luă în dinţi şi porni cu el spre casă. Pe drum însă, nemulţumită cum era, îl strânse prea tare între fălci şi simţi ud în gură. Speriată de ispravă, îi dădu drumul şi-l privi cu jale. Apoi cu

interes. Îşi aduse aminte că părintele Ghelasie tot aşa îi face înainte de a-l mânca: îl sparge şi-l pune în tigaie. Poate că le înghite câteodată chiar şi neprăjite.

Îşi apropie nasul şi nu găsi că mirosul e prea atrăgător. În tigaie are alt parfum. Dar mai era loc de mofturi? Ignoră eventualitatea unei intoxicaţii şi-şi vârî botul în gălbenuş. Până să-i simtă gustul înghiţise tot. Ghici însă din ceea ce mai găsi pe mustăţi că… nu e tocmai rău.

Ca să se convingă mai bine purcese către coteţ. Şi cum ştia seama pe aci, nu-i fu greu să descopere două ouă proaspete şi trei cuibare clocite. Nu era tocmai sigură că face un lucru nepermis, dar nici nu credea că serveşte pe stăpân. De aceea socoti că e mai înţelept să se ascundă. Abia după ce şi-a îndestulat stomacul a fost în stare să judece mai pe îndelete şi să-şi dea seama că a făcut un lucru rău. Atunci a fost cuprinsă de remuşcări şi n-a îndrăznit să mai iasă din ascunzătoare.

— Trăsni-te-ar Dumnezeu, Ghervasie! – grăi Ghelasie când văzu dezastrul.

Căci lui nu-i era de cele câteva ouă pierdute şi nici de neascultarea căţeluşei, cât se temea că odată învăţată să fure cu greu o va mai dezbăra.

Şuieră a neavere şi se porni spre ceartă cu tovarăşul. Iar pornirea îi fu şi mai aprigă când auzi pe vecinul Vitalie blestemând pe „ăi care au păsări şi nu le dau să mănânce”. Desigur că săriseră careva gardul şi făcuseră stricăciune.

Dar când deschise uşa şi intră în sală simţi un miros uşor de friptură şi nările-i prinseră a se gâdila fără să mai aştepte dezlegare. Iar supărarea împotriva lui Ghervasie se prefăcu într-un mare semn de întrebare.

Îl găsi ocupat ca în zi de praznic – şi-şi făcu trei cruci cu plecăciuni până la pământ.

— Ai căpiat, măi frate? Din postire desăvârşită ai trecut la robia pântecelui?

Părintele Ghervasie întoarse plătica de pe plită, puse mălai în tingirea de mămăligă, mai vârî un lemn în maşină şi apoi binevoi să-i răspundă.

— Dimpotrivă. Am să-l fac pe ticălosul de pântec să treacă prin toate sudorile iadului. Văzând smerenia mea precum că ispitirea cu peşte crud, cu icre nebătute şi cu cârnat fără miros n-a avut putere întru a ne întoarce de la înfrânare, nici pe noi şi nici pe motani, ce m-am gândit? Ca să încerc, cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu rugăciunile tuturor sfinţilor, una şi mai şi. După cum vezi frăţia ta, fac saramură de plătică şi mămăliguţă caldă. Mâncarea noastră iubită. Să le aşezăm pe masă, ca şi când ar urma să mâncăm, să punem şi câte un păhărel cu rachiu între ele, să parfumăm saramura cu ardei d-ăla bătăiosul,

apoi să ne aşezăm cu nasul deasupra farfuriilor şi să cugetăm la nemurirea sufletului. Că aşa vom fi şi mai vrednici de mila lui Dumnezeu. Poţi foarte uşor să nu mănânci când n-ai de ce te lipi; dar să te înfrânezi cu masa plină – asta e, mă rog, un lucru aproape peste firea omenească. Şi răsplata de la Cel de Sus va fi împătrită şi înzecită. Nu m-am gândit eu bine, frate Ghelasie?

— Tu bine te-i fi gândit, răspunse acesta sec, dar nu prea te ştiu în stare să te joci cu focul…

— Vei vedea. Când vrea omul taie firul de păr în patru. Ş-apoi – „nu merge după poftele tale", zice Isus al lui Sirah. E post – post să fie! Trei zile nu moare nimeni nemâncat. Cu atât mai puţin un călugăr cuvios.

— Parcă o scurtaseşi la două…

— A fost o clipă de slăbiciune pentru care rog pre Dumnezeu de iertare. Dar acum iată sunt hotărât cu desăvârşire să nu iau în gura mea decât tocmai miercuri seara, după apusul soarelui, un ceiuleţ – de s-ar putea gol. Iar dacă flămânzirea va da trupul întru mare slăbire, voi adăuga, cu blagoslovenia sfinţiei tale, o cojiţă de pâine uscată.

— Şi… o să te ţii şi de tutun? – îl ispiti Ghelasie privindu-l batjocoritor.

Ghervasie tresări ca în faţa unui răspuns greu, înghiţi ceva şi grăi cu aspru glas:

— Şi! Războiul satanei va fi mai vârtos aici, dar şi biruinţa mă atrage.

Ghelasie ridică neîncrezător din umeri. Apoi încuie peste tot, astupă crăpăturile pe unde s-ar fi putut strecura afară miros de friptură şi îşi scoase anteriul, ca să dea o mână de ajutor. Era acuma curios să vadă în ce chip se va isprăvi râvna aceasta spre cele pusniceşti ce-l cuprinsese de năprasnă pe Ghervasie.

Aduse din bucătăria cuvioşiei sale o lămâie şi o sticlă de untdelemn grecesc şi se apucă să frământe icrele. Ghervasie se bucură că-l ascultă şi înteţi focul. Apoi întoarse plătica pentru ultima oară, îşi aminti că n-a pus sare în tingirea de mămăligă şi pregăti un castron de pământ, cu apă caldă şi cu ardei, întru întâmpinarea fripturii.

— S-o coci bine… că o să înghiţi cu lăcomie şi să nu-ţi facă rău, – îl preveni Ghelasie în râs.

— Asta are să se întâmple joi după sfânta liturghie. Dar nu saramură de plătică voi dori atunci, ci zeamă de fasole din mila părintelui Pimen…

Apoi luă peştele de pe plită, îl bătu pe coaste cu latul cuţitului, îl suflă de cenuşă, după care îl rupse în două şi-l pofti să ia loc în castron.

— Ia-n te uită, frăţioare.

Ghelasie întrerupse o clipă frecatul icrelor şi privi galeş, apoi

duşmănos aburul ce icnea din carnea albă a peştelui. Ghervasie îi pricepu gândul şi vru să-i arunce o glumă, dar n-o găsi. Cu frică mare şi cu cutremur îngădui nărilor să prindă puţin miros de saramură piperată, apoi înghiţi noduri – poate chiar amigdalele, – îşi şterse sudoarea de pe frunte şi apucă făcăleţul. Până să mestece el mămăliga, isprăvi şi Ghelasie cu icrele. Le împănase cu ceapă tocată mărunt, le umflase cu un pahar de untdelemn de Hios şi făcuse dintr-o strachină-două.

Rânduiră masa pe tăcute, cu şervete, cu furculiţe, cu sticla de rachiu între mămăligă şi între saramură – şi se aşezară cu frică şi cu evlavie. Apoi, cu ochii ţintă la bunătăţile destinate a le încerca puterea de răbdare, încercară cuviosiile lor să îndrume gândul către înălţimi. La judecata cea mare, la Sânul lui Avraam, la focul Gheenei, la cetele sfinţilor şi la fericirea ce-i aştepta, pe monahii vrednici, întru împărăţia cea veşnică.

Dar nu izbutiră. Golul din stomac nu lăsa mintea să se înalţe, iar mămăliga caldă şi cu friptura de plătică erau mult mai aproape decât Cerul…

Oftară neputincioşi şi rămaseră pe pământ. Făcură sforţări de laudă să privească în străchinile cu icre spumoase şi să vadă pe cuvioşii de demult rătăcind prin pustii şi prin peşteri sălbatice, lungiţi de soare şi strânşi de frig, înţepaţi de muşte şi muşcaţi de şerpi, nespălaţi şi cu părul crescut în voie, prigoniţi de fiare, de oameni şi de draci, ispitiţi de femei şi aruncaţi în lanţuri grele de hegemoni şi de antipaţi căzuţi în eresuri, dar nu izbutiră să vadă decât… icre de ştiucă. Şi nu simţiră decât maţe răzvrătite, apă multă în gură şi moleşeală în trup.

Îşi şterseră frunţile de năduşeală, îşi mângâiară bărbile – gata să le smulgă, îşi strânseră fălcile între măsele, dar nu-şi pierdură cumpătul. Nici ei şi nici motanii. Aceştia încercară chiar să toarcă, cu ochii închişi şi cu coadele răsucite împrejur, ca şi când n-ar fi cunoscut nici când gustul peştelui şi al icrelor proaspete. Şi cu cât aburul din mămăligă şi din saramură se rărea, cu atât răbdarea mucenicească a celor patru se întărea.

Văzând că minunea e încă mai mare decât şi-o închipuise, cuviosul Ghervasie răscoli jarul din maşină şi puse un sfert de cârnat la fript.

— Te cam întreci cu gluma, îi observă Ghelasie când simţi că i se lungeşte omuşorul.

— Fără frică! – îl încurajă şi se încurajă Ghervasie. Am pornit război împotriva dracului lăcomiei, – se cade să-l ducem cu toate armele. Şi până la capăt. Nu vezi tu că şi motanii s-au pătruns de scoposul nostru? Ai mai văzut tu până în ceasul de faţă pisici privind nepăsătoare la strachina plină de peşte?

Ghelasie se miră şi el de indiferenţa motanilor, îşi făcu cruce, dar tot nu-i ieşi din minte că-şi vor fi îndestulat stomacul cumva şi pe

undeva. Pilda Irodiadei îi sta mărturie.

După ce rumeni cum se cuvine crâmpeiul de trandafir, Ghervasie scoase grătarul din maşină şi-l dădu pe la nas, apoi îl trecu repede în faţa lui Ghelasie. Acesta se înfioră şi făcu o mişcare să-l înhaţe. Dar Ghervasie îi aminti de răbdarea călugărilor de sub ascultarea sfântului Macarie Alexandreanul, care primind un coş de struguri de la un om milostiv, i-au purtat din nas în nas fără să se atingă unul de ei.

— Se poate, oftă lung Ghelasie, dar eu sunt mai slab. Dacă m-o împinge diavolul la păcat, ai să răspunzi pentru mine.

Ghervasie aşează grătarul în mijlocul mesei şi simţi cum i se năruie răbdarea.

— Măi Ghelasie, să fie adevărat că sfântul Macarie a luat la goană cămila pe care i-o trimisese satana încărcată cu mâncări boiereşti?

Ghelasie îl mustră aspru din ochi, apoi îl înfruntă cu vorba.

— Mai bine ai face să mănânci decât să pui la îndoială răbdarea pusnicilor.

Ghervasie se închină nervos şi vru să întindă mâna după furculiţă. Dar se re culese repede şi-şi căută scăparea în cântări orânduite pentru astfel de împrejurări.

— „Doamne al puterilor, fii cu noi, că pre altul, afară de tine, ajutor întru necazuri, nu avem. Doamne al puterilor, miluieşte-ne pre noi!”

Ghelasie, fără gust de cântare sau de rugăciune, n-avu încotro şi făcu pe defteriul, dar cu mai puţin curaj.

— „Doamne, de n-am avea pre sfinţii tăi rugători şi bunătatea ta milostivindu-se spre noi, cum am îndrăzni, Mântuitorule, a te lăuda pre tine cel preaslăvit neîncetat de către îngeri? Ştiutorul inimilor, iartă sufletele noastre!”

Continuă Ghervasie.

— „Ziua trecând, mulţumesc ţie Stăpâne. Seara, rogu-mă, să-mi dăruieşti noapte fără de păcat, Mântuitorule şi să mă mântuieşti de greşelile zilei”.

Urmează Ghelasie.

— „Toate puterile cereşti, ale sfinţilor îngeri şi ale arhanghelilor, rugaţi-vă lui Dumnezeu pentru noi păcătoşii”.

Părintele Ghervasie se pomeni deodată cu jumătatea buzei de sus tremurând – şi încetă cântarea. Ghelasie observă şi fu cuprins de milă.

— Măi Ghervasie, ţie nu ţi-e bine…

— Frati-meu… ce să fac… de mâncare aş mai răbda cum aş mai răbda, dar de tutun nu mai pot. Simt că înnebunesc. Şi… ştii că sfântul Arsenie tot alunga somnul până îşi dădea seama că e aproape să-şi piardă minţile… Atunci se culca şi dormea… La fel am să fac şi eu. Nu s-alege nimic de tot postul nostru dacă mâine dimineaţă m-aţi lega cobză şi m-aţi duce la balamuc…

Şi se ridică gâfâind să plece după tutun. Apoi se temu că Ghelasie, rămânând singur, îşi va pierde răbdarea, – şi-l rugă să se ducă el.

— Alege din ăla mai uscatul şi să nu iei mai mult de-o ţigară… zdravănă.

Cum se văzu de unul [singur] îşi aduse aminte de scrisoarea apostolului Pavel către Timotei: „…Când ţi se slăbeşte stomacul, să iei puţină băutură" – şi puse clondirul în gură. Era dator să facă tot posibilul să înşele pântecele ca să nu mai pretindă bucate. Dar nu bău mult. O gură cât o ceaşcă bunicică.

Ghelasie îi aduse cutia plină cu tutun tocat – şi-l sfătui astfel:

— Măi Ghervasie, eu te cunosc bine şi ştiu că fără iarba dracului tu nu eşti în stare să te ţii. Iar dacă bagi fumul în stomacul gol, are să-ţi fie şi mai rău. De ce nu vrei, omule, să mâncăm acu – până nu se răceşte mămăliga?… Că de ispită tot nu scăpăm. Şi o să ne pară rău după mămăliguţa moale şi caldă…

— Doamne fereşte! – protestă Ghervasie. Dar tu, nemaiavând voinţă, poţi să bei un păhăruţ de rachiu întru îmbunarea pântecului. A dezlegat sfântul apostol Pavel pentru Timoftei. Mie însă nu-mi trebuie.

Ghelasie oftă de focul mămăligii – şi sorbi din pahar. Iar Ghervasie oftă pentru slăbiciunea fratelui – şi aprinse ţigara.

— Măi Ghervasie… Cu un păhăruţ mai rău făcui stomacului…

Şi-l mai umplu o dată. Ghervasie îşi clepăi fălcile – şi înghiţi şi el unul. Cu regret… Şi oftă…

— Ce n-am vrea să facem noi, măi frate Ghelasie! Dar uite că suntem fire omenească, nu suntem fire îngerească. Însuşi Mântuitorul Hristos, nemaifiind la fire Dumnezeu, s-a simţit slăbit de scurgerea sângelui şi a cerut să bea…

— Iar tâlharii de jidovi i-au dat oţet, scrâşni Ghelasie umplând din nou paharele.

— Şi cu fiere, îl completă Ghervasie aruncând mucul de ţigară.

Apoi, apucă păhărelul cu prăştină şi, tot mai pornit spre evlavie şi spre smerenie, făcu o plecăciune prietenului, grăind din gură şi din inimă:

— Blagosloveşte frate şi împreună slujitorule şi-mi iartă mie păcătosului câte am greşit cu cuvântul, sau cu lucrul, sau cu gândul şi cu toate simţirile mele.

— Dumnezeu să te blagoslovească frate şi împreună slujitorule, – îi răspunse Ghelasie cu aceeaşi dulceaţă în glas.

Apoi goli al treilea păhăruţ. Ghervasie privi către bucate, cu mare dispreţ, aşa ca spre un lucru care nu te poate – nici mântui dar nici băga chiar în fundul iadului…

Şi începu iarăşi să cânte.

— „Miluieheheşte-mă, Dumnezeule, miluieşte-mă! Vino, ticăloase suflete, împreună cu trupul tău, de te mărturiseşte ziditorului tuturor.

Ci te părăseşte acum de dobitocia cea mai dinainte şi adă lui Dumnezeu lacrimi de pocăinţă”.

Urmează Ghelasie.

— „Miluieşte-mă, Dumnezeule, miluieşte-mă! Ilihihie cel ce s-a purtat în care, suindu-se cu căruţa bunătăţilor, s-a înălţat spre cer oarecând. Deci la suirea aceasta cugetă, o suflete al meu!”

Ghervasie trase cârpătorul cu mămăligă şi rupse o bucăţică pe care o frământă cântând:

— „Duhul umilinţei luând, să vărsăm lacrimi pentru răscumpărarea sufletelor, lăudând pre Hristos în veci.”

Ghelasie îşi apropie o strachină cu icre, şi începu să le înţepe cu furculiţa, cântând:

— „Cărnurile cele de porc şi căldările şi bucatele cele egipteneşti, mai vârtos decât cele cereşti, ai voit, suflete al meu, ca şi de demult nerecunoscătorul norod, în pustie”.

Apoi aşteptară în tăcere să înceapă celălalt… cu mâncarea.

Dar voinţa se vede că încă nu li se slăbise. Crezând că această minune se datoreşte rachiului, mai cinstiră câte-un păhărel şi mai adăugară şi pilde din scripturi.

Zise Ghervasie:

— Postul a făcut pe Ilie văzător vedeniei, în peştera cea din Horib, unde a zărit pe Domnul… şi a încuiat cerul ani trei şi luni şase…

Grăi şi Ghelasie:

— Prin post a căpătat Elisei găzduire la Somaniteanca.

— Trei săptămâni a flămânzit Daniil în groapa leilor şi a muiat şi pe hiare să postească.

— „Dracu nu iese decât numai prin rugăciune şi prin post”, zice Marcu evanghelistul.

— Pe Lazăr l-a dus postul drept în sânul lui Avraam…

— Pe apostolul neamurilor l-a suit până la al treilea cer…

— De vrei să fii tare la minte, împilează-ţi trupul…

— „Au nu vezi că şi soarele mai vesel e după noapte? Şi privigherea mai dulce după somn? Şi sănătatea mai dorită după boală? Deci şi masa mai cu haz este după post”.

— Cine a grăit cuvintele astea, frate Ghelasie?

— Sfântul Vasile.

— Drept a vorbit. Băgaşi tu de seamă că niciodată n-am găsit noi atâta dulceaţă în zeama asta de borhot ce-i zice prăştină?… Şi tot aşa de mare dulceaţă am găsi şi în icre şi în saramuri şi în fripturica de cârnat… încât, chiar de-ar fi să ne biruiască satana şi să încetăm postul, am dobândi iertare de la Dumnezeu numai pentru pofta cu care i-am mânca bunătăţile pre care ni le-a dăruit nouă…

— Şi pentru slăbiciunea firii noastre…

— Nu suntem îngeri, frate Ghelasie…

— Nici draci…

— Maria Egipteanca a mâncat trei pâini şi jumătate în şaptesprezece ani… Vasăzică tot a mâncat ceva…

— Sfântul Ilarion – cât era de sfânt şi tot mânca şi el cincisprezece smochine pe zi…

— De ce n-am eu smochine, mă Ghelasie, că nu m-aş mai prăpădi după fasole şi după peşte…

— Nicicând n-a oprit Sfântu' Vasile pe călugări de la mâncare… Atâta numai a pomenit: că să mănânce fără să cârtească…

— Iar sfântul apostol Pavel zice că sfinţenia noastră e a ne depărta de curvie… De mâncare nici n-a pomenit…

— Tare o fi ea, pravila călugărului…

— Dar pravila stomacului e şi mai grozavă…

Ghervasie privi la Ghelasie şi băgă de seamă c-a început să-i cam albească ochii… Apoi întoarse capul către cotoi şi văzu că sunt pe cale să-şi bată joc de toate opreliştile.

Ghelasie se uită la Ghervasie şi constată cu spaimă că-i bâţâie tot capul, nu numai colţul buzelor, şi că barba şi mustăţile s-au răzvrătit de la sine. Zise:

— Măi frate Ghervasie, tu crezi c-a stat cuviosul Andronic douăzeci de ani în aceeaşi peşteră, cu o femeie, fără să cadă în păcat?…

— Dar tu, măi frate Ghelasie, crezi că sfântul Ilarion cel mare a fost în stare să locuiască şapte ani în casa unei văduve şi să scape neprihănit?…

Se priviră înspăimântaţi de îndoiala ce foamea le strecurase în suflete, – şi-şi dădură răspuns prin fapte. Ghervasie înfipse furculiţa în coastele plăticii, iar Ghelasie în coadă.

Mai băură şi prăştină, mâncară şi cârnaţii, iar la urmă de tot înghiţiră şi icrele. Se temeau la început că n-or binevoi să se lase nemâncate cu mămăligă dar se înşelaseră. După atâta post şi după atâtea cântări sfinte şi cotrobăiri prin scripturi, precum şi după o jumătăţică de prăştină oţerită, era foarte firesc să nu mai facă nazuri nici stomacul nici bucatele.

— Măi Ghervasie, dacă ascultam noi sfatul cuviosului Pimen, care ne învaţă că nu se cade a urgisi prea mult stomacul, n-am fi mâncat peşte şi cârnaţi în cea dintâi zi a sfântului şi marelui post, – grăi Ghelasie tulburat.

Ghervasie strânse sticla de mijloc în semn că ar mai bea dar nu mai are ce – şi zise:

— Mare şi înţelept a fost cuviosul Pimen! Nu e fiară mai rea pe lume ca omul nemâncat. Doar o zi flămânzirăm şi era cât pe-aci să ne schimbăm firea noastră de oameni ai păcii, în fire de oameni ai vrajbei. Începusem să cârtim şi să hulim.

— Iar de răbdam până mâine seară – mare minune ar fi fost dacă

nu cădeam în eres, aşa după cum căţeaua şi bibilicile au căzut în păcatul furtişagului şi al înşelăciunii.

— Grozav lucru e şi stomacul, mă Ghelasie! Când e gol nu-ţi dă pace nici să dormi, nici să te rogi, nici să cugeţi cu cap de călugăr şi nici să cânţi cum se cuvine…

— Mai ales când vede bine că ai şi nu vrei să-i dai…

— Să mă ierte Dumnezeu, dar eu bănuiesc că nici sfântul Antonie n-ar fi mâncat muguri cu plătica şi cu cârnaţii pe masă… Sfinţii ăştia marii, mă Ghelasie, or fi postit ei, nu zic ba, dar s-au deprins cu foamea ca ogarul turcului cu perele pădureţe. Dacă ar fi avut el, adică ogarul turcului, grăunţe – ori măcar paie de ovăz, nu şi-ar fi mai strepezit măselele cu poame sălbatice… Nici pentru toate vieţile viitoare… E?

— E.

— Şi dacă ar fi avut marele cuvios Onufrie o strachină cu icre de ştiucă lângă el, n-ar fi mai aşteptat până să se coacă smochinele… Este?

— Este.

— Unde mai pui că noi cei de pe-aici, suntem supuşi la ascultări, nu trăim de capul nostru prin pustii şi prin crăpăturile munţilor. Poţi tu, preot fiind, să slujeşti în biserică o săptămână ori măcar două zile nemâncat?

— Nu poţi.

— Dacă de pildă părintele Isachie clopotarul, s-ar hrăni cu rădăcini de iarbă, ar mai fi în stare să urce până în vârful clopotniţei?

— Şi să tragă patru clopote odată?

— Cântăreţ de strană fiind, poţi tu să sui până la *ga* de sus cu burta goală? Că doar n-o să lauzi pe Dumnezeu mormăind prin preajma lui *pa* de jos! Şi nici psaltichia nu te lasă. Un oligon sau două chentime le ridici şi cu burta pustie, dar când întâlneşti un ipsilî călare pe-o clientimă şi un petasti – ce te faci, băiete? Dai chix? Dai. Ai supărat pe Dumnezeu? L-ai supărat. Ai scârbit şi urechile celor ce te ascultă cu dragoste şi cu evlavie? Le-ai scârbit. Este?

— Este.

— Este, Matei?

Matei se linse pe bot.

— Este, Năstase?

Cotoiul, fiind încă ocupat cu o parte din capul plăticii, aprobă din coadă. Părintele Ghervasie îl luă în braţe, îl mângâie pe spinare şi-l sărută după ceafă. Apoi, ca să dea o întărire spuselor cuvioşiei sale, se ridică gemând de pe scaun, se propti cu mâinile în colţurile mesei şi ridică zece tonuri dintr-odată, speriind pe Ghelasie şi pe motani.

— Aşa e că am dreptate? Mă rog, poţi tu, flămând fiind, să cânţi slavoslovia lui Ghelasie Basarabeanul, ori „Îngerul a strigat”, ori

axionul de la întâmpinarea Domnului? Nu poţi.

Văzându-l pornit către cântări cu suişuri mari, şi socotind că nu se cade să zbieri după ce ai făcut mătănii şi ai ascultat canonul cel mare, părintele Ghelasie aduse repede Idiomelarul din casă şi-l deschise la loc potrivit. Şi cântară amândoi, cap lângă cap, cu frică şi cu evlavie, bătând tactul ca doi începători în ale psaltichiei:

— „Adam din rai s-a gonit – cu mâncarea împărtăşindu-se, ca un neascultător. Moise – văzător de Dumnezeu s-a făcut, cu postul curăţindu-şi ochii sufletului. Pentru aceasta, cei ce voim să fim locuitori raiului, să ne lepădăm de hrana cea nefolositoare, şi dorind să vedem pe Dumnezeu, să postim ca Moise patruzeci de zile, ca să potolim patimile cele sufleteşti şi să gonim zburdările cele trupeşti…”

Apoi, pătrunşi de evlavie şi de duhul umilinţei, se ridicară, făcură câte douăsprezece cruci şi se rugară – fiecare pentru sine:

„Doamne şi stăpânul vieţii mele! Duhul lăcomiei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire şi al grăirii în deşert nu mi-l da mie… Iar duhul curăţeniei, al gândului smerit, al răbdării şi al dragostei dăruieşte-l mie robului tău.

Aşa, Doamne împărate! Ajută-mi ca să-mi văd greşelile şi să nu osândesc pe fratele meu, – că bine-cuvântat eşti în vecii vecilor. Amin!”

IX. Judecată şi pedeapsă

În ziua următoare, cuvioşii ieromonahi Ghervasie şi Ghelasie au fost poftiţi să răspundă în faţa preacinstitului consiliu duhovnicesc, pentru grea abatere de la cele călugăreşti. Pârâş fiind ierodiaconul Ilarie, care văzuse pe cuviosul Ghervasie urcând cu peştele către casă şi mai apoi prinsese în nările-i de copoi miros neîngăduit în zi de post. Iar judecători – preacuvioşiile lor: Arhimandritul Porfirie, protosinghelii Arsenie şi Daniil, ieromonahul Vitalie şi cuviosul schimnic Antonie.

Cazul fiind foarte grav, aproape unic în trecutul mănăstirii, şi de natură să smintească pe cei slabi, dacă ar trece nepedepsit, părintele stareţ îşi întrerupse pentru un ceas tradiţionala şi pioasa-i retragere şi prezida însuşi smeritul for de judecată.

Vinovaţii îşi mărturisiră păcatul, făgăduiră în frica lui Dumnezeu să nu mai greşească – şi-şi cerură iertare. Consiliul însă se arătă neîmblânzit. E drept că bătrânul Porfirie nici n-a deschis gura, dar eclesiarhul Arsenie, care tot îşi mai scotea – c-un băţ de chibrit – rămăşiţele de miel de printre dinţi, nu vru să ia în consideraţie nici firea omenească a celor doi vinovaţi, nici faptul că apăreau pentru prima oară în faţa judecătorilor.

La fel de aspri fură şi ceilalţi, mai ales că isprăvile cotoilor şi ale bibilicilor le reveneau proaspăt în minte.

În baza canoanelor şi a regulamentului pentru disciplina monahală, Ghervasie şi Ghelasie fură osândiţi să nu se împărtăşească cu Sfintele Taine – şi deci să nu slujească sfânta liturghie – timp de patruzeci de zile. Adică până în Joia cea mare a Patimilor Domnului. Iar în zilele din post, cu dezlegare la vin şi la untdelemn, cuvioşiile lor să mănânce numai pâine cu apă.

Vinovaţii primiră canonul cu smerenie şi cu supunere. Iar când se întoarseră la chilie, aprinseră foc în bucătărie şi aşezară cele de trebuinţă ca să prefacă o ştiucă în ciorbă şi un şalău în rasol…

Iunie 1933.

– SFÂRŞIT –